

Soției mele.

Irina, tovarăș devotat, timp de douăzeci de ani, în nobila lucrare de predicare a Evangheliei!

Pentru devotamentul, credincioșia și iubirea ei, îi dedic această carte!

Prefață

Fascinanta carte a Apocalipsei, a descoperirilor lui Iisus Hristos, unde se întâlnesc și se sfârșesc toate cărțile Bibliei, cu tot bogatul lor conținut de solii și adevăr mântuitor, începe cu... scrisorile apocaliptice.

Vizionarului Ioan, privind dincolo de părtășia sa la „necazurile” timpului său, i se revelează starea spirituală a bisericii în decursul celor șapte principale perioade istorice ale Bisericii lui Dumnezeu dintre prima și a doua venire a Domnului Hristos.

Scrisorile apocaliptice sunt singurele scrisori complete, dictate personal de Domnul Hristos și raportate în Sfânta Scriptură. Ordinea epistolelor urmează itinerariul pe care Ioan îl avea pentru vizitarea și păstorirea acestor comunități (biserici), pornind din Efes, orașul său de reședință. Așezarea lor geografică conturează forma unei potcoave, pornind de la Efes prin Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia și, în final, Laodicea.

Autorul „Scrisorilor Apocalipsei”, un pasionat al cunoașterii nemijlocite a „dovezilor revelației divine” a refăcut traseul marelui apostol Ioan, pe care acesta îl urma în vizitele lui pastorale, din perioada bisericii primare, cărora Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Fiul omului, le-a adresat mesaje ale iubirii și călăuzirii divine.

Meritul incontestabil al autorului „Scrisorilor Apocalipsei” este acela că el ne prezintă cu sensibilitatea pelerinului modern, dar însetat să cunoască și să descopere personal „pe drumurile prăfuite ale istoriei, sensul existenței noastre”, cum și rolul prezenței divine în direcționarea ei.

Este prima lucrare de acest gen scrisă în limba română, cu dorința mărturisită de a înțelege mai bine „lumina” ce strălucește din paginile și mesajul Apocalipsei și care „să ne arate drumul spre adevărata viață”.

Lectura „Scrisorilor Apocalipsei” ne deschide lumea mirifică a „pietrelor care vorbesc”, a dovezilor arheologice în favoarea

autenticității adevărilor biblice și ne invită să ne plecăm cu interes asupra mesajului divin cuprins în paginile cărții Apocalipsei.

București, 28 oct. 1994

Prof. D. Popa

Și mult mai mulți crezut-au pentru Cuvântul Lui

Ioan 4, 41

Pentru o inimă umană, Apocalipsa este flacăra de spirit și materie atât de vie, încât mintea oricui trăiește șocul confruntării prin care Marele Ioan a zbuciumat cu viziunile sale universul, pe structurile diverse ale celor șapte mari cetăți ale lumii. Cuvântul atotcuprinzător, dar nepătruns – Dumnezeu și Om – s-a încărcat de valențele istoriei, în sensul cel mai înalt al gândirii speciei. Cuvântul lăsat ca tezaur al viitorului, chemare veșnică al unicului sens al vieții.

Apocalipsa are un caracter în plus, acela al adevărului revelat. Mesajul lui se deschide pe orizonturile a doua lumi: prima a înregistrării unui ieri totdeauna istoric, scrutat intens de un Gioachino da Fiore (+ 1210), pe care îl vedea intrat în trecut, ca simbol al unei realități viitoare; alta a viziunii spre un mâine niciodată fixat de Providență.

Lectura biblică, redusă numai la versetele ultimei sale cărți, cheamă exegezii textelor sacre și la o cercetare metodică, cu studiul cronologic de la sfârșitul primului secol, până în zilele noastre, în confruntări variate ca acelea ale lui Ernest Renan, Alfred Loisy și alții, sau mai actualii J. Har-rington, A. Lapple, E. Lohmeyer, U. Vanni etc.

În paginile de față, prezentul antic, călcat cu pasul, atins cu degetele și cântărit cu ochii pelerinului, este adus în actualitate cu frumusețea confirmării și cu rezonanța comentatorului. Seriile septenare: șapte scrisori, șapte cetăți, șapte sigilii, șapte trâmbițe, șapte potire poartă un mesaj. Numărul lor are valoare simbolică și corespunde împlinirii, perfecțiunii.

Întâlnirea de astăzi cu prorociile și impactul sever cu cei trei actori ai Apocalipsei – Dumnezeu, Iisus Cristos și Satana – dau imagine artistică unei vii compoziții cu care autorul cărții operează elegant în numeroase momente de reportaj, opțional în altele de analize cu refrene ce marchează dezamăgiri istorice:

„Am parcat în apropierea zidului Filadelfiei – cetatea dragostei – și am pornit pe jos de-a lungul lui, în căutarea monumentelor trecutului. Dar vai, târle de oi, magazii improvizate, cotețe de păsări

erau agățate de el, asemeni unor zdrențe înșirate pe crengile unui copac uscat”, (pag. 129)

Cerul, marea și uscatul, insul și mulțimea, rătăcitorul și seminția, toți și toate se regăsesc în acest caleidoscop literal al recompunerii sociale și al căutării zilelor viitoare. O fiziologie a Apocalipsei, evocată astăzi de Traian Aldea în peisajul istoric, arheologic și moral, trezește în cititor responsabilitatea creștinului și a necreștinului la confruntarea socială cu geneze universale și cu ceea ce se impune tot mai urgent respectarea drepturilor omului, așa cum Marele Ioan le-a formulat ca obligație în angrenajul cosmic. Este mesajul pe care și autorul „Scrisorilor Apocalipsei” caută să-l descifreze într-o viziune personală, pentru care studiul istoriei antichității ne-a oferit o lectură interesantă.

Prof. Dr. Ion Dumitriu Snagov Decan al Facultății de Diplomatie Eclesiastică

WJ. Harrington, *The Apocalypse of St. John*, London, 1969

A. Lapple, *L'Apocalypse de Jean, livre de vie pour les crâtiens*. Paris, 1970.

E. Lohmeyer, *Die Offenbarung des Johanes*, TQbingen, 1970

U. Vanni, *La struttura letteraria dell'Apocalissca*, Roma, 1971.

Telefonul zbârnâie strident, trezindu-te speriat din somn.

Alo! Sunteți invitat urgent să veniți la serviciu cât mai repede. Datorită unor probleme importante s-a decis numirea dumneavoastră într-o nouă funcție și trebuie s-o luați cât mai repede în primire!

A trecut de mult vremea scrisorilor! Telefonul, faxul transmit cu viteza gândului mesaje, de la un colț al pământului la altul. Aparat speciale, cu o putere uriașă de recepție, încearcă să prindă mesajele cosmosului. Pe de o parte, omul modern e conștient că nu mai poate fi singur în univers. El încearcă disperat să intre în legătură cu civilizații extraterestre; dar până acum, niciun mesaj!

Pe de altă parte, puteri oculte susțin realitatea comunicării cu ființe extraterestre. Ei pretind, cu înverșunare, valoarea extraordinară a acestor mesaje și cred că viitorul omenirii va depinde de acceptarea sau de respingerea lor.

Mesaje! Pe cele mai sofisticate căi, zbârnâie în sufletele noastre apeluri dintre cele mai contradictorii!

Cu două mii de ani în urmă, un bătrân profet și ucenic al Domnului Hristos este trezit din actul liniștit al închinării sale de un

zgomot puternic, ca al unei trâmbițe, spunând: „Ce vezi, scrie într-o carte și trimite-o celor șapte biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia și Laodicea”.

Nimic nu a frământat mai mult lumea noastră creștină, umplând-o de teamă și groază, de bucurie și speranță, ca acest mesaj de pe Pat-mos, ce a constituit tema cărții Apocalipsei. Părinții bisericii au ezitat mult să o cuprindă sau nu în canonul sacru. Și astăzi, mulți ezită să-i deschidă filele, presimțind că acolo este ceva deosebit de important

Prima solie a Apocalipsei cuprinde șapte scrisori, adresate la șapte biserici. Te vei regăsi, cu siguranță, într-una din ele! Nu tremura! Cel ce-ți vorbește are cuvinte de laudă, prețuire, simpatie, alături de muștrări și reproș, acolo unde este cazul. El a cunoscut mai dinainte drumul vieții tale și prin aceste scrisori vrea să-ți vină în întâmpinare.

Mesaje! Cartea Apocalipsei adună într-o ecuație complexă – cu martiri, monștri și îngeri – cea mai completă imagine a conflictului de veacuri dintre bine și rău. Prin simboluri clare și ușor de descifrat, ea se oferă ca o soluție perfectă pentru omul aflat în vâltoarea luptei. Având interesul să cercetezi și curajul să te avânți pe căile lui Dumnezeu, vei descoperi nu numai adevărul pentru aceste zile, ci și un Prieten iubitor, care te caută – Iisus.

Faxul cerului zbârâie, înregistrând mesajul lui Dumnezeu pentru biserica Sa din toate timpurile. Acordă-i importanța să citești solia Lui și nu vei regreta niciodată!

Cu sinceritate, al tău prieten, Traian

< & că < & că < & că < &

Capitolul I

PwiXXtoAAI litttyZ + JX

1. Pietrele vorbesc

Provincia romană Asia se află în vestul Podișului Anatoliei, în Turcia de azi, întinzându-se pe o suprafață de aproximativ 35.000 km. Țărmul vestic este scăldat de apele Mării Egee, crestat cu multe golfuri, promontorii și străjuit de aproape de o mulțime de insule: Lesbos, Chios, Samos, Patmoș etc., cu care și-a împletit milenara existență.

Patru cursuri principale de râuri, pe care sunt așezate principalele orașe, brăzdează acest ținut de la est la vest. În partea cea mai de sud, curge râul Meander, cel mai mare dintre ele. FI este străjuit de-o parte și de alta de munți înalți, până la 2300 m. Prin depresiunea

îngustă prin care curge, râul face multe cotituri, care au rămas în isterie cu numele de „meandre”.

Cayster, al doilea râu, mult mai mic, seacă în perioada de vară. La gurile lui s-a înălțat marele oraș Efes.

Hermes, al treilea râu, străbate ținutul Lidiei și se varsă în Marea Egee, la nord de Smirna. În bazinul lui, se află orașele Sardes, Tiatira și Filadelfia.

Cel mai nordic râu din zonă este Caicus. Cam la 25 km de vărsarea lui în mare, se înălță vestita acropole a Pergamului.

Un drum roman, bine întreținut, pornea din Efes, numit și „Poarta Asiei”, urca spre nord, iar după 75 km ajungea la Smirna, de unde se despărțea în două: unul continua să urce spre nord, până la Pergam, cale de aproximativ 120 km, iar altul se ramifica spre est

Scrisorile Apocalipsei

De la Pergam, ne despărțim de litoralul mării și pătrundem spre centrul Podișului Anatoliei; aici, la un punct de graniță între provinciile Lidia și Misia, se află orașul Tiatira, cam la 90 km de Pergam. Continuând să mergem spre sud, după 65 km ajungem la Sardes.

Sardesul se află așezat pe coastele abrupte ale dealurilor, cam la 4 – 5 km de râul Hermes. Un mic afluent, Pactolus, curge printre ruinele lui.

Înălțând spre est, pe drumul care duce spre Ankara, drumul nostru va coti spre sud, urmând valea râului Cogamus, un alt afluent al lui Hermes, ca, după 75 km, să ajungem la Filadelfia. De aici, drumul trece peste culmile înalte ale Munților Tmolous și coboară în lunca Meanderului. După 105 km, ajungem la Laodicea.

Ca să străbată acest traseu circular, de aproximativ 730 km, Poștașul Apocalipsei a avut nevoie de cel puțin 15 zile de mers continuu. Astăzi, îl putem face mult mai rapid, folosind șoselele bine întreținute.

Aș putea spune că zona este deosebit de frumoasă, primăvara, când totul este verde, când leandrii și rubinii sunt încărcăți de flori, când portocalii sunt pe rod, iar lămâi în floare răspândesc un parfum deosebit – crezi că te afli într-o lume de vis. Dar vara și spre toamnă, aproape totul se usucă, munții sunt parcă arși de foc, multe râuri sunt doar albie pline de pietre. Caprele și oile umblă buimace după câteva fire uscate de iarbă. Doar măslinii continuă să reziste vitejește, făcându-și loc pe terasele amenajate printre pietrele dealurilor.

Te afli într-o lume a pietrei! Pretutindeni, întâlnești ziduri, cetăți, temple, clădiri... Blocuri de andezit sau bazalt, travertin sau calcar, dar mai ales de marmură, cioplite, sculptate și frumos modelate, îți vorbesc. Unele sunt vechi de mii de ani, altele abia scoase din atelier... Cele mai vitregite de soartă stau răsturnate prin ogoare sau în perimetrul vechilor orașe, învăluite în buruieni și spini. Le auzi șoptind cu durere: „Așa merităm”!

Altele au fost curățate și reasezate la locul lor, încercând să refacă lumea de altă dată. Ele te întâmpină cu o față zbârcită, apostrofându-te: „Ce te uiți așa, nu știi cine-am fost noi?” Trebuie să le atingi cu atenție, căci în spatele lor, lumea șopârlelor și a gușterilor vrea să continue jocul zeilor antici.

Scrisorile-Apocalipsei

A treia categorie o găsești în muzee; pentru un dolar sau doi, ai privilegiul să deplângi chipul zâmbitor al vreunei madone fără nas, cu urechile jumulite, cu câte un ochi chior și, de cele mai multe ori, doar cu cioturi de mâini. În diferite poziții și mărimi, de multe ori pozând ca nuduri, ele încearcă să mai spună ceva despre frumusețea artistică a zilelor lor și despre goliciunea sufletească a moralei: „Fiindcă n-am avut suflet, am rămas goală; fiindcă am vrut să mă ridic în lumea zeilor, am rămas ciungă, oarbă și nenorocită!”

Vechea lume de piatră se scoală din mormântul ei milenar, mărșăluind într-o procesiune sinistră, pentru a îndeplini o poruncă: „Dacă aceștia vor tăcea, pietrele vor striga!”

Arta fără morală, frumosul fără adevăr, gloria fără caracter e barbă, ciungă și goală! Un monument în scurgerea vremii!

Pe vreun colț de zid sau su Ko boltă căzută, pe lespedea vreunui mormânt sau pe bucăți de lemn, mai poți întâlni o altă lume: cu fețe supte de post, ochii înfundați în orbite, trupul învăluit în negru, acești sfinți parcă vor să ispășească păcatele înaintașilor lor. Îți vine să le plângi de milă! Cu toată râvna lor, și-au văzut bisericile zdrobite, cărțile arse, iar pe credincioșii lor trecuți prin focul și sabia semilunii. De pe buzele lor, arse de durere, răzbate strigătul: „De ce Stăpâne? Până când Stăpâne?”

Străbătând această provincie, fruntea civilizației, a culturii și a credinței creștine, nu întâlnești decât strigătul strident al muezinului. De ce?

Acesta este și motivul călătoriei noastre. Vrem să descoperim

rostul istoriei, cauzele profunde ale ridicării, dar mai ales ale trecerii civilizațiilor. Poștașul Apocalipsei poartă cu el un mesaj divin, o analiză profundă și exactă a vieții, adevărata filosofie a istoriei.

Dincolo de ziduri de piatră și fortificații inexpugnabile, de artă și bogăție, e altceva: viața – viața adevărată, clocotind de bucurie sau de ură, de petrecere sau de rugăciune, de ritualuri sau de credință. Viața, aceasta este bunul suprem!

„Iată, ți-am pus azi înaintea viața și binele; moartea și răul, căci ți-am poruncit azi să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, să umblii pe căile Lui și să păzești poruncile Lui, ca să trăiești”. Avem oare în față eșecul unor oameni care nu au trăit viața așa cum o dorește Dumnezeu? Dar cum ar trebui să fie trăită?

Purtătorii luminii

2. Păcatul te ajunge

Istoricii se străduiesc să precizeze începuturile civilizației umane, să descopere urmele de viață ale primilor locuitori ai acestor ținuturi. E greu! Biblia ne ajută, spunându-ne că, din inima Orientului Mijlociu, din urmașii celor trei fii ai lui Noe, au plecat grupe de popoare spre toate continentele.

Aici, pe țărmul de vest al Anatoliei, a fost unul din primele lor popasuri. Aici s-au descoperit urmele celor mai vechi orașe antice. Ne vom opri și noi să trecem în revistă principalele popoare și culturi care s-au scurs:

a) Imperiul hitit a fost prima mare civilizație a zonei, cu perioada de glorie cuprinsă între 1850 – 1200 î.Hr. Ei sunt deseori menționați în Biblie, iar printre căpitani de frunte ai armatei lui David era și Urie Hetitul.

b) „Perioada frigiană”, între anii 1200 – 700 î.Hr.

c) Regatul Lidiei, între anii 700 î.Hr. – 547 î.Hr.

Civilizația se dezvoltă prin două grupuri diferite de popoare: în primul grup se aflau vechi popoare anatoliene, dintre care lidienii, licienii și carienii. Regatul Lidiei, cu capitala la Sardes, a atins gloria, fiind una din marile puteri ale vremii.

d) Grecii ionieni – al doilea grup – care au întemeiat pe coasta Mării Egee o confederație de 13 cetăți-stat, dintre care cele mai renumite erau Miletul, Efesul și Smirna. Grecii ionieni au deținut supremația în viața spirituală, prin îmbinarea de elemente din cultura Anatoliei cu propria lor cultură, dând astfel naștere, în arhitectură,

stilului ionic. În filosofie, ei au dat primii mari gânditori, așa-numiții filosofi atomiști, care au stat la baza operelor marilor clasici atenieni. Această perioadă s-a terminat în 546 î.Hr., când Cyrus Persanul ocupă toată Asia Mică.

e) Stăpânirea persană s-a întins de-a lungul a două perioade: 546 – 479 și 420 – 334 î.Hr. Perioada de libertate corespunde cu epoca de aur a Atenei, care a dominat întreaga zonă prin Liga de la Delos.

f) Epoca elenistică începe odată cu venirea lui Alexandru Macedon, în anul 334 î.Hr. Politica lui de a respecta mentalitatea și religia orientală, dar și de a imprima cultura greacă, a creat premisele sincretismului. Astfel, s-a creat o nouă cultură greacă în exterior, dar orientală în interior (esență). Compromisul dintre cele două mentalități.

Scrisorile Apocalipsei total diferite, s-a încheiat prin triumful și înaintarea religiilor orientale spre apus.

Câteva regate importante s-au format în perioada aceasta, după destrămarea uriașului imperiu al lui Alexandru Macedon: Regatul Pergamului (283 – 133 î.Hr.), care a fost promotorul principal al adevăratei culturi grecești, cel mai bogat, cel mai înfloritor și cel mai influent în zona Asiei Mici.

Regatul Bitiniei (327 – 74 î.Hr.) s-a format în nordul peninsulei și a încurajat cultura greacă.

Regatul Pontului (302 – 36 î.Hr.) a continuat politica culturală a lui Alexandru, cu aspectul exterior grecesc, dar cu fondul oriental. Aceștia au fost cei mai dârji adversari ai romanilor, care s-au opus prin lupte și au coalizat în jurul lor toate forțele antiromane.

Economia greacă a cunoscut în această perioadă o dezvoltare deosebită. S-au înființat orașe mari și vestite, care au devenit mari metropole ale lumii antice: Alexandria, Rodos, Efes, Pergam. S-au dezvoltat științele: astronomia, geografia, filosofia și s-au pus bazele unor mari centre culturale, cu mari biblioteci: Alexandria – 800.000 de volume și Pergam cu 200.000 de volume.

În arhitectură, apar elemente noi: pe lângă faptul că se realizează mari construcții, apar și inovații; în stilul ionic, original de aici, se introduce folosirea bazei atice și a frizei atice. De asemeni, se trece de la arhitectura pur religioasă la cea secularizată, punându-se bazele urbanisticii moderne. Templele au scăzut în mărime și importanță, iar teatrele, bibliotecile și gimnaziile încep să le ia locul.

g) Epoca romană (30 î.Hr. – 395 d.Hr.). Influența romană se simte de timpuriu în această zonă. Încă din anul 190, romanii participă la bătălia de la Magnesia, iar teritoriile luate de la seleucizi trec la Regatul Pergamului. După anul 133, ei devin stăpâni pe Regatul Pergamului; din 63, pe cel al seleucizilor, iar din anul 31 î.Hr. și pe al Egiptului ptolemeilor, când tot orientul intră în mâinile romanilor.

Asia de vest s-a integrat perfect în lumea romană, fără opoziție, continuând să se dezvolte și îmbinând cele două culturi. În această perioadă, teritoriile din vestul Anatoliei erau cele mai bogate și mai importante centre de cultură din lume. Mulțimea monumentelor, cu ruine impunătoare, multe din ele în foarte bună stare de păstrare, ne vorbesc despre strălucirea de care s-a bucurat această provincie.

Purtătorii luminii

Romanii aduc elemente noi în arhitectură: construcția de apeducte, terme, temple noi, multe dedicate cultului imperial; teatre cu specific roman și, bineînțeles, o rețea bună de drumuri, care au facilitat o circulație rapidă dintr-o parte în alta. Desființarea granițelor, libertatea religioasă, o limbă universală au favorizat răspândirea creștinismului.

În același timp, această zonă a Asiei de Vest, a constituit un pod de legătură între filosofia și religiile orientale și cele clasice din apus. Romanii au adoptat multe din cultele de aici și le-au dus la Roma. Ei au luat piatra sfântă a Cybelei din Pergam, ca să-i ajute în războaiele punice; apoi, cultul lui Artemis l-au continuat cu numele de Diana; cel al lui Apollo, sub numele de Jupiter. Astfel, influența Anatoliei a fost deosebit de importantă în religia romană.

h) Epoca bizantină (395 d.Hr. – 1300 d.Hr.). De la începutul secolului al V-lea, odată cu împărțirea imperiului în două, partea de răsărit s-a dezvoltat independent și a devenit Imperiul Bizantin, cu capitala la Constantinopol. Bizantinii au fost continuatorii tradițiilor romane, pentru aproximativ încă 1.000 de ani.

Zona Asiei Mici a devenit centrul creștinismului. Aici s-au ținut marile sinoade ecumenice; aici au apărut principalele erezii; aici s-au construit primele mari biserici creștine și tot aici au năvălit primele formațiuni mahomedane, care, în cele din urmă, au distrus totul.

Bisericile Sfântul Ioan din Efes și Sfânta Sofia din Constantinopol, construite în secolul al VI-lea, s-au înălțat pe coloanele și blocurile de marmură ale vestitelor temple păgâne. Astfel, s-a format

o atitudine de ură și dispreț față de trecutul antic păgân; școlile de filo-sofie sunt închise, gimnaziile interzise, iar multe temple au fost distruse sau lăsate în ruină. Pe patul de moarte, Iulian Apostatul, ultimul împărat roman păgân, a spus: „Ai învins, Galileanule!”

O nouă concepție despre viață, născută din sincretismul oriental păgân și noua credință creștină, se impune mai mult prin autoritate imperială decât prin argumentele bisericii. Mulțimile sunt trecute la creștinism în masă, iar crucea ia curând locul altarului de jertfă păgân. Subtil și pe neobservate, vechile obiceiuri și practici păgâne, se strecoară în creștinism:

„Pe de o parte, ortodocșii cereau ca cele zece porunci să fie urmate întocmai și nu voiau icoane în biserici; pe de altă parte, un număr tot mai mare de bărbați și femei, care primiseră creștinismul, dar nu

Scrisorile Apocalipsei puteau să se despartă de vechii zei, vedeau în icoane simbolul, sub formă omenească, al divinității”.

Când controversele hristologice și trinitariene s-au sfârșit, cu triumful ortodoxiei, un nou pericol a început să se arate: mahomedanismul. Principalul motiv al criticilor și atacurilor arabilor mahomedani a fost tocmai venerarea icoanelor.

Astfel, începând cu secolul al VII-lea, întreaga zonă intră sub teroarea mahomedană. Incursiunile de scurtă durată ale arabilor au fost urmate de venirea turcilor, care n-au mai plecat. Începând cu turcii otomani, din primii ani ai secolului al XIV-lea, Asia Mică a căzut definitiv în mâinile lor. De acum, istoria creștinismului intră în noaptea existenței lui. Multe biserici au devenit moschei, altele au fost dărâmate, iar altele s-au distrus prin abandonare.

Dacă în secolele III și IV, invazia goților a contribuit la dărâmarea păgânismului; marea invazie a mongolilor lui Timur Lenk, din 1402, a contribuit la slăbirea și prăbușirea creștinismului care mai rămăsese. Multe cetăți, printre care Sardes, Laodicea și Efes, nu și-au mai putut reveni niciodată.

O ultimă încercare de a recâștiga zona a avut loc după primul război mondial. Prin pacea de la Sèvres, s-a acordat Greciei o fâșie întinsă de pe coasta de vest a Asiei Mici, cu centrul la Smirna. Încurajată de aceasta și profitând de schimbările produse în Imperiul Otoman, după căderea sultanilor, Grecia a început războiul cu Turcia, pentru a elibera toate cetățile grecești. Grecii au fost înfrânți și alungați

din Asia, sute de mii de creștini au fost masacrați, iar restul s-au refugiat și au fost repatriați. Astfel, azi nu mai găsim aici nicio urmă de creștini, doar ruinele bisericilor lor.

Cât de scump plătesc oamenii refuzul de a se pocăi, adresat lor de Dumnezeu!

I) Epoca mahomedană (1300 –). Odată cu prima mare invazie a turcilor selgiucizi, din anii 1087 – 1098, Christodoulos, cu un ascuțit simț al istoriei, ridică pe insula Patmos una din cele mai mari mănăstiri din orient. Aceasta a rezistat secolelor de prădăciune mahomedană, devenind o oază a spiritualității creștine. Încă o dată, Pat-mosul devine un far într-o noapte neagră.

Mahomedanii au adus un nou mod de a impune credința: sabia. Erau foarte categorici: au ars, au distrus și au trecut prin sabie zone

Purtătorii luminii întregi. Ei acuzau pe creștini de idolatrie și de triteism, deci trebuia convinși sau distruși. De ce a îngăduit Dumnezeu toate acestea?

Ioan ne oferă un răspuns în Apocalips:

„Li s-a dat putere nu să-i omoare, ci să-i chinuiască... În acele zile oamenii vor căuta moartea, și n-o vor găsi; vor dori să moară, și moartea va fugi de la ei. Ceilalți oameni, care n-au fost uciși de aceste urgii, nu s-au pocăit de faptele mâinilor lor, ca să nu se închine demonilor și idolilor de aur, de argint, de aramă și de lemn, care nu pot nici să vadă, nici să audă, nici să umble”.

Păcatele lor: sincretismul dintre creștinism și păgânism, ura, orgoliu, dorința de mărire și putere, care a dus la schisme și erezii, la pierderea spiritului de dragoste și umilință al Domnului Hristos, își culeg acum roadele.

Câte avertizări au fost adresate acestor biserici, cele mai favorizate din epoca apostolică! Câtă revărsare de har peste ele! În final, nu mai rămânea decât împlinirea cuvântului dat: „Dacă nu te pocăiești, voi veni la tine și-ți voi lua sfeșnicul din locul lui.

Indiferent de trecutul glorios, de cultură, tradiție sau fapte bune, păcatul te ajunge și pedeapsa lui este teribilă! Astfel, istoria devine un raport al împlinirii sau respingerii Cuvântului lui Dumnezeu și cât de exact se realizează acesta!

3. Ce trebuie să fac, Doamne?

Călătorim printr-o lume de zei și zeițe, ale căror temple, altare și statui ne încântă ochiul. Oprindu-ne pentru o clipă în dreptul lor, vom

auzi poveștile cele mai fascinante, din mitologia cea mai bogată!

Ne atrage curajul și îndrăzneala unora de a aspira spre lumea zeilor, de a trăi printre locuitorii Olimpului! Ne tulbură îndrăzneția aventură de a smulge zeilor focul și al aduce oamenilor. Din toată această bogată lume mitologică, au rămas doar vestitele tragedii antice; drama zbuciumată și cutremurătoare a unor idealuri spulberate.

În spatele acestor povești frumoase și temple magnifice se ascunde adevărata frământare umană: „Ce trebuie să fac, ca să fiu mântuit?”

Îi auzim pe grecii de la poarta templului: „Domnule, am vrea să vedem pe Iisus? Ne uimește sutașul Corneliu și temnicerul din Filipi: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să fiu mântuit?”

Scrisorile Apocalipsei

„În vremea aceasta, sistemele religioase ale păgânismului pierduseră influența asupra poporului. Oamenii erau sătui de mituri și de fabule. Ei tânjeau după o religie care putea să le mulțumească inima... Ei însetau după o cunoaștere a viului Dumnezeu, după asigurarea în ce privește viața de dincolo de mormânt”.

Dar cât de lung a fost drumul mântuirii! Câte devieri, prăpăstii și adâncuri de întunecime a trebuit să fie trecute, până la picioarele crucii lui Hristos!

În antichitatea clasică, oamenii și-au făcut zei pentru fiecare problemă și fenomen deosebit. Apelau la ei, le căutau bunăvoința și aveau nevoie de ajutorul lor.

„Religia greacă pare să se fi format sub semnul pesimismului. Existența umană este, prin definiție, efemeră și încărcată de griji... Nu există om, căruia Zeus, să-i nu-i trimită o mie de rele”.

Templele mărețe și ritualurile somptuoase nu erau altceva decât „o religie, prin care omul căuta să obțină protecția zeilor în timpul vieții, mai mult decât după moarte”.

Fiecare cetate își alegea un zeu, iar fiecare cetățean era obligat să-l respecte: „În cinstea zeilor se făceau sacrificii și se organizau procesiuni, acte de cult, care nu mai aveau ca înainte, pur și simplu, scopul de a mulțumi sau de a implora bunăvoința și ajutorul zeilor, ci deveniseră adevărate sărbători fastuoase, ocazii de afirmare orgolioasă a prosperității cetății și prilejuri de a insufla poporului sentimente de mândrie, de a se ști cetățeni ai unui stat bogat și

puternic”.

O altă formă de manifestare religioasă au fost misterele. Ele aveau caracterul de dramă mistică. Lipsa dogmelor, excitarea la maximum a emoțiilor, folosirea oricăror metode ca: dansul, muzica, alcoolul, tatuajele, pentru a se intra în starea de transă, au făcut ca ele să fie mult apreciate și căutate. Nu puteau participa la ele decât cei inițiați și aveau loc de regulă noaptea și în societăți închise.

Cele mai vechi mistere au fost Misterele Cybelei, o zeităate frigiană, care s-a răspândit din Asia Mică în tot Imperiul Roman. La aceste mistere s-a introdus pentru prima dată, noțiunea de „religie a mântuirii”. Ritualurile sângeroase au devenit căi de răscumpărare”.

„Cultul lui Attis și al Cybelei făceau posibilă redescoperirea valorilor religioase ale sexualității, suferinței fizice și sângelui. Transele îi eliberau pe credincioși de autoritatea normelor. Împărații romani au

Purtătorii luminii promovat în chip viguros cultul frigian, în speranța de a opri avântul creștinismului”.

Analiza critică a societății din timpul apariției creștinismului, făcută de Ellen G. White, este perfect realistă și dureros de gravă:

„Păcatul devenise o știință, iar viciul era consacrat ca o parte a religiei. Răzvrătirea își înfipsea adânc rădăcinile în inimă, iar vrăjmășia omului era foarte puternică împotriva cerului. S-a demonstrat în fața universului că, despărțită de Dumnezeu, omenirea nu poate fi înălțată. Un nou element de viață și de putere trebuie să fie dat de Acela care a făcut lumea”.

În cântecul de laudă înălțat de preotul Zaharia, tatăl lui Ioan Botezătorul, răzbate strigătul după ajutorul divin, după descoperirea unei mântuiri puternice: „Binecuvântat să fie Domnul Dumnezeu lui Israel, pentru că a cercetat și răscumpărat pe poporul Său, și ne-a ridicat o mântuire puternică în casa slujitorului Său David... ca să lumineze pe cei ce zac în întunericul și umbra morții și să ne îndrepte picioarele pe calea păcii”.

Iar bătrânul Simeon continuă: „Acum eliberează în pace pe robul Tău, Stăpâne, după Cuvântul Tău, căci ochii mei au văzut mântuirea Ta, pe care ai pregătit-o să fie înaintea tuturor popoarelor, lumină care să lumineze neamurile și slava poporului Tău Israel”.

Această lumină a schimbat fața omenirii acum aproape 2000 de ani. Datorită ei, lumea a cunoscut o nouă viață, după noaptea grea a

păgânismului antic. Trăim din plin reînvierea vechilor religii cu practicile lor degradante. În deruta existențialismului modern, răzbate din nou strigătul: „Ce trebuie să fac, Doamne?”

4. Unde este sfeșnicul, Doamne?

Născut din credința vechilor evrei și trăgându-și seva din învățătura revelată a Sfințelor Scripturi, creștinismul s-a impus prin profunzimea, seriozitatea și importanța soliei lui.

Creștinismul a descoperit o nouă dimensiune a divinității: Dumnezeu este Tatăl nostru. El este bun și iubitor și vrea ca orice om să fie mântuit

„Fără să fi fost invocat în prealabil, Dumnezeu se relevă unei ființe umane și-i adresează o serie de cereri, urmate de promisiuni miraculoase”. 17

Scrisorile Apocalipsei

Ultima revelație a Domnului Hristos a avut loc pe Patmos. Ioan, ultimul supraviețuitor al ucenicilor, aude în spatele său un glas puternic, ca al unei trâmbițe:

„Ce vezi, scrie într-o carte și trimite-o celor șapte Biserici, la Efes, Smirna, Pergam, Tiatita, Sardes, Filadelfia și Laodicea. M-am întors să văd glasul care-mi vorbea. Și când m-am întors, am văzut cele șapte sfeșnice de aur și în mijlocul sfeșnicelor pe Cineva, care seamăna cu Fiul Omului, îmbrăcat cu o haină lungă până la picioare și încins la piept cu un brâu de aur”.

Sfeșnicul – simbolul luminii și adevărului! Adevărata viață de credință și slujire era în pericol să fie stinsă de focul persecuțiilor romane și înăbușită de misterele păgâne. Dar Ioan vede, în jurul unui Mântuitor viu și glorificat, cele șapte sfeșnice. Câtă încurajare! Biserica Sa, credincioșii Săi, nu sunt la bunul plac al oamenilor și demonilor! El veghează! El este viu! Într-o înșeptită procesiune, lumina trece de la unul la altul, continuând să ofere oamenilor o mărturie vie despre adevărul mântuitor.

Începând cu Efes, odată cu lumina care i-o aprinde, bunul învățător îi dă și avertizarea: „Dacă nu te pocăiești, voi veni la tine și-ți voi lua sfeșnicul din locul lui”. În timp ce se apropie de poarta ultimei biserici – Laodicea – ca un final de drum, El adresează chemarea: „Iată, Eu stau la ușă și bat! Dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, Eu voi intra la el, voi cina cu el și el cu Mine!”

De ce prezintă Hristos lucrarea urmașilor Săi sub forma unei

înșeptite biserici?

„În cartea Apocalipsei, numărul șapte este foarte semnificativ, el înseamnă: deplinătate, universalitate și desăvârșire. Cele șapte biserici menționate aici n-au fost singurele din Asia și nici cele mai importante. Alegerea lor este totuși semnificativă. Aceste localități reprezentau comunitățile care erau situate de-a lungul drumului de comunicație imperială. Cele șapte biserici reprezintă șapte faze sau perioade din istoria bisericii, ce se întinde din timpurile apostolilor până la revenirea Mântuitorului și ale căror caracteristici au fost incluse parțial în numele acestora, dar mult mai deplin în epistolele adresate lor”.

„Cele șapte scrisori niciodată n-au avut o existență separată una de alta, sau în afara cărții Apocalipsei, ca întreg”.

Ioan îi cunoștea personal pe membrii celor șapte biserici. El era familiar cu istoria lor și cu mediul în care trăiau. El cunoștea viața lor

Purtătorii luminii religioasă și pericolele care îi pândeau. Ioan înțelegea că, într-un anume sens, biserica este cetatea, căci comunitatea locală nu poate trăi în afara vieții locuitorilor cetății. William M. Ramsey spunea: „Biserica este tot ce poate fi mai real într-o cetate!”

Solia către cele șapte biserici arată că autorul are un profund sens al responsabilității pentru biserica din Asia. El vorbește în numele Domnului său – Iisus Hristos – transmițând solia Lui către biserici.

Mesajul celor șapte epistole poate fi mai bine înțeles, dacă este studiat în contextul geografic, istoric, politic și religios al fiecărei cetăți. De aceea ne-am propus să le vizităm pe rând și să le cunoaștem.

Analizând solia fiecărei biserici, vom constata că șase subiecte principale apar la fiecare epistolă: 1. Înțelesul și semnificația numelui; 2. Caracterizarea localității; 3. Recomandarea; 4. Muștrarea (unde este cazul); 5. Sfatul; 6. Făgăduința făcută biruitorului.

La două din cele șapte nu li se adresează niciun cuvânt de muștrare, viața lor religioasă fiind impecabilă. Oare acesta să fie motivul, că ele continuă să fie și astăzi două orașe prospere?

Patru au fost vechi cetăți din Asia Mică: Efes, Smirna, Pergam și Sardes, care au cunoscut perioade de glorie cu mult înainte de apariția creștinismului.

Trei au fost cetăți construite de regi elenistici și colonizate, în mare măsură, cu iudei și greci: Tiatira, Filadelfia și Laodicea. Unele au

dispărut complet: Efes, Sardes și Laodicea. Una mai dăinuie cu ruinele ei alături de orașul modern: Pergam. Dar sunt și din cele care au rămas vii, mari centre din lumea de azi: Smirna, Tiatira și Filadelfia.

Creștinismul a dispărut aproape fără urmă. Cu greu mai descoperim o biserică, semne de cruci sau bazinul vreunui baptisteriu. Vârfurile țuguiate ale minaretelor, strigătul muezinilor ar trebui să trezească la meditație și analiză.

Din nefericire, marea majoritate a creștinilor s-au erijat în apărători ai tradițiilor și hotărârilor conciliilor ecumenice, și foarte puțini ca apărători ai adevărului apostolic.

„Dar cărarea celor drepte este ca lumina strălucitoare, care merge mereu crescând, până la miezul zilei”.

Iisus înaintează pe drumul istoriei: Preot, Jertfă, Mijlocitor în Sanctuar, Rege, care vine pe norii cerului. Doar cei care țin pasul cu mersul istoriei mântuirii vor avea sfeșnicul plin cu lumina. Doar urmărind

Scrisorile Apocalipsei cărarea, mereu ascendentă, a adevărului, vom trăi în lumina care pornește din mâna lui Hristos. Să ne grăbim, să fim mereu în preajma lui Iisus; altfel prăpastia istoriei ne-ar înghiți!

5. Unde ești, fiule?

Într-una din dimineți, când Domnul a venit în Eden să se întâlnească cu copiii Săi, nu i-a mai găsit în locul obișnuit. Un simțământ straniu, de teamă și groază s-a așternut Pornind pe cărările Edenului, vocea caldă de Părinte, repeta mereu chemarea: „Unde ești, fiule?”

Putem spune că atunci au început primele cercetări arheologice, dar nu după ziduri, monezi, statui sau ceramică; ci după ființele umane căzute în păcat

Aceeași istorie se repetă și cu cele șapte biserici. Pierdute în lumea mahomedană, zdrobite, împrăștiate și îngropate în molozul veacurilor, ele trebuie regăsite, dezgropate și redat circuitului mondial de valori. A fost o muncă grea și îndelungată.

Dar și mai greu a fost să se redescopere valoarea soliei acestor epistole din Apocalips. Introducerea lor în circuitul de valori spirituale necesită o muncă mai grea decât îndepărtarea munților de moloz, deoarece creștinii continuă să opună rezistență față de această extraordinară descoperire a Domnului nostru.

Ce păcat! Și aceasta nu este decât rezultatul ignoranței, lipsei de

interes față de cele mai mari valori ale istoriei mântuirii.

Am întâlnit într-unul din aceste orașe antice un grup de turiști. Unul din ei avea Biblia deschisă la Apocalips 2 și 3. Mergea cu ea, la fel cum ai merge cu o hartă deschisă, căutând să identifice un obiectiv. Rostea cu voce tare, ca să fie auzit de toți: „Aici a fost omorât Antipa, așa cum spune Apocalipsa!”

În alt oraș, dovezile istorice erau așa de puține, încât pe placa indicatoare stătea scris: „După cum spune în cartea Apocalipsa lui Ioan, aici a fost...”

Atunci când inginerii și arheologii străini au descoperit aceste orașe, au cerut permisiunea sultanilor să sape și să ia cu ei obiectele care le vor găsi. Sultanii erau interesați de aurul descoperit, iar despre pietre au zis: „Nu ne interesează, faceți ce vreți cu ele!”

Mult prea târziu și-au dat seama ce au pierdut. Marile capodopere ale antichității, dovezile incontestabile ale istoriei și ale credinței creștine sunt astăzi în marile muzee din occident

Purtătorii luminii

Oare nu ne urmărește și pe noi același pericol: „Nu mă interesează?”

Poștașul Apocalipsei a ajuns de mult la ultima stație. Și-a transmis solia, muștrarea, sfatul, iar acum așteaptă răspunsul. Depinde de tine dacă vei sta cu Iisus la masa părtășiei sau vei rămâne în întinericul de afară! Gândește-te, e ultima stație!

Patmos

Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul

Clopotnița

Scrisorile Apocalipsei

Nate 1. Luca 19, 40

2. Deuteronom 30, 15.16

3. Hendrik van Loon – Istoria artelor, București, 1944, pag. 181

4. Apocalipsa 9, 5.6.20

5. Apocalipsa 2, 5

6. Ioan 12, 21; Fapte 16, 30

7. E.G. White – Hristos, Lumina lumii, București, 1981, pag. 27

8. Mircea Eliade – Istoria credințelor și ideilor religioase, București, 1986, vol.I, pag. 273. „Homer compară omul cu frunzele rostogolite de vânt în țărână. Pentru contemporanul său, Semonide, oamenii sunt făpturi de o zi, trăind ca vitele fără să știe din care parte

le va aduce Zeus destinul”.

9. Ovidiu Drimba – Istoria culturii și civilizației, București, 1984, vol. I., pag. 544

10. Ibidem, pag. 546

11. Ibidem, pag. 547

12. M. Eliade – Idem, vol. H, pag. 278

13. Ibidem, pag. 281.282

14. E.G. White – Idem, pag. 30

15. Luca 1, 68.69.79

16. Luca 2, 29 – 32

17. M. Eliade – Idem, vol. I, pag. 180

18. Apocalipsa 1, 11 – 13

19. Apocalipsa 2, 5

20. Apocalipsa 3, 20

21. Roy. A. Anderson – Desfășurând cartea Apocalipsei. pag. 12.13

22. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and Seven Churches of the Apocalypse, Licabettus Press, Atena, 1974, pag. 28

23. Ibidem, pag. 28

24. Prov.4, 18

r*

Capitolul II

Pfittt C4 – O* \fAt64 fa. 4 tol tJ//JitoA*

1. Peregrinul

Vizitând Patmosul, vei trăi nu numai plăcerea unei excursii frumoase, ci și o experiență religioasă unică! Dovezile revelației divine sunt incontestabile, iar dorința de a le cunoaște – o provocare! Astfel, Patmosul constituie un punct de plecare pentru istoria zbuciumată a două mii de ani de creștinism. Cartea Apocalipsei, scrisă aici, constituie cheia de boltă a interpretării evenimentelor ultimilor două mii de ani. N-o poți ignora fără a-ți primejdui viitorul tău veșnic!

De mult am dorit să vizitez Patmosul! în mintea mea îmi imaginam un loc pustiu, cu totul deosebit de lumea noastră modernă. Simțeam că mă cuprinde o atmosferă de extaz și grandoare, precum este cartea Apocalipsei, născută aici.

Luni de zile am așteptat ziua când să pot intra în Grecia, apoi, când am ajuns la periferiile Atenei, primul gând a fost să ajung la Pireu, pentru a cumpăra biletul de vapor. Mare mi-a fost bucuria când, la

primul ghișeu turistic, am citit printre insulele cuprinse în cursele regulate și... Patmos. Dimineața, la ora zece, am plecat spre Patmos, pe o mare încântător de frumoasă, de un albastru intens, întrerupt ici și colo de petele alburii ale micilor valuri care se spărgeau.

Mai mult de o oră, am urmărit linia Aticii, cu așezările îngrămădite pe țărmul muntos, care se ridica din mare, cu bărcuțele de pânze și vapoarele moderne, care se încrucișau pe acest traseu de maximă circulație. Apoi, când în dreapta, când în stânga, se ridicau din mare în

Scrisorile Apocalipsei sule și insulițe aride, stâncoase și roase de vânt, care m-au făcut să mă întreb: „Oare cu ce trăiesc oamenii de pe ele și de unde au apă de băut?”

Un lucru știu sigur, că aici, în această lume, care îmbrățișează uscatul și marea, s-a dezvoltat și a trăit de mii de ani cea mai înfloritoare civilizație și cultură antică – lumea elenă! Purtată de vânturi și idealuri, căutând piețe prielnice și hrana zilnică, meditănd la existența efemeră a omului și cizelându-i frumusețea în sculpturi inegalabile, lumea elenă ajunge să se întâlnească cu lumea încărcată de sacru și ideal a Bibliei.

Pe cât de bogate în idei, pe atât de diferite! Trăind același prezent, aceste lumi priveau diferit viitorul. Care va avea dreptate? Conflictul tacit de idei a izbucnit din când în când în furtuni crâncene, pe viață și pe moarte. Pentru scurte perioade, Biblia a fost interzisă, confiscată, arsă, iar cultul lui Iahve, disprețuit și pângărit. Se părea că rafinamentul filosofilor și gloria militarilor vor învinge. Pretutindeni, temple și altare; zei și zeițe; amfiteatre și biblioteci modelau viața și încântau gusturile a zeci de popoare, care s-au lăsat cucerite de vraja și frumusețea filosofiei și culturii elene.

Dar ce căutăm pe Patmos? Ce monument deosebit vom găsi pe această insulă stâncoasă? Când creștinii n-au mai fost vrednici de nicio cetate, când ura și misticismul păgân au dorit să-i stârpească, ei au găsit în această insulă o închisoare. Ioan, ultimul ucenic în viață, cea mai puternică, vie și nestinsă mărturie despre Mântuitorul nostru, legat ca un tâlhar, expulzat ca un răsculat, a fost aruncat pe Patmos, în anul 95 d.Hr.

„Eu, Ioan, fratele vostru și împreună părtaș cu voi la necaz, la împărăție și la răbdarea lui Iisus, mă aflam pe insula numită Patmos, pentru Cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia lui Iisus”.

Cine se gândea atunci câtă faimă vor aduce ei acestei insule pustii? Cine își imagina cât de căutată va fi această închisoare și loc de surghiun roman?

„Patmosul, acest loc de tristă locuință, a devenit pentru servul lui Dumnezeu o poartă a cerului. Izolat de zgomotul problemelor zilnice, întrerupt de la activitatea neobosită a anilor trecuți, el s-a bucurat aici de comuniunea cu Dumnezeu, cu Hristos și cu Îngerii Lui, primind de la ei instrucțiuni pentru biserica din toate etapele istoriei viitoare... Dacă glasul său nu mai putea mărturisi despre Acela pe care îl iubea.

Patmos – o fereastră spre viitor apoi soliile care i s-au dat pe acest țărm stâncos aveau să lumineze ca o faclă aprinsă și să vestească sfatul hotărât al lui Dumnezeu asupra fiecărei națiuni de pe pământ”.

Ioan scrie: „În ziua Domnului eram în Duhul. Și am auzit înapoia mea un glas puternic, ca al unei trâmbițe, spunând: Ce vezi scrie într-o carte și trimite-o celor șapte Biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tia-tira, Sardes, Filadelfia și Laodicea”. Călătorind cu solia Apocalipsei de la o biserică la alta, putem revedea drumul pe care creștinismul l-a parcurs în două mii de ani de istorie.

Suntem la aproape o sută de ani de la nașterea Mântuitorului. Urmașii Lui s-au răspândit în tot imperiul: la curtea cezarului, în marile metropole, în rândul bogaților, dar și al sclavilor. Puterea iubirii și-a demonstrat forța în fața crucilor înălțate și a rugurilor aprinse. Solidaritatea creștinilor, împreună simțire, egalitatea frățească vorbeau despre o societate mai bună decât cea a banului, egoismului și plăcerii. Creștinismul își demonstra forța și vitalitatea, arătând că era singura nădejde de salvare a imperiului.

Păgânii iubitori de plăceri au sesizat pericolul și au reușit să constrângă puterea imperială pentru a extermina secta ce-i deranja. Ce se va alege de ei? Care va fi viitorul celor care-L urmează pe Hristos? Unii au renunțat, alții și-au îndoit spinarea, iar restul au dispărut pentru un timp în arene, surghiun sau ascunzișurile pământului. Se părea că persecuția și-a dat roadele!

Dar din singurătatea surghiunului și din cenușa rugurilor răsare o carte, se ridică un popor, aleargă prin veacuri mesageri ai soliei cerului!

Apocalipsa e cea mai puternică, fascinantă și importantă solie pe care Dumnezeu a transmis-o bisericii Sale. Dar nu numai atât,

Apocalipsa devine o fereastră a viitorului. Prin ochii vizionarului vedem o lume fără stânci și valuri înfuriate; fără persecutori și persecutați. Puterile întunericului, Satana și moartea, sunt prinși și aruncați în iazul de foc. Sfinții sunt înviați, îmbrăcați în alb și ies să-l întâmpine pe Domnul lor, care vine pe norii cerului. Ioan, încântat de această panoramă extraordinară, exclamă: „Amin! Vino, Doamne Iisuse!”

Așteptam cu nerăbdare să văd ceva, o fărâmə măcar din marea dramă cosmică care s-a petrecut aici. Priveam cu încordare înainte, de câțva timp nicio insulă nu se mai ridica prin jur. Un albastru intens se unea în depărtare cu albastrul auriu al cerului de seară. Am tresărit fericit când s-a conturat un petec de pământ la orizont: e Patmosul!

Scrisorile Apocalipsei

Marinarii mi-au confirmat aceasta. Am înaintat încă o oră, remarcând același contur sinuos, culmi aride și culoarea cenușiu-pământie de la sfârșit de vară. Totuși, ceva era deosebit: pe unul din vârfurile ei se zărea o pată albă. Ce-o fi? Apoi, am putut distinge o aglomerație de case, ce purtau cu mândrie culoarea varului.

Era noapte când am coborât din vapor. Dorul meu de pelerin căuta amintiri. O stâncă strălucea în lumina reflectoarelor portocalii; o clădire masivă cu turn, se ridica în fața cheiului; o mulțime de oameni gălăgioși și veseli dansau și cântau de zor... Cât de feerică îmi părea încă lumea Patmosului! Am coborât grăbit, încercând să dezleg enigmele acestei insule de vis.

În curând, cei de pe țărm și cei ce coborau au devenit un grup compact: unii se îmbrățișau, alții te îmbiau cu camere de închiriat, iar alții așteptau să te ducă cu taxiul la destinație. Trecând de această primă barieră cotidiană, am luat cunoștință de formațiile de muzică populară și dans din insulele Dodecanezului, reunite într-un concurs tradițional.

Alături de gazdă, am străbătut străzile înguste, luminate feeric de vitrinele magazinelor și strangulate de mulțimea tarabelor. O mulțime de turiști se plimbau agale în aerul plăcut al serii, în timp ce motoretele se strecurau printre noi, ca niște rândunele.

Gazda ne-a oferit cheia, ne-a arătat încăperile și ne-a urat: „Noapte bună!”

„Acesta e Patmosul”, m-am întrebat? Trăiam decepția unui om care-și vede visul năruit! Mă simțeam ca un copil în fața unei mari

enigme! Nu mai aveam cu cine să vorbesc, pe cine să întreb. Până aici, totul fusese un plăcut voiaj turistic, la nivelul sfârșitului de secol XX.

Rădăcini! Căutăm pe drumurile prăfuite ale istoriei sensul existenței noastre! Căutăm în paginile îngălbenite ale Bibliei lumina care să ne arate drumul spre adevărata viață! Scrisorile Apocalipsei sunt primul răspuns și primul ghid al căutărilor noastre!

M-am pregătit de culcare, recitind încă o dată primul capitol al Apocalipsei, visând mereu la grotă lui Ioan și la viziunile lui: „Eu, Ioan, fratele vostru și împreună părtaş cu voi la necaz, la împărăție și la răbdarea lui Iisus, mă aflu pe insula numită Patmos, pentru Cuvântul lui Dumnezeu și mărturia lui Iisus” sau „Descoperirea lui Iisus Hristos, pe care i-a dat-o Dumnezeu, ca să arate robilor Săi lucrurile

Patmos – o fereastră spre viitor care trebuie să se întâmple în curând; și le-a făcut cunoscut prin semne, trimițând prin Îngerul Său la robul Său Ioan”.

2. Insula sfântă

Patmosul este insula cea mai nordică a arhipelagului Dodecanez, ce se întinde, ca o salbă de mărgele, aproape de coasta Asiei Mici. Se spune: „Dacă Rodosul este cea mai frumoasă dintre ele, Patmosul este cea mai sfântă”. În fiecare dimineață pornește un vapor din Pireu spre Patmos și își încheie drumul la Rodos. Spre miezul nopții, poți lua vaporul din Patmos spre Pireu, străbătând cele 170 mile marine (320 km) în aproximativ zece ore. Alte vapoare asigură legăturile cu insulele vecine din Marea Egee și cu coasta Asiei Mici, până la care mai sunt doar 35 mile marine.

Patmosul are 14 km lungime; 6 km lățime, în partea cea mai lată, și 34 km. Are o formă neregulată, cu marginile dantelate, creând numeroase golfuri. O mulțime de insulițe se ridică în juru-i ca niște bolovani de stânci, în timp ce alte câteva mai mari o străjuiesc de aproape.

Insula are formă neregulată, întinzându-se de la nord spre sud, distingându-se trei segmente legate între ele printr-un istm foarte îngust. Primul segment, cel mai mic, din partea de sud, nelocuit, l-am putea asemăna cu capul unei insecte; apoi, al doilea segment, ceva mai mare, toracele, este partea cea mai populată, unde se află localitățile Scala și Chora; iar al treilea segment, abdomenul, este frânt de la jumătate spre răsărit, oferind insulei și forma unei jumătăți de potcoavă. Aici se află a treia localitate a insulei – Kampos.

Poarta de intrare este Scala, localitate pe malul golfului cu același nume. Este o așezare modernă, cu magazine, restaurante, hoteluri, oficii de turism, bănci, telefoane și un chei unde acostează vapoare, iahturi luxoase, alături de bărcile pescarilor. Casele sunt moderne, cu un etaj, cel mult două, toate fără acoperiș și vopsite în alb.

Deasupra portului, pe vârful ce domină cu autoritate întreaga insulă, se află Mănăstirea Sfântului Ioan, înconjurată de o aglomerație de case, albe ca varul – medievalul Chora – sediul administrativ al insulei. Un drum asfaltat pornește din port spre sud, urcă în vârf, la Chora, apoi se întoarce în serpentine spre nord, încheind circuitul.

Un alt drum asfaltat străbate al treilea segment, ajungând până la extremitatea nordică, făcând legătura cu zecile de mănăstiri, răsfirate

Scrisorile Apocalipsei pretutindeni, prin văi sau pe culmi de stânci. Pe la mijlocul acestui traseu, se află a treia localitate a insulei – Kampos – așezată pe malul unui golf larg, cu o plajă plăcută și o mare ca de cristal, unde poluarea nu s-a făcut încă simțită.

Pe insulă locuiesc în prezent aproape patru mii de locuitori, majoritatea angajați în industria turismului. Zeci de hoteluri mici, cochete, răsfirate peste tot de-a lungul drumurilor sau înghesuite în inima localităților, încearcă să facă concurență caselor particulare de închiriat.

Bărbații se ocupă cu pescuitul, oferind zilnic pește proaspăt sau bureți de mare și scoici frumoase, ca suveniruri. Zeci de taxiuri și motorete închiriate oferă mijlocul de a străbate rapid insula, de la un capăt la altul. Există, de asemenea, și un autobuz local.

Locuitorii, calzi și plăcuți, te întâmpină în engleză sau italiană, oferindu-ți satisfacția că ai ajuns până în acest colț îndepărtat de lume.

3. Istoricul insulei

Patmosul este unul din „satele mării”. Chiar cu cele mai mari eforturi de a cultiva puținele suprafețe agricole, nu s-ar putea satisface necesarul alimentar pentru mai mult de două luni. Fără corăbii și Asia Mică din apropiere, Patmosul n-ar fi putut supraviețui. Rând pe rând, el s-a găsit în sfera de influență: a Miletului – în perioada antică; a Efesului – începând cu secolul I î.Hr.; a Anaei – în perioada bizantină; a Smirnei – în perioada otomană; apoi a urmat stăpânirea Italiei, iar în prezent a Greciei.

Negustori, pirați și expediții navale ale marilor puteri și-au găsit

un adăpost în golfurile excelente ale acestei insule. Preoți și marinari au fost obligați să colaboreze, pasiv sau activ, pentru că, într-o lume mereu schimbătoare, coexistența era cheia supraviețuirii.

Există câteva urme care atestă locuirea insulei încă din perioada myceiană (1600 – 1100 î.Hr.) și perioada geometrică (1100 – 800 î.Hr.) Tradiția spune că aici s-a refugiat eroul mitologic Oreste, urmărit pentru că și-a ucis mama. Însoțit de câțiva argieni, el a construit un templu dedicat lui Apollo, unde era adorată și zeița Artemis. Probabil că acest templu s-a găsit exact pe locul actualei mănăstiri a Sfântului Ioan Teologul, pentru că o altă tradiție creștină spune că Christodoulos „a fost primul care a distras un idol foarte frumos, ridicat acolo în cinstea zeiței Artemis, iar apoi a început construcția mănăstirii”.

Scrisorile Apocalipsei în perioada romană, insula a fost folosită ca loc de deportare pentru persoanele proscrise. De regulă, persoanele deportate erau lăsate libere printre băștinași, dar li se confisca toată averea. Erau și situații când erau escortate și supuse la munci.

Prin secolul al VII-lea, insula a fost pustiiată în timpul războaielor dintre arabi și bizantini și n-a mai fost locuită până în secolul al XI-lea. Abia târziu, în Evul Mediu, în 1088, călugărul Hosios Crfeisto-doulos debarcă aici și începe construcția mănăstirii Sfântului Ioan Teologul.

Patmosul a trecut succesiv de la bizantini la venețieni, la otomani, la italieni, iar după al doilea război mondial, a fost încorporată la Grecia. În prezent, o parte din locuitori lucrează pe continent sau în alte insule, iar unii au emigrat în Statele Unite sau Australia.

4. Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul

Am așteptat cu nerăbdare dimineața. Eram grăbit să fac cunoștință cu acele locuri de sfântă amintire; doream să re trăiesc, măcar ceva, din memorabila revelație a Patmosului. Am pornit pe jos, pe drumul ce duce spre vârful muntelui. Câteva gospodării personale, cu case mici, de piatră, încercau să înjghebeze mici grădini de zarzavat, în puținul teren fertil de lângă țarm. Câteva turme de capre și câțiva măgari, păstrau încă tabloul pitoresc al vieții de altă dată.

Pantele muntelui, cu bolovănișuri, mici grote și creste zimțate, erau arse de soare și acum, la sfârșit de vară, doar spinii și cactușii mai rezistaseră. Pomi izolați, piperniciți și sfrijiți de secetă, încercau să supraviețuiască. Probabil că primăvara tabloul era mult mai frumos. Pe unele pante s-au amenajat terase și s-au plantat pini, migdali,

piersici și măslini, care au mai schimbat puțin tabloul.

Pretutindeni, în văi, pe vârfuri de stânci sau pe malul mării, întâlnești câte o clădire mică, cu acoperișul puțin boltit, cu o cruciuliță în vârf și o clopotniță la intrare. Sunt mănăstirile de rit ortodox, peste două sute în toată insula. Unele au clădiri anexe sau alte încăperi atașate. bisericii, dar altele n-au decât o singură încăpere, poate cu puțin mai mare decât o troiță românească.

Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul se află situată chiar pe culmea muntelui de deasupra portului Scala, la aproximativ 200 m altitudine. Este ctitoria vestitului călugăr bizantin, om de cultură și artă, cucernic, umil, dar plin de energie – Hosios Christodoulos. Născut aproape

Patmos – o fereastră spre viitor de Nicea, un ascet cu o profundă cunoaștere a omului și a timpului, a locuit în mănăstiri din Misia, din pustiul Iudeii, din Carla, și a construit mănăstirea Theotokos, din insula Cos. Respectat și apreciat la curtea imperială bizantină și la patriarhie, el primește toate aprobările necesare pentru construcția acestei mănăstiri.

„Dorința mea arzătoare”, scria el, „este să am această insulă, de la capătul pământului, părăsită și nelocuită, și să fac din ea un loc al virtuții.

Bula de aur a împăratului Alexios I Comnen îi garantează dreptul „de a fi stăpânul acestei insule pentru toată veșnicia, atâta timp cât va exista acest pământ” De asemenea, se stipulează dreptul de a avea corăbii proprii, pentru întreținerea mănăstirii și îl scutește de orice taxă și datorii publice.

Construcția a început în anul 1088 și s-a făcut într-un timp de mare strămtorare, călugării fiind mereu amenințați și atacați de turci, arabi și pirați. În 1093, Hosios Christodoulos a murit, când construcția era în mare parte terminată.

Este un edificiu mareț, impunător, construit sub formă de castel medieval fortificat, cu ziduri înalte, turnuri și creneluri, pentru a oferi o protecție sigură. Clădirea a fost proiectată în plan poligonal, cu dimensiunile de 70 – 53 m, la care s-au adăugat câteva clădiri anexe, printre care, chiar la intrare, se găsește Biserica Sfinților Apostoli.

Este cea mai monumentală clădire din tot estul mediteranean. De jur-împrejurul ei, sunt case mici de piatră, vechi de sute de ani, înghesuite unele în altele – medievalul Chora. De la distanță, pare un

munte de zăpadă, al cărui vârf stâncos a rămas golaș. Străzile, mai mult niște cărări, care rareori ajung la 2 m lățime, urcă și coboară într-un labirint fermecător.

Intrarea în mănăstire se face prin singura poartă existentă spre răsărit Călugării nu percep nicio taxă, dar veghează ca toate persoanele să fie îmbrăcate decent. O curte mică, interioară, în formă de „L”, protejată de arcade de piatră, îți oferă accesul spre toate încăperile. Imediat în stânga, se află Capela Katholikon, Capela Fecioarei și Capela lui Christodoulos. Apoi, în spațiile din spatele lor și în unghiurile clădirii, se află bucătăria, sala de mese, cisternele pentru păstrarea apei și chiliile călugărilor.

Pe celelalte laturi, clădirea are două nivele, iar deasupra se află o terasă, unde sunt amenajate alte capele: Capela Crucii Prețioase și

34 Scrisorile Apocalipsei

Capela Sfântului Ioan Botezătorul. De pe platforma acestor capele, avem o frumoasă panoramă a întregii zone.

Deasupra porții de la intrare, pe vârful zidului, se află clopotnița cu cinci clopote. Are o formă deosebită, fără turn, fiind doar o structură de piatră, în care sunt montate clopotele.

Adevărata capelă a mănăstirii este Capela Katholikon, terminată în 1090. A fost pictată târziu, prin 1891, cu scene ce reprezintă minunile făcute de Sfântul Ioan Teologul. În camerele alăturate, se află alte două capele: Capela Fecioarei și Capela lui Christodoulos. Ambele au fost pictate, între anii 1500 – 1600, de către pictori aparținând școlii cretane. Printre cele mai frumoase picturi, remarcăm tabloul „Ospitalitatea lui Abraam”.

Pe un zid exterior se află un alt tablou, ce reprezintă pe Hosios Christodoulos și Sfântul Ioan, ambii ținând în mâini, de o parte, macheta mănăstirii, iar de cealaltă parte, Ioan ține o carte strânsă la piept, iar Christodoulos – un sul de pergament, desfăcut.

Punctul central al atracției pelerinilor îl formează icoana Sfântului Ioan Teologul, aflată în holul de la intrare al Capelei Katholikon. Figura sa clară, precisă și pătrunzătoare, exprimă siguranța și certitudinea viziunii pe care a avut-o și pe care a imortalizat-o în cartea pe care o ține în mâini (Biblia). În timp ce privirea sa pătrunde în depărtarea timpului și a sufletului, impresionându-te, cu mâinile deschide cartea, parcă îndemnându-te cu primele ei cuvinte: „Ferice de cine citește, și de cei care ascultă

cuvintele acestei prorocii, și păzesc lucrurile scrise în ea, căci timpul este aproape”.

Am retrăit sentimentul că Dumnezeu vorbește, că vocea Lui, „ca a unei trâmbițe”, răsună de pe paginile atât de valoroase ale revelației lui Ioan. Pelerinii treceau tăcuți pragul acestei biserici, numai după ce se închinau în fața acestei icoane. O mamă și-a luat copilul și, fără să-i spună vreo vorbă, l-a împins înainte... Un bărbat impunător a îngenunchat cu respect, sărutând mâna de pe carte... Niciun cuvânt, niciun comentariu, parcă totul înghețase în scurgerea anilor. Din când în când, un călugăr traversa curtea, pentru a trage clopotul.

Am simțit atunci bucuria că cea mai mare comoară – Biblia, în întregimea ei – o pot avea în mâinile mele. Am mulțumit lui Dumnezeu pentru modul minunat cum, de-a lungul secolelor, printre mulți dușmani și primejdii, Cartea Sfântă a supraviețuit. Oare ce putem

Patmos – o fereastră spre viitor face pentru ca ea să devină vie, actuală; mai valoroasă și mai căutată decât o icoană sau un codex de muzeu?

Următorul loc important al mănăstirii îl constituie biblioteca și muzeul, întemeiate chiar de Christodoulos. Călugăr pios, om de cultură și artă, acesta a adunat de la alte mănăstiri, a primit în dar de la împărat sau de la alte persoane cărți valoroase, obiecte de cult sau documente, cu care a întemeiat vestita bibliotecă.

Tot el a îndemnat să se copieze orice carte religioasă sau părți din Scriptură. Astfel s-a format aici o vestită școală de scriere și multiplicare, conform recomandării lui Christodoulos, care mai târziu a devenit lege: „Dacă un călugăr are darul scrierii, să lucreze sub îndrumarea superiorului, dându-i-se tot ce are nevoie, dar imediat ce lucrarea va fi terminată, ea devine proprietatea mănăstirii”.

Stareții care au urmat au continuat această practică, făcând din mănăstire un centru spiritual și cultural. Mulți oameni pioși din insulele din jur au donat cărți de valoare, mănăstirea câștigându-și reputația de „sursă de literatură, păstrător și copiator de codice valoroase”.

Un alt element important este acela că ea s-a specializat numai pe cărți religioase. În jurul anului 1200, „din 267 de codice din pergament, 109 erau cărți liturgice, 107 erau scrieri patristice, 31 hagiografice, doar 20 nu aveau caracter liturgic, și numai una era din literatura clasică păgână, cartea lui Aristotel – Categoriile”.

Astăzi, se găsesc aici în jur de 1.000 de codice, dintre care 325 din pergament și 565 de papirus (hârtie); mai mult de 3.000 de cărți vechi tipărite și aproximativ 13.000 de documente-manuscris. Peste 30 din aceste documente sunt acte prin care se atestă sprijinul material oferit mănăstirii de către domnitori români din Moldova și Țara Românească.

Codex 67 este cea mai veche carte; mai este numită și „pergamentul purpuriu”, și este un fragment al Evangheliei lui Marcu, datând de la începutul secolului al IV-lea. Conține 33 de foi, restul aflându-se în diferite muzee din Sf. Petersburg, Londra, Viena, Vatican și Atena. Textul este aranjat pe două coloane. Litera de la început este scrisă cu aur, de asemenea și numele lui Iisus Hristos.

Codex 171 – Cartea lui Iov – este al doilea codex ca vechime și importanță. Cuprinde 247 pagini, cu textul scris pe mijlocul paginii și cu multe ornamente în jur. Include, de asemenea, 44 de miniaturi inspirate din text

Scrisorile Apocalipsei

Muzeul cuprinde peste 600 de veșminte sacerdotale, cusute cu fir de aur și împodobite cu pietre prețioase, majoritatea datând din secolele al XVII-XVIII-lea: coroane episcopale și patriarhale, încrustate cu diamante și perle, una din ele aparținând patriarhului ecumenic Neofitos al VI-lea; mitra imperială a lui Alexios I Comneanul; crucea pe care împărăteasa Caterina a II-a a Rusiei o purta pe piept, toate strălucesc în vitrinele muzeului. Colecția de obiecte de argint cuprinde peste 300 de piese, iar cele din aur sunt foarte puține.

Această insulă cu comorile ei s-a bucurat de un har deosebit când mahomedanii au cucerit întreg orientul creștin, trecând prin foc biserici și mănăstiri și transformându-le pe altele în moschei, au tratat pe călugării de pe Patmos cu multă toleranță. Deoarece îl priveau pe Ioan ca pe un adevărat profet, ei le-au permis călugărilor să tragă clopotele, să-și continue viața religioasă și culturală nestingheriți de nimeni.

Mulți greci s-au refugiat aici, iar în anul 1713 au înființat Școala Patmosului, care a devenit un centru important pentru cultura și viața politică a grecilor.

În această perioadă, Patmosul a început să fie vizitat de numeroși pelerini din răsărit și occident: Constantin von Tischendorf spunea prin 1850: „Această bibliotecă, este fără îndoială, una din cele

mai bogate din orient”.

5. Grota Apocalipsei

Cam la jumătatea pantei, printre plantățile de pini și migdali, se ridică o mănăstire, ceva mai extinsă decât majoritatea, dar mult mai mică decât cea din vârful, care adăpostește Grota Sfântă a Apocalipsei. Corpul compact de clădiri cuprinde patru capele și este ridicat pe partea superioară a unei stânci. Spre sud și est, la baza acestei mănăstiri, mai pot fi întâlnite multe găuri largi și cavități în perețele stâncii, care ar putea fi numite grote sau peșteri.

La începutul secolului al XVI-lea, nu exista decât o capelă mică: Biserica Sfânta Ana, ridicată în timpul lui Christodoulos, în onoarea mamei Fecioarei Maria și a mamei împăratului Alexios I. Apoi, s-a ridicat Capela Sfântului Nicolae și Capela Sfântului Artemie, cu clădirile anexe mănăstirii.

Trecând printr-o curte mică, plină cu flori, și coborând o scară îngustă, printre capelele amintite, te oprești în fața unei uși deasupra

Patmos – o fereastră spre viitor 37

căreia poți citi: „Cât de înfricoșat este locul acesta! Aici este Casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerului!” Călugării susțin, că locul unde Ioan a avut viziunile Apocalipsei a fost, de asemenea, o poartă a cerului pentru el.

Clădirea pare ciudată: jumătate stâncă, cu perețele colțuroși, puțin crăpat, cu praguri și denivelări specifice, arcuindu-se într-o boltă ascuțită, ce se continuă cu o nișă. Marginea superioară a bolții pare o grindă venerabilă de beton, care a rămas acum chiar în mijlocul clădirii, pe sub care te poți strecura, aplecându-te puțin de spate.

Biserica s-a format prin zidul ridicat în partea sudică și capete de zid ridicate la intrare și spre altar, care s-au unit cu stânca printr-o boltă frântă. Câteva raze de soare se strecoară în această încăpere ciudată, prin ferestrele înguste și mici.

Tradiția spune că aici a fost locul unde s-a adăpostit Ioan în timpul celor aproximativ 16 luni cât a stat pe Patmos. Tot aici, „el a auzit un glas puternic, ca al unei trâmbițe...”, apoi viziunile s-au derulat asemenea unui film panoramic. Trei crăpături mari în stâncă, mai pot fi văzute și azi, iar călugării pretind că s-au format la cutremurul de pământ, ce a avut loc când Domnul a zis: „Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul!” Fără îndoială, că acesta este locul cel mai important de pe toată insula!

Foarte degradate, mai pot fi văzute simbolurile Apocalipsei, pictate pe tavanul peșterii. Printre acestea, este femeia stând pe lună, purtând coroana de 12 stele pe cap; fiara din capitolul 13, ieșind din mare, și cei șapte îngeri, vărsând cele șapte potire pe pământ. Pe un zid lateral sunt șapte tăblii, în care sunt cuprinse făgăduințele date celor șapte biserici.

Aproape încremenisem, încercând să mi-l imaginez pe Sfântul Ioan, așezat sub această gaură de stâncă. Brusc, zornăitul cheilor călugărului, mi-a amintit că este ora închiderii... M-am întors spre seară la mănăstire dându-i târcoale ca un îndrăgostit, cercetându-i zona cu micile grote din jur, dorind să cunosc cât mai mult despre tainele Apocalipsei.

Simt în adâncul sufletului că aici, în viziunile Apocalipsei, se ascunde adevărata filosofie a istoriei, cu explicația luptelor care au însângerat era creștină! Sunt convins că aici putem descoperi misterele marii lupte dintre bine și rău, dintre Hristos și Satana; că aici, iubitul nostru Mântuitor vrea să ne convingă să trecem de partea Lui, pentru a trăi veșnic într-o lume fericită și sfântă.

38 Scrisorile Apocalipsei

Ca o străfulgerare mi-au apărut în minte cuvintele lui Ioan: „Iată, El vine pe nori și orice ochi îl va vedea!”, iar cel ce a văzut revelația divină, continuă: „Și cerul s-a îndepărtat ca o carte de piele pe care o faci sul, și toți munții și toate insulele s-au mișcat din locurile lor. Și împărații pământului, cei mari, comandantii, cei bogați și cei puternici, toți robii și toți oamenii liberi s-au ascuns în peșteri și în stâncile munților și ziceau munților și stâncilor: cădeți peste noi și ascundeți-ne de fața Aceluia care stă pe scaunul de domnie și de mânia Mielului, căci a venit ziua cea mare a mâniei Lui, și cine poate să stea în picioare?”

Toate acestea s-au derulat cândva pe peretele acestei stânci, au fost văzute, auzite și înregistrate în paginile ultimei cărți sfinte. Am plecat într-un târziu, repetând mereu în minte, ca un ecou: El vine, El vine, El vine...! Oare vom fi noi generația care-l va ieși în întâmpinare?

6. Apocalipsa lui Ioan

Patmosul și-a câștigat faima de la Ioan Teologul, care a avut aici mișcătoarele sale viziuni cerești, ce au stat la baza scrierii Apocalipsei. Dar cine a fost el?

În cartea Apocalipsei se prezintă pe sine ca: „rob al lui Iisus

Hristos... și fratele vostru și împreună cu voi părtaș la necaz”. De asemenea, pretinde că este un profet, scriind cu autoritatea inspirației divine. Este un evreu, deoarece este un bun cunoscător al Vechiului Testament, din care citează; și un creștin, în același timp, continuând seria epistolelor lui Pavel, adresate diferitelor biserici.

Ioan a trăit în perioada când s-a introdus cultul imperial, iar biserica creștină a fost confruntată cu prima persecuție generală. Iustin Martirul, care vizitează Efesul în anul 135, declară că Apocalipsul a fost scris de Ioan, unul din apostolii Domnului Hristos, opinie acceptată de biserica timpurie.

Irineu, episcop de Lion, dar original din Asia Mică, mort în 202, spunea că Ioan a stat pe Patmos cinci ani, apoi, când s-a întors la Efes, toți prezbiterii Asiei s-au împărtășit de experiențele lui. A trăit încă câțiva ani în libertate, până în timpul domniei lui Traian (98 – 117).

Victorinul, unul din primii comentatori ai Apocalipsei spunea pe la începutul secolului al IV-lea că Ioan a fost deportat să lucreze la minele de piatră de pe Patmos.

Patmos – o fereastră spre viitor

Eusebiu de Cezareea, primul mare istoric creștin, care a trăit în prima jumătate a secolului al IV-lea, spunea că Ioan s-a întors la Efes, din exilul său de pe Patmos și a condus mai departe biserica din Asia.

Ellen G. White (1827 – 1915), scriitor religios inspirat, spune: „Ioan a ajuns la adânci bătrâneți. El fusese martor ocular al distrugerii Ierusalimului și nimicirii Templului (66 – 70). Deoarece dintre toți ucenicii, numai Ioan singur mai rămăsese în viață, și întrucât el fusese cel mai strâns legat de Mântuitorul, solia sa avea o mare influență. Nimeni nu putea pune la îndoială sinceritatea sa, astfel mulți se întorceau de la necredință prin învățăturile lui.

Mai marii iudeilor erau plini de ură înverșunată împotriva lui, deoarece apăra cauza lui Hristos... Pentru ca minunile și învățătura lui Iisus să fie date uitării, trebuia adus la tăcere glasul acestui martor îndrăzneț. Astfel, Ioan a fost chemat la Roma, spre a fi interogat pentru credința sa. Învățătura apostolului a fost prezentată într-o lumină falsă autorităților, iar martorii mincinoși îl învinuiau că ar răspândi erezii, care provoacă răscoale.

Ioan s-a apărat atât de lămurit și convingător, cu seninătate și inimă deschisă, încât a avut o mare influență... Dar împăratul Domițian spumega de furie. El nu putea combate argumentele apostolului...

Ioan*ț* i fost aruncat într-un cazan cu ulei clocotit, dar Domnul a ocrotit viața servului Său credincios, cum ocrotise și viața celor trei tineri evrei din cuptorul de foc. Apoi la porunca cezarului, Ioan a fost exilat pe insula Patmos... credea că influența sa nu mai avea să fie simțită, iar /n cele din urmă, va muri de foame și de suferință”.

Majoritatea teologilor contemporani susțin că Ioan a ajuns pe Patmos în anul 95 și, deoarece Domițian a fost asasinat în toamna anului *6, iar împăratul Nerva a anulat decretul lui, după 16 luni, Ioan s-a întors la Efes, în Asia Mică.

Sfârșitul primului secol al erei creștine îi plasează pe creștini în fața unei situații noi și dificile – cultul imperial. În fața bustului împăratului, sau a oricărei alte reprezentări a lui, se amenaja un altar, unde toți cetățenii imperiului trebuia să aducă tămâie. Pentru politeiști nu era o problemă, dar pentru creștini, care au învățat de la Domnul lor: „Domnului Dumnezeuui tău să te închini și numai Lui să-i slu

„22 pești, era o mare provocare.

Cei sinceri și hotărâți n-au acceptat acest act, fapt ce a fost interpretat ca neloialitate și răzvrătire. Mulți au fost închiși, bătuți, omorâți;

Scrisorile Apocalipsei unii au renunțat, iar alții și-au îndoit spinarea. Se părea că persecuția a dat roade. Dar din singurătatea surghiunului, din cenușa rugurilor, răsare o carte, se ridică un popor, aleargă prin veacuri mesageri ai sobei cerului.

Apocalipsa e cea mai puternică, fascinantă și importantă sobe, pe care Dumnezeu a transmis-o bisericii Sale! Ea continuă istoria Gol-gotei, descoperind lucrarea cerească a Domnului Hristos pentru mântuirea noastră.

În prima parte, Ioan a primit un răspuns pentru biserica persecutată. Deși primul val de persecuție a trecut, până la Constantin urma să mai curgă mult sânge de creștin. Încurajarea și făgăduința adresată bisericii, erau bine venite: „Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții”!

Dar calvarul nu se termina cu Constantin; năvăirile barbare, suflu] ereziilor și invazia mahomedană vor pune la grea încercări? credința creștinilor. În loc de a-L vedea pe Hristos venind pe norii ctrului, ca împărat, ei urmaii să vadă persecuție, război și umilință. Ioan i-a asigurat de iubirea cerului, le-a descris, în simboluri posibil de înțeles, acest calvar și i-a încurajat: „Nu te teme nicidecum de ce ai să

suferi!... Cel care va birui, nicidecum nu va fi vătămat de a doua moarte”.

Dar un lucru era foarte dureros: creștinii urmau să se persecute unii pe alții; cel mai mult sânge de creștin a fost vărsat tot de creștin; cea mai eficace interdicere a Bibliei a venit din partea bisericii. Pe drept cuvânt, auzim în paginile Apocalipsei strigătele martirilor: „până când Stăpâne, Tu care ești sfânt și adevărat, nu vei judeca și nu\ vei răzbuna sângele nostru?” Deloc surprins, Dumnezeu răspunde: „Voi da celor doi martori ai Mei să proorocească îmbrăcați în saci 1260 de zile”.
26

O putere diabolică – Antihrist – va domina în toată această perioadă, lungă de 1260 de ani, până când, un înger care zboară prin mijlocul cerului va vesti tuturor locuitorilor pământului Evanghelia cea veșnică. Cu o nețărmurită bucurie, Ioan își aduce aminte de cuvintele Domnului său: „Când Evanghelia aceasta va fi vestită în toată lumea, atunci va veni sfârșitul!”

După acest eveniment, va urma în curând întâlnirea cu Iisus. Cât de mult își dorea Ioan aceasta! Dar cât de lung era drumul până acolo, și cât de înfrânată va fi ultima bătălie! Cât de provocați și ispitiți vor fi creștinii ultimei generații! Oare vor rezista ei, așa cum el și generația

Patmos – o fereastră spre viitor să au refuzat să se închine chipului împăratului? Oare vor rămâne ei, de-a lungul secolelor, loiali învățăturii curate și clare a-Domnului lor?

Din adâncul sufletului său răzbate înșeptita exclamare: „Ferice!... Ferice de cine citește, ascultă și păzește cuvintele acestei prorociri! Ferice de cei care veghează și își păzesc hainele... Ferice de cei care își spală hainele, ca să aibă drept la pomul vieții și să intre pe porți în cetate”.

Apocalipsa este cartea bisericii luptătoare și biruitoare, care așteaptă pe Domnul ei să vină! Apocalipsa este solia de care avem cea mai mare nevoie astăzi!

Pătruns de cele văzute și înțelese, am intrat încă o dată într-o librărie. Am cercetat toate cărțile și hărțile referitoare la această insulă; ceva îmi lipsea...” Nu aveți un comentariu la Apocalipsa?”, am întrebat cu greu am putut găsi o sumară prezentare a primelor trei capitole!

În timp ce așteptam vaporul, privirea mi-a rămas fixată pe o

placă cu inscripția: „În urma hotărârii Consiliului, de Miniștri... și a Mitropoliei Greciei... insula Patmos este declarată sfântă; niciun comportament indecent nu este permis... Bucurați-vă de frumuseți, păstrați-i tradiția!” Sfințenie și tradiție; legi și restricții. Oare ne vor duce acestea până la Ioan și reala sa experiență sfântă cu un Dumnezeu care vine să ne mântuiască?

Luna a răsărit în dreptul unei cruci, de pe vârful unei stânci, scăldându-se în apele liniștite ale golfului. Turiștii se pmbau agale, bucurându-se de briza mediteraneană. Pelerinii, călătorii și prietenii lor s-au adunat pe chei, așteptând vaporul mult întârziat.

În timp ce înaintam pe culoarele lui, un turist adormit, căuta cu greu să-și croiască drum spre ieșire, rostind disperat: „I am sorry! I am sorry! Nu știu dacă a reușit sau nu, dar îmi pare rău după Patmos, după albul lui imaculat, după lumina care a strălucit aici, mai presus decât oricare alta; după sfințenia simplă, curată, a acelui bătrân rămas loial până la capăt Domnului și învățătorului său!

Îmi pare rău că n-am auzit aici ecoul cuvintelor sale și dorul său arzător: „Vino, Doamne Iisuse!” Părăsind Patmosul, fericit și nostalgic, m-am alăturat ultimei rugăciuni a lui Ioan, convins că sunt mult mai aproape de realizarea ei, decât el: „Amin! Vino Doamne Iisuse!”

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Apocalipsa 1, 9
2. E.G. White – Istoria Faptelor Apostolilor, București, 1946, pag. 400
3. Apocalipsa 1, 10.11
4. Apocalipsa 22, 10
5. Apocalipsa 1, 9
6. Apocalipsa 1, 1
7. S.A. Papadopoulos – Monastery of St. John the Theologia n, Patmos, 1993 pag 5
8. Ibidem, pag. 8
9. Ibidem, pag. 8
10. Apocalipsa 1, 3
11. S.A. Papadopoulos – Idem, pag. 45
12. Ibidem, pag. 47
13. Ibidem, pag. 47
14. Ibidem, pag. 45

15. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, pag. 21

16. Geneza 26, 17

17. Apocalipsa 1, 10

18. Apocalipsa 1, 8

19. Apocalipsa 1, 7; 6, 14 – 17

20. Apocalipsa 1, 1.9

21. E.G. White, Idem, pag. 398 – 399

22. Matei 4, 10

23. Apocalipsa 2, 10

24. Apocalipsa 2, 11

25. Apocalipsa 6, 10

26. Apocalipsa 11, 3

27. Matei 24, 14

28. Apocalipsa 1, 3; 16, 15; 22, 14

Capitolul III

Soarele se apropia de apus când, după un drum de peste 1.000 km, am ajuns la Efes. Ultima parte din drum am străbătut-o pe coasta apuseană a Asiei Mici, uneori foarte aproape de mare, trecând pe lângă stațiuni moderne. Alteori, drumul urca pe pantele dealurilor, păstrându-se în limita dintre țărmul mării și crestele înalte ale podișului Anatoliei. Pe această fâșie îngustă întâlnești orașe, sate, plantații de bumbac, de măslini, care se înalță până sus printre pietrele dealurilor.

M-am oprit la Bergama, sau vechiul Pergarh, apoi la Izmir, vechiul Smirna, dar un dor lăuntric mă îndemna spre Efes. Nu știu de ce, dar Efesul m-a fascinat: poate gloria lui antică, istoria palpitantă a lui Pavel; sau Ioan, Timotei, argintarul Dimitrie, exorciștii iudei, Diana... Sunt atâtea amintiri din Efes în istoria Biblică. Minunata epistolă adresată lor de către Pavel sau, poate, prima din seria celor șapte, adresată lor de către Ioan, de pe Patmos.

Poate tocmai acest amănunt mă atrăgea cu putere la Efes! Aici începe drumul Poștașului Apocalipsei! Aici se scrie prima pagină a istoriei creștinismului! Urmăream cu nerăbdare indicatoarele cu distanțele kilometrice. Nu mai apărea Efesul, deși harta îmi spunea că trebuie să fiu pe aproape. În dreapta drumului, pe o colină, apare o fortificație puternică. Am ajuns oare? m-am întrebat în timp ce urmăream calea de acces spre colină, dar la prima intersecție apare un

indicator: Efes – 3 km. Eram la intrarea într-un orășel frumos și bine

Scrisorile Apocalipsei amenajat – Selkuc; în partea cealaltă, la poalele unei creste muntoase, erau ruinele anticului Efes.

Pe un teren întins, se afla o parcare cu zeci de autocare, autoturisme, răsfirate pe acest teren neasfaltat și prost întreținut. Cum am coborât din mașină, am fost întâmpinați de copii cu pliante, ghiduri turistice și cărți documentare. Ne-au îmbiat cu câteva cuvinte din toate limbile de mare circulație, după cum erau și cărțile pe care le prezentau. Acești copii, cu cărțile lor, au fost cea mai concludentă dovadă că am ajuns la Efes.

Nu știam ce să fac: să cumpăr cărțile, să vizitez marele bazar oriental din fața noastră sau să caut orașul vechi? Trecând printre șirurile de tarabe am ajuns la poarta de intrare în zona turistică. Ceea ce m-a ajutat să găsesc intrarea era fluviul de oameni care se scurgea pe poartă. Un gard înalt din plasă închidea întreaga zonă, iar o armată de paznici și ghizi, înarmați cu aparate de emisie și motorete, asigurau paza.

Era ora închiderii și, cu toată insistența, n-am reușit decât să arunc o privire fugară. Eram însă fericit, ajunsesem la Efes. Ruinele impunătoare zâmbeau printre siluetele copacilor. Erau pretutindeni: în față, la dreapta, la stânga... Nu știam nimic despre ele, ce reprezintă; ce au fost cândva; dar eram convins că erau foarte importante. Drept în față, pe coasta din partea stângă a muntelui, strălucea în ultimele raze de soare o parte din marele teatru. N-aveam nevoie de nicio explicație, se prezenta singur! Iată deci primul obiectiv identificat. Acolo s-a consumat conflictul cu argintarul Dimitrie. Atunci Pavel a trebuit să părăsească orașul.

Am mai dat o raită prin tot bazarul, mi-am cumpărat cărțile și pliantele necesare și m-am împăcat cu gândul că am văzut și înțeles ceva. Așteptam cu nerăbdare a doua zi pentru a pătrunde în misteriosul Efes.

1. Așezarea geografică și istoricul Efesului

Privind macheta orașului mi-am dat seama că locul pe care mă aflam în parcare era foarte aproape de țărmul Mării Egee în perioada lui de glorie. Ruinele din dreapta mea se oglindeau cândva pe luciul mării. Corăbiile elegante se legănau lângă treptele de marmură ale templului sau gimnaziului. Mă uitam să văd marea, dar nicăieri... Aluviunile, retragerea mării, nu doar că l-a lipsit de un mare avantaj,

dar i-a luat elementul lui vital. Efesul n-a mai fost același fără mare!

Efes – poarta Asiei în partea de sud se ridică pantele Muntelui Pion, arid, stâncos, acoperit cu smocuri de spini și arbori piperniciți; spre sud, se continuă creasta muntelui Coressos, iar spre vest, se întinde platoul aluviunilor, azi plantat cu pomi, care la peste 5 km se unește cu marea. Spre nord, curge râul Cayster Menderes, vijelios și măreț în primăvară, dar inexistent spre toamnă.

Aici, la poalele unei coline începe anticul Efes. Ruinele Artemisionului, aflate cu 7 – 8 m sub nivelul actual, erau centrul metropolei, în perioada elenistică, sub insistențele lui Lisimah și pe banii lui, s-a construit un nou oraș, mai spre sud cu 2 km, pe o poziție mai înaltă, pe pantele Muntelui Pion. Romanii continuă opera, ridicându-se mai sus, pe terasele superioare. Bizantinii au construit măreața catedrală a Sfântului Ioan chiar în fața Artemisionului, dar sus pe o colină.

Iată-ne astfel în fața istoriei Efesului. Începutul lui este învăluit în negura timpului și a legendelor. Efesenii cred că orașul lor a fost întemeiat de amazoane. Acestea erau femeiluptătoare de o mare forță și ferocitate. După mitologie, ele erau fiicele zeului războiului, Ares. Unii pretind că ele au format primele corpuri de cavalerie. Cert este că una din marile lor influențe este aceea că sunt precursorile mișcărilor feministe. Strabon și Pausanias reiau această idee. La Efes exista o mare admirație pentru amazoane.

Mitologia susține că fondatorul Efesului a fost Androcles, fiul lui Kodros, regele Atenei. Această istorie este redată în frizele Templului lui Hadrian.

Herodot susține că primii locuitori au fost carienii și telegii. Alți cercetători pretind că Efesul este în realitate orașul Apache, citat de scrierile hitite.

Totul e neclar și contradictoriu, săpăturile arheologice au descope-i îi în Agora Superioară, la 8 m adâncime, vestigiile celei mai vechi așezări, din sec. VIII și VII î.Hr. În unele catacombe au fost descoperite vase de ceramică miceniană, care împing vechimea localității spre MC. XIV și XV î.Hr.

Efesul a făcut parte din confederația celor 12 cetăți ale grecilor Ionieni. Miletul a deținut supremația până a fost distrus de perși, în anul 500 î.Hr. După această dată, Efesul a deținut supremația, ocul md un punct cheie al căilor de comunicație din Asia Mică.

Scrisorile Apocalipsei

Q perioadă de glorie pentru Efes a fost în timpul ocupației lidienilor. Regele Cresus (+ 546) a contribuit mult la extinderea orașului și la construcțiile unui nou templu dedicat zeiței Artemis.

A urmat apoi perioada ocupației persane care a început din 547 î.Hr. și până în 479 î.Hr. „În urma victoriei atenienilor împotriva persilor, aceștia s-au eliberat și au aderat la „Uniunea maritimă Attica-Delos”. După războiul peloponezului, datorită vânzării spartanilor, cetățile ioniene ajung pentru a doua oară sub ocupația persană, din anul 405 până în 332, când sunt eliberați de Alexandru Macedon.

Acum, urmează o nouă perioadă de glorie și extindere. Lisimah, generalul lui Alexandru Macedon, oferă bani și încearcă să-i convingă pe efeseni să mute orașul pe pantele dintre muntele Hon și Coressos. Aceștia refuză, dar în sezonul ploilor întregul oraș a fost inundat, și astfel au acceptat oferta. Mai târziu, au aflat însă că toate canalizările au fost astupate de oamenii lui Lisimah.

În perioada elenistică Efesul a aparținut un timp Regatului Se-leucid, apoi Regatului Pergamului, iar din 133 î.Hr. intră sub stăpânirea romană. Efesul a avut atitudini contradictorii, infidele: A sprijinit revolta lui Milthridate împotriva romanilor, apoi l-au trădat; au fost de partea lui Brutus și Cassius, apoi a lui Antonius, în conflictele romanilor. Deși protectorii lor au fost învinși, Efesul a câștigat!

Octavian Augustul face din el capitala provinciei romane Asia, în dauna Pergamului. În această perioadă se dezvoltă mult și devine al cincilea oraș al imperiului și al doilea din orient după Alexandria. Acum se construiesc multe temple, edificii publice și se dezvoltă un comerț intens. Efesul primește de patru ori mult râvnitul titlu de „Neocorus”, adică dreptul de a construi un templu în cinstea împăratului.

Alături de limba greacă aici se vorbește și limba latină, iar pe lângă cultul zeiței Artemis-Diana se ridică temple egiptene, romane și sinagogi evreiești. Începând cu mijlocul sec. I d.Hr., se propagă creștinismul, făcând foarte mulți adepți în jurul acestui oraș, ceea ce l-a făcut centrul activității apostolilor Pavel și Ioan.

Grație poziției sale strategice, într-un punct de întâlnire a principalelor căi de comunicație ale lumii grecești și romane, Efesul devine un oraș bogat și frumos fiind numit: „Perla Asiei!” Succesul său

era datorat și prezenței vestitului templu al zeiței Artemis cu faimoasele sale cărți de ghicitorie.

Efes – poarta Asiei

Distrus de cutremurul din anul 17 î.Hr., iar apoi de cel din anul 29 d.Hr., orașul este refăcut cu sprijinul masiv al lui Augustus și Tiberius. În primele două secole ale erei creștine el atinge apogeul dezvoltării sale.

Între anii 260 – 265, goții invadează Asia Mică. Ajung și la Efes, unde distrug Templul Dianei care n-a mai putut fi refăcut în întregime, în secolul al IV-lea și al V-lea Efesul devine un important centru creștin, aici ținându-se al treilea sinod ecumenic, în anul 431. Iustinian construiește o măreață biserică creștină pe colina de deasupra Artemisionului, între anii 540 – 560. Era a doua biserică ca mărime din tot imperiul, după Sf. Sofia din Constantinopol. Se dorea o continuitate și o rivalitate, în același timp, aici, la Efes, Artemisionul fiind folosit drept carieră de piatră pentru marile biserici.

Intrăm în perioada de convulsii și întuneric: arabii cuceresc orașul de două ori, pentru scurt timp, în 655 și 717. Urmează apoi perioada de lupte între iconoduli și iconoclaști, în timpul cărora mulți iconoclaști au fost martirizați.

Turcii își fac prima apariție în 1090, iar din 1304 ocupația lor devine permanentă. Trecherile succesive de la bizantini la turci și-a lăsat amprente dureroase.

În 1402, Timur Lenk ajunge cu tăvălugul lui de foc și pe aici, lăsând ca amintire ruinele bisericii Sfântul Ioan. În tot acest timp Efesul a continuat să fie un centru al creștinilor tot mai puțini din Asia. Pe la mijlocul sec. al XIX-lea, mai erau în zonă 58 de localități, cu un total de 10.000 de creștini; dar după 1922, n-a mai rămas niciunul. Un oraș turcesc, de aproximativ 20.000 locuitori, Selcuk, s-a ridicat la vreo 3 km de ruinele actuale.

Primele săpături arheologice s-au făcut la Efes de către o expediție britanică, condusă de J.T. Wood, între anii 1863 – 1874. Au continuat apoi austriecii de la Institutul arheologic austriac, între anii 1895 – 1905, sub conducerea lui D.G. Hogart. Muzeul din Selcuk expune piesele valoroase care au mai rămas din urma marilor arheologi.

2. Vizitarea orașului

O vizită prin acest oraș este impresionantă. De la Templul lui

Artemis – Artemision – pornea un drum lung, de aproape doi km, până la Biblioteca lui Celsius, numit „Drumul Sfânt”. De o parte și de alta, se găseau Stadionul, Școala de medicină, Teatrul Gimnaziului, Gimnaziul

Scrisorile Apocalipsei lui Vadius, terenuri sportive. În dreptul marelui teatru, Drumul Sfânt se intersecta cu drumul portului numit „Arkadiana”, măreț și ornamentat cu statui și coloane iluminate pe timp de noapte. În această zonă se găsea Gimnaziul Portului și Termele.

Teatrul ocupă partea centrală a orașului, ridicat pe pantele Muntelui Pion și te întâmpină de la distanță, ca o uriașă antenă parabolică. Este una din cele mai impresionante construcții, fiind un auditoriu semicircular, cu un amfiteatru de 160 m; cu 66 de rânduri. Scena are o deschidere de 36 m, iar în spatele ei se ridică o monumentală construcție ornamentată cu frize și statui, care adăpostea camerele artiștilor. A fost construit ca un teatru elenistic, cu 24.000 de locuri, dar, când orașul s-a mărit și a devenit neîncăpător, a fost extins și amenajat după principiile teatrului roman.

Porțiunea care mai rămâne, de la Teatru până la Biblioteca lui Celsius poartă numele de „Drumul de Marmură” și este una dintre cele mai frumoase străzi ale anticului Efes. În partea stângă, se ridică pantele Muntelui Pion, iar în dreapta se întinde „Agora Superior”.

La capătul acestui drum, în jurul unei piețe, sunt cele mai mari și frumoase monumente ale Efesului: Biblioteca lui Celsius, o clădire de înălțimea unui bloc cu 2 etaje, cu o superbă fațadă din marmură, cu coloane, sculpturi și ornamente, printre care domină statuia zeiței „Sofia” (înțelepciunii).

Prezența acestei biblioteci și a mai multor gimnazii, ne vorbește despre interesul pentru cultură al efesenilor. Mulți romani, care doreau să-și îmbogățească cunoștințele, veneau aici pentru studiu. Probabil că în această Bibliotecă se găseau și multe dintre cărțile de ghicitorie și vrăjitorie ale efesenilor.

Poarta lui Mazeul și Milthridate, care ne amintește de arcurile de triumf din perioada romană, deschide accesul spre Agora Superior.

Călătoria continuă pe „Calea Curții”, după numele consiliului orașului „Curtea”. Această cale înaintează în pantă, pornind din piața Bibliotecii și urcând până la prima terasă, în piața lui Domitian. De o parte și de alta sunt monumente celebre: Teatrul lui Hadrian; Fântâna lui Traian, Scolastica, terme și multe statui.

Intrarea pe prima terasă a oraşului se face prin poarta lui Heraclion, după care suntem întâmpinaţi de statuia zeiţei Nike, având în mână o coroană. Fântâna lui Memmius, Templu lui Domiţian, Fân-Efes – *poarta Asiei* tâna lui Pollio. Monumentul, în formă rotundă, se ridică dintre ruine oferind o imagine a artei de altă dată.

Următorul nivel, şi cel mai larg, care se deschide între vârfurile Muntelui Pion şi Coressos, cuprinde: Agora de Stat, Templul lui Augustus, Pritaneele, Teatrul Odeon, Termele lui Varius, Templul Dea Roma. Tot aici se găsesc ruinele Bazilicii Pieţii, iar ceva mai în dreapta, printre copacii Muntelui Coressos, se află „Casa Fecioarei”, locul unde se pretinde că a fost îngropată Fecioara Maria. Poarta Magnesia oferă o altă posibilitate pentru a continua drumul din Efes, printre crestele munţilor, spre sudul Asiei.

3. Artemisionul sau Templul Dianei

Am lăsat în urmă cel mai interesant monument al Efesului – Artemisionul! De fapt, a fost şi ultimul pe care l-am văzut Indicatorul arăta direcţia spre el, dar nu-l găseam, am mers câţiva km şi m-am trezit în câmp; m-am întors şi am văzut că, paralel cu şoseaua, mai era un drum neînsemnat, acoperit de coroanele copacilor, şi după câteva sute de metri, într-o mică depresiune, se înălţa o coloană înaltă, cu un cuib de barză în vârf. În jurul ei erau doar fundaţiile unei clădiri, resturi de zidărie şi gropi pline cu apă. Acesta să fie vestitul templu al zeiţei Diana-Artemis? M-au înconjurat din nou clienţi cu pliante, repetând cu zel: Artemis, Diana...

Ce trist tablou al gloriei, artei şi religiei antice! Broaştele cântau noaptea în sălile unde cândva se adăpostea statuia căzută din cer a celei mai vestite zeiţe, iar barza îşi creştea puii în vârful uneia din vestitele ei coloane. Dacă cineva ar fi prevestit această soartă acum două mii de ani, ar fi fost linşat în piaţa publică. Să fie oare această soartă o lecţie şi pentru generaţia noastră, cu grandioasele ei construcţii şi cu idolii ei moderni?

Am citit cu nerăbdare istoricul acestui templu: Strabon spune că a fost distrus şi construit de şapte ori. Una din reconstrucţiile bine cunoscute datează din jurul anului 570 î.Hr. Au fost ajutaţi şi de Cesus, regele Lidiei; templul respectiv se dorea să întreacă pe cel al zeiţei Hera din insula Samos, din apropiere. Acest templu a fost distrus prin foc în 356 î.Hr. Mai târziu, efesenii au motivat aceasta prin faptul că zeiţa a lipsit de acasă, fiind prezentă la naşterea lui Alexandru

Macedon.

A fost refăcut, mărit și înfrumusețat Alexandru Macedon a dorit să participe la reconstrucția lui, cu condiția ca numele său să fie scris

Scrisorile Apocalipsei pe soclul clădirii. Efesenii au respins această ofertă printr-o frază măgulitoare: „Nu se cuvine ca un zeu să construiască un templu altui zeu!”

Cei mai vestiți sculptori ai vremii au lucrat câte o statuie de amazoană pentru templu. Efesenilor le era greu să aleagă pe cea mai bună, de aceea au pus la vot., și astfel vestita Diana este rezultatul unui plebiscit general. A mai rămas până astăzi o copie a uneia dintre acele statui.

Templul avea 155 m lungime, 40 m lățime și îl înconjurau două rânduri de coloane, înalte de 19 m, în total de-117 m. În interior se adăpostea statuia zeiței Artemis – Diana despre care efesenii pretindeau că este căzută din cer. Unii pretind că statuia aceasta era făcută din lemn negru de măslin; iar alții, că era sculptată dintr-o piatră meteoritică. Mai multe ordine de preoți și preotese îi slujeau pregătindu-i hrana, băutura, hainele, podoabele, pe care i le ofereau de trei ori de zi pe altarul zeiței.

Pe trupul statuii zeiței erau anumite inscripții magice, care conțineau semnele zodiacului și care slujeau la ghicitorie și vrăjitorie. Multe cărți au fost scrise pe baza acestor semne și a interpretărilor lor, oferind formule magice și mijloace de ghicitorie. Una din cele mai vestite cărți era Efesia Gramata. Atunci când s-au întors la Dumnezeu, efesenii au ars aceste cărți, rupând în totul cu trecutul lor păgân.

Acest templu era centrul unor mari sărbători, atrăgând mulți vizitatori, atât din regiune, cât și de departe. Timpul sărbătorilor era în lunile martie-aprilie, se pare că răscoala lui Dimitrie a avut loc în timpul unei astfel de sărbători. A doua funcție a templului era aceea de bancă, înlesnind tranzacțiile financiare.

Anticii au inclus acest templu printre cele șapte minuni ale lumii, alături de: Grădinile suspendate din Babilon, Piramidele din Egipt, Farul din Alexandria, Colosul din Rodos, Mausoleul lui Halicarnas și statuia lui Zeus din Olimp.

Templul distrus de goți în 265 d.Hr., a fost refăcut, dar nu în întregime. După triumful creștinismului s-a trecut la jefuirea lui. Coloanele și alte materiale de construcții au fost luate de aici și folosite pentru construcția Bisericii Sfânta Sofia din Constantinopol și

Sfântul Ioan din apropiere.

Efes – poarta Asiei

4. Evanghelia în Efes în Efes, ca în toate marile orașe, era o comunitate de evrei care își aveau sinagoga lor. Ca în majoritatea locurilor, primii misionari creștini au vizitat aceste comunități cu speranța că iudeii vor primi pe Iisus Hristos. Nu numai că au fost curând respinși, dar iudeii din Efes și din provincia Asia, au devenit cei mai înverșunați dușmani ai lui Pavel și ai echipei lui, și au contribuit la arestarea lui la Ierusalim.

Apostolul Pavel este cel care începe lucrarea în acest mare oraș. Pe drumul de întoarcere de la Corint la Ierusalim, după a doua călătorie misionară, se oprește în Efes pentru o scurtă perioadă (Fap.18, 18). Acum rămân în Efes, Acuila și Priscila, prietenii și colaboratorii lui Pavel din Corint. Nu putem ști dacă Acuila și Priscila erau creștini înainte de a se întâlni cu Pavel în Corint. Cert este că, mai întâi, s-au cunoscut ca meseriași, „făcători de corturi”, iar apoi ca misionari creștini și colaboratori.

Ei au rămas în Efes și au continuat lucrarea după primul contact al lui Pavel cu orașul. Din această activitate s-a format o mică comunitate de creștini (Faptel9, 1). În acest timp, a venit aici și un vestit orator iudeu și adept al creștinismului, Apolo, din Alexandria. Acuila și Priscila l-au îndrumat mai profund în cunoașterea adevărului despre Iisus Hristos.

Apostolul Pavel revine în Efes, în cadrul celei de-a treia campanii misionare, după ce străbate zonele din centrul și nordul Asiei Mici. Suntem pe la sfârșitul anului 54 și Pavel rămâne aici timp de trei ani. Primele trei luni a predicat în sinagoga iudeilor, dar când aceștia l-au respins, s-a mutat în școala lui Tiran, probabil un filosof care le-a închiriat sala sa. Pentru efeseni, Pavel, era un filosof-itinerant ca mulți alții, care-și prezenta învățătura.

Lucrarea lui Pavel în Efes a fost deosebit de rodnică; ea nu a cuprins numai orașul propriu-zis, ci și întreaga zonă a Asiei. Argintarul Dimitrie se plângea că „... nu numai în Efes, dar aproape în toată Asia a înduplecat și a abătut o mare mulțime...”

Printre cei care au devenit prieteni și simpatizanți ai apostolului au fost și „unii din marii Asiei”. O altă categorie de convertiți erau vrăjitorii, evident o clasă mult apreciată și bogată. „Și mulți dintre cei ce fuseseră vrăjitori și-au adus cărțile și le-au ars înaintea tuturor;

prețul lor s-a socotit la 50.000 de arginți”.

Scrisorile Apocalipsei

„Aceste cărți conțineau reguli și forme cu privire la comunicarea cu spiritele rele. În ele se găseau prescripții cu privire la slujba lui Satana, îndrumări despre felul cum cineva poate să-și asigure ajutorul său și cum să primească ajutor de la el”.

Pentru alții nu mai erau bune; pentru ei erau o ispită și de aceea au lepădat împărăția întinericului dându-le foc. Gestul acesta a avut un ecou deosebit, aducând Evangheliei mult respect și prețuire.

Lucrarea Evangheliei s-a desfășurat la Efes sub semnul conflictului dintre superstiție și adevăr, misticism și credință mântuitoare. În jurul Templului era o zonă de securitate care oferea adăpost oricărui om, indiferent ce a făcut, astfel, „la umbra templului își găseau refugiu tot felul de criminali și viciile cele mai josnice erau la ordinea zilei”.

Faima templului și adorarea Diane-Artemis a făcut din Efes un loc de atracție pentru toată lumea de atunci. Cultul unic al Diane era motivat de pretenția că chipul zeiței era căzut din cer și de semnele simbolice cărora li se atribuia mare putere. Pe baza acestor semne, a interpretărilor lor și a combinațiilor făcute, se ofereau ghicitorii, vrăji, se practica exorcismul și se pretindeau puteri vindecătoare. Prosperitatea orașului, frumusețea lui, era atribuită Diane și cultului ei binefăcător. Ceea ce este și mai dureros este că și iudeii au acceptat astfel de practici. Șapte fii ai lui Secva, un preot iudeu, se îndeletniciau cu exorcismul.

Diana a rămas zeița principală, Efesul oferind o situație unică în tot bazinul Egeean. Era orașul cel mai mare, cel mai prosper, cel mai atașat de misticism și superstiție. Dacă în Atena Pavel a fost confruntat cu filosofia și necredința în înviere, în Tesalonic cu iudeii plini de ură, în Corint cu o lume cosmopolită, din care a ieșit o comunitate agitată și frământată, în Efes lucrarea Evangheliei a atins apogeul.

„Apostolul Pavel a avut dovada convingătoare a harului divin. Puterea lui Dumnezeu însoțea activitatea sa; mulți oameni au fost vindecați de infirmitățile lor corporale”. „Și Dumnezeu făcea minuni extraordinare prin mâinile lui Pavel, până acolo că peste cei bolnavi, se puneau ștergere și șorțuri care fuseseră atinse de trupul lui și-i lăsau bolile și ieșeau afară din ei duhurile rele”.

Lucrarea lui Pavel întrecea orice altă lucrare care avusese loc în

Efes și era de așa natură, că nu putea fi imitată nici prin dibăcia scamatorilor și nici prin descântecele vrăjitorilor. Deoarece aceste minuni erau făcute în numele lui Iisus Hristos, oamenii au avut ocazia

Efes – poarta Asiei 53

să vadă că Dumnezeuul cerului era mai puternic decât vrăjitorii și ghicitorii care se închinau la zeița Diana. Astfel, Domnul a înălțat pe servii Săi chiar înaintea celor mai vestiți idoli ai păgânilor, în mod incomparabil mai sus decât cei mai puternici și favoriți vrăjitori.

Fără îndoială că faima lui Pavel a crescut considerabil. Lucrarea lui a adus vindecare trupească și pace sufletească multor oameni. Întâmplarea cu fii lui Secva, strigătele disperate ale demonilor: „Pe Iisus îl cunosc, iar pe Pavel îl știu, dar voi cine sunteți?”, au oferit și mai multă autoritate lui Pavel. Cu siguranță că toate aceste evenimente au acumulat o tensiune care a atins punctul critic și a explodat. Acest moment a avut loc, probabil, în timpul sărbătorilor de primăvară, când toată Asia era prezentă la Efes. Argintarul Dimitrie conducea revolta. Ea avea la bază un motiv economic – pierderea supremației și a câștigului, dar a luat forma unei mișcări religioase. De multe ori în istorie afacerile se ascund în spatele religiei!

Întreaga mișcare a avut suportul unor agitații de masă, fără argumentație logică, alunecând spre irațional și chiar delir: „Unii strigau una, alții alta, căci adunarea era în învălmășeală și cei mai mulți nici nu știau pentru ce se adunaseră... timp de aproape două ceasuri au strigat cu toții într-un glas: „Mare este Diana efesenilor!”

Din nefericire, de multe ori, marile probleme religioase, care privesc viitorul veșnic al omului, au fost lăsate în voia unui entuziasm popular delirant, în loc de a fi rezolvate cu studiu și rugăciune! Să fi fost oare un scenariu pregătit sau o întâmplare? Să fi fost amestecați și preoții templului sau nu?

Iudeii geloși pentru succesul lui Pavel au încercat să profite de agitația populară împotriva creștinilor. Ei au venit la teatru în frunte cu Alexandru, cu gânduri rele, încercând să-și ia revanșa împotriva lui Pavel, dar n-au reușit. Furia populară s-a năpustit asupra lor, au fost blamați și bătuți.

O altă victorie a creștinismului a constat în faptul că oamenii politici nu s-au amestecat în această agitație populară, ba mai mult, ei au luat apărarea lui Pavel și creștinilor: „Chiar și unii din mai marii Asiei, care-i erau prieteni, au trimis la el și-l rugau să nu se ducă la

teatru". (Japtel9, 31)

Acum sunt momente când se pot rezolva multe ambiții politice; dar acești magistrați, oameni înțelepți, impresionați de solia Evangheliei

Scrisorile Apocalipsei prezentate de Pavel, au luat o poziție demnă și corectă. Ei au potolit mulțimea și a îndemnat-o la calm și rațional.

Pentru prima dată, în scurta dar bogata istorie a creștinismului, solii lui Dumnezeu au câștig de cauză într-o confruntare publică. Dacă până acum au fost multe situații de tensiune în Ierusalim, Cipru, Pisidia, Tesalonic, Corint, Galatia; dacă în Antiohia erau batjocoriți cu numele de „creștini”, iar în Atena de „palavragi”, în Efes s-a întâmplat o minune. Cel mai mare oraș din estul Imperiului Roman, bogat, superstițios, se pleacă în fața Evangheliei. Mii de oameni acceptă credința și tarabele cu amulete, temple și obiecte de cult rămân nevândute.

Vestitele cărți de vrăjitorie, enorm de scumpe, sunt arse în public, de bunăvoie, de către proprietarii lor, mărturisind totala lor convertire! Bolnavii, demonizații, nenorociții tresaltă de fericire pentru că au găsit vindecarea fizică și spirituală la apostolii lui Iisus Hristos.

Iisus cel răstignit și înviat a oferit aici cea mai elocventă dovadă a divinității Sale. Iudeii au rămas fără cuvânt; păgânii fără argument; iar oamenii sinceri au rămas cu inima plină de credință și dragoste. Momentul Efes rămâne un moment de culme, de glorie a perioadei apostolice. S-a demonstrat că păgânismul, în forma lui cea mai rafinată, în cultura, arta și bogăția cea mai înaltă, nu satisface ființa umană, care tânjește după mântuire. S-a dovedit că doar Evanghelia, curată și simplă așa cum venea de la Hristos, putea aduce pacea sufletului.

Priveam de pe esplanada bisericii Sfântul Ioan mulțimile de turiști. Cu pliantele într-o mână și aparatele de fotografiat în alta, ei căutau să identifice, să cunoască și să înregistreze totul. Fiecare stâlp, piatră funerară, încăpere avea o valoare. La câțiva zeci de metri se afla Moscheea Isa Bay, una din cele mai vechi din Turcia, încă în funcțiune, spre deosebire de ruinele bisericii; dar nimeni nu o vizita. De ce? Mulțimea de turiști creștini era interesată de originea propriei ei credințe. Căutau temeliile de bază ale crezului care i-au condus pe părinții lor. mii de ani.

Rădăcini! Căutăm în istorie, căutăm în Scriptură drumul care să ne conducă spre ieșirea din criza acestui sfârșit de secol. Oare-l vom găsi? Oare vom avea puterea să mergem pe drumul indicat?

M-am oprit la poarta Efesului, prețul de intrare era foarte mare; dar nu mai conta, pentru asta venisem! Și pentru a vedea totul, mai erau și altele: Grota celor șapte adormiți, Biserica Sfântului Ioan, Muzeul.

Efes – poarta Asiei pliantele... Am renunțat la orice alt lucru frumos sau folositor pentru a-mi putea satisface setea de informare, cunoaștere... M-am gândit; vom fi oare dispuși să plătim prețul pentru cunoașterea adevărului până la capăt?

5. Efesul și creștinismul primar

Efesul deținea o poziție unică în perioada apostolică. Cei doi mari apostoli și scriitori ai Noului Testament fac din el un centru al activității lor. Două epistole: Epistola către Efeseni, scrisă de Pavel; și Scrisoarea lui Ioan din Apocalips 2, 1 – 7, le sunt adresate direct. Nicio altă biserică n-are această favoare! Laodicea a primit și ea două scrisori, dar una s-a pierdut, în timp ce alta i-a fost adresată indirect

Efesul era purtătorul de steag al creștinismului primar și trebuia să-i fie bine clarificată misiunea, iar Laodicea încheie istoria și trebuie să întâmpine pe Domnul ei pe norii cerului!

În timp ce mă plimbam pe străzile de marmură admirând vestigiile trecutului, am fost atras de animația de la teatru... Era în desfășurare Festivalul anual de la Efes. Trupe de actori populari, cântăreți de muzică populară din mai multe țări își prezentau programele în fața a mii de turiști. Abia acopereau o mică parte din uriașul amfiteatru. Asta m-a făcut să-mi imaginez cum arăta viața în anticul Efes, cu spectacole și serbări formidabile, cu muzică, plăceri, orgii... Efesul, cu clima lui plăcută, era un loc ideal pentru distracții, unde se întâlneau din multe direcții diferite grupe de oameni.

Ce i-a determinat să renunțe la acel mod de viață, să întoarcă spatele templelor, teatrului, zeilor și rafinatei culturi antice? Era într-adevăr creștinismul, cu modul său de viață simplu, fără idoli, spectacole și plăceri, un mod de trai mai bun decât păgânismul lor rafinat?

Viața! Era primăvară când am fost la Efes. Verdele viu și fraged contrasta cu albul de gheață al marmurei; macii aprinși se unduiau peste ruine, în timp ce albăstrelele, gălbenelele și spicele gramineelor

întregeau podoaba naturii. E mai plăcut să alergi desculț printre flori, să te odihnești în cântecul păsărilor, decât să stai singur într-un palat somptuos! Viața, acest dar al cerului, e tot ce poate fi mai frumos și măreț!

Păgânismul în general, și Efesul în special, ofereau o religie a morții! O zeiță căreia îi pregăteau hainele, podoabele și mâncarea în fiecare zi, dar nu le folosea niciodată... O lume a duhurilor, a spiritelor

Scrisorile Apocalipsei morților și a demonilor, cu care încercau să intre în legătură sau să scape... O viață de apoi, întunecată și rece, fără certitudine și speranță. Spectacolul de artă și grandoare, împodobit cu desfrâu, orgii și crime, căuta să-i facă să uite tabloul groaznic de la sfârșit și al unor chinuri veșnice!

Creștinismul vorbea despre Iisus, care a fost mort dar a înviat, care ține cheile locuinței morților, care se mișcă printre cele șapte sfeșnice, care poartă în mâna Sa cele șapte stele... care are să vină pe nori! Viața! Pulsează din paginile Evangheliei atmosfera unei primăveri eterne! Se aude din înaltul cerului chemarea la o mântuire veșnică! Viața în noile ei dimensiuni, iată minunea creștinismului, secretul succesului lui!

Creștinii din perioada primară nu aveau clădirile lor proprii. Cei care veneau dintre neamuri au părăsit templele păgâne, iar cei care erau iudei au fost excluși din sinagogi. Adunându-se în săli închiriate sau case particulare, ei aveau totuși o structură vie, puternică și stabilă. Biserica creștină s-a format în jurul unui nume, Hristos, al unei persoane divino-umane, Dumnezeu, dar care a devenit om și a locuit între noi.

Epistola către Efeseni conține cu claritate acest lucru. „Ea conține fundamentul doctrinal despre natura bisericii. A fost denumită și coroana epistolelor pauline.

Epistola către Efeseni este documentul care aruncă mai multă lumină asupra bisericii lui Hristos. Ne prezintă marea însemnătate a bisericii care este aleasă din vecii vecilor de Dumnezeu în vederea mărturiei în lumea prezentă, cât și în cea viitoare. Este înrădăcinată în veșnicie, chiar în inima lui Dumnezeu, ramificându-și crengile prin generații și secole”.

Epistola către Efeseni a fost redactată în închisoare. „Între Efeseni, Coloseni și Filimon există două verigi de legătură: Pavel le-a scris în același timp în închisoare (3, 1; 4, 1; 6, 20) și le-a expediat prin

aceeași persoană, Tihic (El. 21.22 – Col. 4, 7.8)” 14 Scrisoarea a fost redactată în timpul prizonieratului lui la Roma, pe la sfârșitul anului 59 sau începutul lui 60. Este mai mult o circulară adresată tuturor bisericilor din Asia, având punctul de plecare și de păstrare în biserica din Efes.

„Voi erați morți în greșelile și păcatele voastre... dar. Dumnezeu, care este bogat în îndurare, pentru dragostea cea mare cu care ne-a iu-*Efes – poarta Asiei* bit, măcar că eram morți în greșelile noastre, ne-a adus la viață împreună cu Hristos, prin har sunteți mântuiți”.

Epistola subliniază biruința vieții asupra morții; a lui Hristos asupra puterilor întunericului; a unirii, față de puternica tendință de dezbinare. Biserica este prezentată ca fiind trupul lui Hristos, Templul Duhului Sfânt și soția lui Hristos! Prin harul oferit ei, prin dragostea nelimitată, dovedită și prin darurile Duhului Sfânt transmise, Hristos vrea ca biserica să ajungă la unirea credinței, „la înălțimea staturii plinătății lui Hristos”.

Apostolul Pavel lasă în urma sa, în Efes, pe cel mai apropiat și capabil colaborator – Timotei – (IȚim. 1, 3). În mesajul de bază transmis colaboratorului său, Pavel spune: „Scopul poruncii este dragostea...”

Creștinismul crease o nouă relație între oamenii atât de diferiți ai societății sclavagiste. Ei erau acum cu toții frați, egali, liberi și uniți, chiar dacă statutul social îi diferenția. Hristos cel răstignit nu era doar o poveste frumoasă, un talisman de pus pe piept, ci o putere vie care a surpat zidul despărțitor, a înlăturat vrăjmășia, și a împăcat pe cei doi cu Dumnezeu într-un singur trup pe cruce”.

Trecând printr-o astfel de experiență, creștinii au un măreț privilegiu: „Astfel voi nu mai sunteți nici străini, nici locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții, oameni din casa lui Dumnezeu”. Câțiva în Filipi, Tesalonic sau Bereea, alții în Corint, Efes sau Laodi- ceea; primii în Ierusalim, Samaria sau Antiohia, în scurt timp au cuprins tot imperiul, pătrunzând până în casa cezarului. Puțini, dar totuși mulți, pentru că erau o inimă și un cuget. Când unii erau în lipsă, alții strângeau ajutoare; când alții erau închiși și bătuți, se rugau și posteau cu toții.

Acest mod de viață era cu totul deosebit de ceea ce învățau filosofi timpului; era ceva care i-a surprins pe păgânii care exclamau: „Priviți cum se iubesc!”

„Solidaritatea creștinilor era fără egal; comunitatea își lua asupra ei sarcina întreținerii văduvelor, orfanilor, bătrânilor și îi răscumpăra pe cei căzuți în mâinile piraților. În timpul epidemiilor și asediilor orașelor, creștinii erau singurii care se îngrijeau de cei răniți și îi îngropau pe cei morți. Pentru toți dezrădăcinații imperiului, pentru mulțimile suferind de singurătate, pentru victimele alienării culturale și sociale, biserica era singura speranță de a dobândi o identitate, de a găsi sau a regăsi o semnificație existenței umane. Deoarece nu existau

Scrisorile Apocalipsei bariere – sociale, rasiale, intelectuale – oricine putea să devină membru al acestei comunități optimiste și paradoxale, în care un cetățean influent, demnitar al imperiului, se prosterna în fața unui episcop, fostul său sclav. E foarte probabil că nicio societate istorică nu a cunoscut – nici înainte, nici după – un echivalent al acestei egalități, al carității și iubirii fraterne pe care le-au trăit comunitățile creștine din primele patru secole”.

Un alt aspect al victoriei creștinismului, enunțat de același mare filosof român, Mircea Eliade, este: „Credința de nezdruccinat și forța morală a creștinilor, curajul lor în fața torturii și a morții, curaj admirat chiar de cei mai mari adversari”. Pavel și-a pecetluit lucrarea cu viața sa, la Roma. Despre Timotei, pe care Eusebiu îl numește primul episcop al Efesului, spune: „În timpul lui Domițian, când Ioan era exilat pe Patmos, Timotei a fost martirizat în Efes, pentru că a protestat împotriva orgiilor asociate cultului Diane”. În secolul al VI-lea se mai găsea pe Muntele Pion locul martiriului lui Timotei.

Ultimul scriitor biblic care se adresează Efesului este Ioan. Ultimii 25 de ani din viață după dărâmarea Ierusalimului, i-a petrecut la Efes. De aici a fost exilat pe Patmos, dar vocea lui a răsunat cu putere de pe paginile primei scrisori trimise de acolo:

„Știi faptele tale, munca ta și răbdarea ta și că nu poți să suferi pe cei răi; că ai pus la încercare pe cei care zic că sunt apostoli și nu sunt și i-ai găsit mincinoși; și ai răbdare, ai suferit din cauza numelui Meu și n-ai obosit Dar ce am împotriva ta este că ți-ai părăsit dragostea dintâi. Adu-ți deci aminte de unde ai căzut, pocăiește-te și fă faptele dintâi. Altfel, voi veni la tine și-ți voi lua sfeșnicul din locul lui, dacă nu te pocăiești. Ai însă lucrul acesta: că urăști faptele Nicolaiților, pe care și Eu le urăsc... Celui ce va birui îi voi da să mănânce din pomul vieții, care este în raiul lui Dumnezeu”.

Efesul este prima biserică căreia i se adresează Ioan, și primul sfeșnic aprins de la lumina crucii. Creștinii au excelat prin morala lor! Ei aveau o lege pe care o respectau și un principiu la care țineau mai mult decât la viața lor. Așa se explică numărul mare de martiri. Adevărul nu stă în mulțime, în putere, în rangul celor care îl reprezintă, în vechimea profesiei religiei, ci în Evanghelia lui Iisus Hristos.

Întotdeauna a existat o grupă mică, neglijată și respinsă de societate, dar strâns legată de Hristos. Prin trăirea întru totul după modelul

Efes – poarta Asiei divin – Hristos – ei au reprezentat adevărul cel veșnic; ei au aprins lumina în lume; ei au împins societatea înainte!

Așa a fost creștinismul din primul secol, al cărui vârf de lance, forță vie, a fost Efesul! Dacă se vrea depășirea crizei actuale, salvarea omenirii din pericolele autodistrugerii, trebuie să analizăm creștinismul primar și să-i urmăm exemplul.

Două pericole amenințau biserica la începuturile ei: „faptele Nicolaiților” și cultul imperial. Primul pericol venea din interior și însemna compromisul cu credința, atât pe plan doctrinar, dar mai ales practic. Al doilea pericol venea din afară: împărații romani, începând cu Domițian, pretindeau ofrande de tămâie pe altarul lor; aceasta însemna să-l accepți ca domn și, prin urmare, să te desparți de Hristos Domnul.

Au existat trei categorii de creștini: unii au cedat, alții au cumpărat biletul care atesta îndeplinirea ritualului, iar cei din a treia categorie au refuzat orice compromis. Aceștia au fost persecutați, bătuți, și unii chiar martirizați. Creștinismul primar a ales ultima variantă. Începând cu Ștefan, primul martir, în anul 34, pretutindeni sunt urme ale martirilor: apostoli, diaconi, oameni simpli, dar și persoane din curtea cezarului.

Pentru această atitudine laudă Domnul biserica – ea era hotărâtă, principială și activă! Un singur lucru întuneca raportul sfânt: „Ți-ai pierdut dragostea dintâi”.

„Cu timpul însă zelul credincioșilor scăzu și iubirea lor față de Dumnezeu se stingea treptat, în timp ce răceala pătrundea în comunități. Unii uitaseră împrejurările în care primiseră adevărul. Pionierii bătrâni căzuseră la postul lor unul după altul, în timp ce unii lucrători mai tineri nu erau pregătiri să poarte poverile. Ei se plictiseau cu adevărurile adesea repetate. În dorința lor după ceva nou

și senzațional, căutau să introducă noi teorii religioase, care, deși plăcute pentru mulți, nu erau în armonie cu principiile Evangheliei”.

Creștinii primei generații erau profund legați de Hristos, care era K-ntru ei o persoană vie, prezentă în suflet prin credință. Toate acțiunile lor erau motivate de dragostea pentru acest Iisus real pe care îl aștept. ui să vină. Începând cu generația a doua și mai ales a treia, către sfârșitul primului secol, creștinii trec de pe planul unei relații personale cu Iisus, pe altul, al speculațiilor filosofice, raționale și gnostice. Ei încep să-și pună probleme despre monoteism sau trinitate; despre cele

Scrisorile Apocalipsei două naturi, divină și umană ale Domnului Hristos... Toate acestea au deschis poarta îndoielilor, speculațiilor, iar mai târziu ereziilor.

Decăderea creștinismului n-a pornit din afară, ci dinăuntru, de la temelia relației cu Hristos. Elementul de bază – dragostea – a fost afectat serios în favoarea unui raționalism rece; o biserică fără dragoste este moartă, iar Hristos o părăsește în favoarea alteia: „Îți voi lua sfeșnicul din locul lui”. Acesta este motivul drumului nostru și rațiunea de a fi a celor șapte biserici creștine din Apocalips 2 și 3.

Note

1	Dogan Gumuş – Efesul	5.6
	Antic, Istanbul, pag.	
2	Ibidern, pag. 6.7	
3.	Fapte 19, 26	
4.	Fapte 19, 31, 19.20	
5	Ellen G. White – Istoria Faptelor Apostolilor,	
	pag. 200	
6	Ibidem, pag. 201	
7.	Fapte 19, 13.14	
8	E.G. White – Idem, pag.	
	201	
9.	Fapte 19, 11.12	
10	Fapte 19, 15	
II	Fapte 19, 32.34	
12	Fapte 19, 31	
13	Ernst Aebi – Scurtă	184.186
	introducere biblică, pag.	

14 Idem – pag. 184
15 Efeseni 2, 1, 4.5
16 Efeseni 4, 13
17 1 Tim. 1, 5

18 Efeseni 2, 14.15
19 Efeseni 2, 19

20. Mircea Eliade – Istoria religioase,
credințelor și ideilor București, vol. II.
pag. 398.399

21 Idem, pag. 398
22 Apoc. 2, 2 – 7

23 E.G. White – Idem – pag.
406

24 Apocalips 2, 5.

< &

Capitolul IV

*StfrÂM** – cefateA i/ĂetH*

Vântul sufla puternic făcând nesigură plimbarea pe zidurile cetății. N-am putut rezista însă tentației de-a privi de aici, din înălțime, imensitatea orașului. Asemeni unei uriașe caracatițe, acesta a cuprins totul; a învăluit golful de o parte și de alta, s-a ridicat pe povârnișul dealurilor până la zona stâncilor, s-a întins pe văi și coame...

O puzderie de case întortocheate, înghesuite și nu prea arătoase, cu rufele fluturând ca niște steaguri de-a lungul balcoanelor, contrastează cu blocurile înalte din sticlă și beton.

Arterele principale se împletesc în viaducte, pasarele și intersecții, împărțind orașul în zone distincte, în timp ce străduțe mici sunt sufocate de mulțimea de mașini, negustori și mărfuri, într-un continuu du-te-vino!

Răsufând agale, parcă fericite că au scăpat de încheștarea orașului, câteva vapoare înaintau liniștite pe limba de apă a golfului.

Vântul. biciuia pomii, marea, iar casele și oamenii, lăsau impresia că totul se frământă și se agită într-o luptă pe viață și pe moarte. Nori negri se spărgeau și se reuniau lăsând să scape printre ei

razele roșiatice ale soarelui, creând un spectacol uimitor în apele învolburate ale golfului.

Priveam de pe zidurile cetății acest tablou fantastic încercând să-mi imaginez istoria lui milenară și să găsesc măcar ceva din vestigiile de altă dată.

Din marele conglomerat de case și șosele nu am putut distinge decât două insule: un mare parc verde, cu câteva amenajări distractive

Scrisorile Apocalipsei și un perimetru liber, cu câteva coloane de piatră. Cu siguranță că acolo era un monument istoric important, și anume Agora orașului antic.

Copiii se jucau printre ruinele vechii cetăți, unde se mai găsise încă un loc pentru o tabără de refugiați. O mulțime de oameni s-au grăbit spre această poartă de vest a Anatoliei în speranța unui trai mai bun. Turismul, cu suprastructura lui de hoteluri ultra moderne, magazine, restaurante, locuri de distracții și mașini occidentale la zi, făcea să nu mai fie simțită prezența moș cheelor, atât de mărețe în oricare alt oraș turcesc.

Acesta este Izmirul, cu peste 1, 7 milioane de locuitori, al treilea oraș al Turciei și continuatorul anticului Smirna! Avem ocazia să deschidem o nouă pagină de istorie și cercetare biblică. Vizionarul de pe Patmos, după un drum de peste 70 km de la Efes până aici, își înmoaie din nou pana în cerneală și începe a doua epistolă:

„Și îngerului bisericii din Smirna scrie-i: Iată ce zice Cel dintâi și Cel de pe urmă, Cel care a murit și a înviat: Știu necazul tău și sărăcia ta (dar ești bogat) și batjocurile din partea celor care zic că sunt iudei și nu sunt, ci sunt o sinagogă a Satanei. Nu te teme nicidecum de ce vei suferi. Iată, Diavolul va arunca în închisoare pe unii dintre voi, ca să fiți încercați. Și veți avea un necaz de zece zile. Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții”.

1. Așezarea geografică

Orașul Smirna se află pe drumul ce leagă cetățile grecilor ionieni de pe coasta de vest a Asiei Mici. Este al treisprezecelea oraș al Confederației ioniene și cel mai nordic dintre ele. A avut cea mai favorabilă poziție geografică: se afla pe malurile înalte, stâncoase și înconjurată de dealurile înalte ale golfului cu același nume. În timp ce multe alte orașe au dispărut datorită retragerii mării și colmatării porturilor, Smirna a rămas, continuând să fie și azi cel mai mare port de pe țărmul apusean.

În munții din jur sunt minereuri de fier, mangan, cupru, aur și altele, care au contribuit la dezvoltarea unor ateliere de prelucrare. De asemenea, prezența unor izvoare minerale și termale a atras mulți oameni din antichitate la tratament.

Muntele Pagus, de peste 180 m, se înalță pe malul sudic al golfului. Pe vârful lui s-a construit cetatea fortificată putându-se identifica diferitele etape ale construcțiilor antice, bizantine și otomane. El domină

Smirna – cetatea vieții și azi orașul cu impunătoarele ruine ale zidurilor de apărare. Datorită acestui aspect al zidurilor sale, care înconjoară vârful muntelui, cetatea a fost numită „Coroana Ioniei”.

La capătul golfului, puternic marcat de mirosul nămolului, se află cele mai vechi urme ale așezării antice, așa numitul Bayrakli. În această zonă se intersectează principalele drumuri. Din drumul principal de coastă, care pleacă de la Efes, trece prin Smirna și se continuă spre Pergam, se despart alte două: unul spre est, mergând către Sardes și mai departe la Ankara; iar altul spre nord-est, traversând un masiv muntos, și ducând spre Manisa, Tiatira, până spre nord, în Bitinia. Un aeroport modern și portul întregesc căile de acces spre Smirna.

2. Istoricul orașului

Smirna este unul din cele mai vechi orașe antice ioniene, începuturile lui pierzându-se în mitologie. Tradiții bizantine spun că Tanta-lus, un rege mitologic lidian, a fost întemeietorul lui. Herodot scria că Thescu a numit orașul cu numele Smirna după numele soției sale, o amazoană. Alții susțin că numele orașului derivă de la o plantă aromată numită „mir”, căruia grecii îi spun „smirnă”, din care se scoate un parfum plăcut și medicamente. Astfel, numele orașului ar însemna „Miros plăcut” sau „Jertfă plăcută”.

Descoperirile arheologice recente au scos la iveală cele mai vechi așezări din zonă, care merg până în prima parte a mileniului III, fiind contemporane cu faza istorică a Troa I și II. De asemenea, straturile de fragmente de la Bayrakli sunt contemporane cu faza Troa VI și cu civilizația hitită, din care s-au găsit două monumente.

a) Perioada clasică. În secolul al XI-lea au venit aici grecii eolieni din Lesbos și Cyme și au întemeiat aici un centru comercial prosper. După ei au venit grecii ionieni, care au întemeiat al 13-lea oraș cetate a confederației lor. Apogeul dezvoltării acestei civilizații a fost atins în

secolul al VII-lea.

În jurul anul 600 î.Hr., Sardesul a fost ocupat de regele lidian Alyattes, care a distrus multe temple, case de locuit și a forțat populația să se mute în alte așezări. Smirniienii însă s-au întors la veche vatră, dar timp de peste două secole, câta ținut stăpânirea lidiană și persană, Smirna a continuat să fie o localitate lipsită de importanță.

64 Scrisorile Apocalipsei b) Perioada elenistică. A doua epocă de glorie începe cu anul 334 î.Hr., odată cu venirea lui Alexandru Macedon. Pausanias ne povestește o legendă în care se spune că, în timp ce își făcea siesta sub un copac din fața Templului celor două zeițe Nemesis, Alexandru a visat că zeița a venit la el și i-a poruncit să construiască un nou oraș unde să se adune toți smirniienii. Consultând oracolul lui Apollo din Klaros, a primit următorul răspuns: „Fericit va fi omul care are dorința de-a popula Pagos-ul, alături de incinta sacră Me-les”. Această legendă apare pe mai multe monezi, care-l arată pe Alexandru dormind sub un copac, și pe cele două zeițe Nemesis alături.

Visul lui Alexandru a fost realizat de urmașii săi. Antigonas (316 – 301) a început lucrările, apoi le-a continuat, lărgit și terminat Lisimah (281), stăpânul vremelnice al coastei de vest a Anatoliei. Strabon ne spune că Smirna a devenit în acele zile unul din cele mai frumoase orașe ioniene. O mică parte din cetate era concentrată pe vârful Muntelui Pagus, iar restul se întindea în jurul portului.7

Acum s-au construit clădiri importante ca: Templul dedicat Zeiței Mamă; Gimnaziul; un drum special numit „Calea sfântă”. Smirna este unul din orașele care pretind că este patria marelui poet grec, Homer. Un edificiu impunător, construit sub formă de heron (templu dedicat eroilor-zei), a fost înălțat în cinstea lui și avea numele de Homereion. În mijlocul acestui edificiu era o statuie a marelui poet, iar smirniienii i se închinau și-i ofereau ofrande.

O altă amenajare urbană importantă a fost Agora. Agora este unul din puținele monumente antice bine păstrate și redată circuitului turistic. A fost cea mai mare agora din antichitate.

c) Perioada romană. Smirna a fost printre primele cetăți care au privit spre Roma ca stăpână a Asiei, ridicând un templu în cinstea zeiței Roma încă din 195 î.Hr. Când romanii au fost bătuți de regele Pontului, Mitridate, și au rămas fără haine, smirniienii i-au ajutat, oferindu-le propriile lor haine și alimente. Cicero îi numește: „Aliații noștri cei mai vechi și năi credincioși”.

În perioada romană s-a construit mult, extinzându-se și înfrumu-sețându-se multe din edificiile existente, cum ar fi Agora, cetatea fortificată din vârful Pagusului. S-au făcut și construcții noi, temple dedicate diferiților zei și multe statui, dintre care au rămas până azi

Smirna – cetatea vieții 65

vestita statuie a sofistului Flavius Damianus, reprezentând imaginea tipică a înțeleptului acelor zile.

Oratorul Aelius Aristides, care a locuit un timp la Smirna, ne vorbește de două străzi principale ale orașului, amenajate și pavate special: Drumul Sacru și Calea de Aur. În timpul lucrărilor de amenajare din oraș, s-a descoperit o parte din aceste drumuri, având o lățime de 10 m și fiind orientate de la est la vest

Simbolul orașului era capul de leu. Printre excavațiile efectuate s-au găsit multe statui de piatră, reprezentând lei. Leul, ca simbol, drumul sacru, zeița mamă sunt elemente specifice Babilonului. Smirna a fost puternic influențată de religia Babilonului, continuând aici o parte din practicile Babilonului, întrerupte prin ocupația persană. Probabil că acesta este motivul pentru care Ioan se referă la oraș cu expresia: „o sinagogă a Satanei”.

d) Perioada bizantină. Începutul epocii bizantine nu oferă orașului un loc privilegiat, deoarece Efesul deținea întâietatea; dar, odată cu marile invazii, Smirna rămâne cel mai puternic centru de rezistență creștină. Pe la mijlocul sec. V, Attila cu hunii săi au cucerit orașul, dar n-au putut intra în fortificația din vârful Pagusului. Același lucru s-a repetat în anul 673, când arabii au atacat coasta de vest a Asiei.

Turcii selgiucizi sunt primii care reușesc să pună mâna pe oraș, în anul 1076, după un asediu îndelungat. Piratul turc Teochos face din Smirna un centru al acțiunilor sale de pradă. Nu rămâne mult, căci în 1097, Ioan Ducas, cumnatul împăratului bizantin, reușește să recucerească orașul.

În 1147, a trecut pe aici, în cea de-a doua cruciadă, Ludovic al VII-lea, regele Franței, aflat în drum spre Ierusalim.¹ În timpul regatului Latin, când Constantinopolul a fost ocupat de cruciați (1204 – 1261), Smirna a fost un loc de refugiu pentru mulți împărați bizantini. După recucerirea Constantinopolului, Smirna a fost concesionată genovezilor, ca răsplată pentru ajutorul oferit

împăratului.

e) Perioada otomană. În 1320, orașul a fost ocupat de către turcii otomani și trecut sub jurisdicția Sultanului de Aydin. Acesta a distrus puternic orașul. Pe 28 oct. 1344, orașul a fost reocupat de creștini, prin Cavalerii Ioaniți, sub directa jurisdicție a Papei.

Scrisorile Apocalipsei în 1402, la porțile cetății au ajuns hoardele barbare ale lui Timur Lenk. Ei i-au somat pe creștini să se lepede de credință și să primească mahomedanismul, altfel vor fi omorâți. Refuzând aceasta, cetatea a fost asediată, și pe data de 17 dec. 1402 a căzut în mâinile mongolilor. Cavalerii ioaniți au scăpat, refugiindu-se cu galerele, dar populația a fost masacrată. Mongolii au făcut din capetele smirnienilor un turn înalt. Astfel, Smirna devine din nou parte a Imperiului Otoman pentru mult timp.

Cu toate acestea, a continuat să rămână un oraș creștin. S-au înființat misiuni creștine misionare din partea tuturor marilor de-nominațiuni: ortodoxă, catolică, protestantă. La începutul sec. XX, 4/5 din populația orașului era creștină, având biserici impunătoare, ridicate de episcopi vestiți și chiar de împărați. Dar istoria lui nu s-a împăcat cu lungi perioade de prosperitate. Ultimul și cel mai mare dezastru a venit peste oraș în 1922, când, în urma războiului greco-turc, a fost incendiat, peste 50.000 de creștini au fost masacrați, iar restul s-a refugiat

Privind în urmă dezastrele naturale cu foarte multe cutremure devastatoare, invaziile diferitelor popoare – începând cu lidienii, perșii, hunii, arabii, turcii, mongolii, cruciații – și terminând cu marele masacru din toamna anului 1922, putem spune că Smirna poartă pe drept numele de „Cetatea Vieții”. S-a încăpățânat să trăiască, a renăscut din propria ei cenușă, iar astăzi este cel mai mare oraș de pe coasta de vest a Asiei Mici.

Solia lui Ioan este ca o dulce mângâiere pentru mult prea încercata Biserică din Smirna: „Și Îngerului Bisericii din Smirna scrie-i: Iată ce zice Cel dintâi și cel de pe urmă, Cel care a murit și a înviat: Știu necazul tău și sărăcia ta (dar ești bogat) și batjocorile din partea celor ce zic că sunt iudei și nu sunt, ci sunt o sinagogă a Satanei. Nu te teme nicidecum de ce vei suferi...”

Istoria creștinilor din Smirna se împletește cu istoria laică a belșugului și prosperității, dar și cu nenorocirile și dezastrele care s-au abătut peste mult prea încercatul oraș.

3. Kadifecale

Punctul central al turiștilor este vechea fortăreață din vârful Muntelui Pagus, numită azi Kadifecale. Drumul se oprește în fața unei porți uriașe, flancată de bastioane puternice și ziduri masive din pia-Smirna – cetatea vieții tră. În interior nu mai găsești decât ziduri vechi de apărare, câteva clădiri-ruinate, o imensă închisoare subterană și pini maritimi care oferă o umbră bine-venită pe timp de vară. Sub un astfel de pom a dormit Alexandru Macedon când i-a apărut zeița în vis. Și tot aici au rezistat dârjii smirnieni – păgâni, creștini sau musulmani – multelor atacuri îndurate de-a lungul istoriei.

La picioarele fortăreței, aproape de baza Muntelui Pagus, se găsește Agora. Ansamblul a trecut prin etape succesive de construcții și extindere, devenind cea mai mare și vestită piața din Orientul Antic. Avea forma unui patrulater, cu o curte interioară de 120 x 80 m, era înconjurată de un rând de stoa (coloane acoperite care delimitau un fel de trotuar). În mijlocul curții se afla altarul lui Zeus. De jur-împrejur, se aflau un fel de clădiri, ridicate pe stâlpi masivi de piatră, pe trei nivele: unul subteran, altul la nivelul solului și la primul etaj. Nivelul subteran este dezgropat în parte și se află într-o stare bună de păstrare. De la primul nivel n-au rămas decât coloane, iar etajul este complet distrus.

4. Propovăduitorii

Smirna a avut o biserică creștină încă de timpuriu. Când apostolul Pavel a venit la Efes, în cea de-a treia călătorie misionară, el a trecut prin ținuturile de sus ale Asiei”. Aceasta ne face să tragem concluzia că a trecut mai întâi prin Smirna, iar obiceiul său era ca în fiecare cetate să-L predice pe Hristos. În această perioadă începe istoria Bisericii Smirna.

a) Potrivit cu lucrarea greacă *Menologion*, Apele – despre care vorbește Pavel în Romani 16, 10 – a fost primul episcop al comunității Smirna. O altă tradiție acordă această onoare lui Ariston – urmat de Stratoes și de Baucalus – care a fost hirotonit chiar de apostolul Ioan, când, după întoarcerea sa din Patmos, a vizitat Biserica din Smirna.

b) Policarp este cea mai cunoscută, remarcabilă și influentă persoană din toată istoria bisericii Smirna. El a slujit ca episcop mai mult de 40 de ani (115 – 156) și a apucat să-l cunoască pe apostolul Ioan. A fost un bărbat hotărât și statornic, care n-a acceptat niciun compromis și a fost un dușman înfocat al ereticilor.

Scrisorile Apocalipsei în timp ce 11 creștini erau martirizați în

arena romană, în prezența proconsulului Asiei, populația înfierbântată de spectacolul oribil al morții creștinilor a strigat: „Policarp, vrem pe Policarp!” Bătrânul prezbiter a fost arestat și adus în fața proconsulului. I s-a cerut să ofere tămâie pe altarul zeilor. Plin de demnitate, el a răspuns: „Optzeci de ani eu l-am slujit pe Iisus, iar El mi-a făcut numai bine. Cum aş putea acum să-L tăgăduiesc pe Regele meu, care m-a mântuit?”

Autoritățile au continuat să-l amenințe, dar el a răspuns: „Sunt creștin”. Mulțimea exasperată a strigat: „La lei cu el”, dar fiindcă era prea târziu și se închisese spectacolul la teatru, n-a fost posibil. Atunci au strigat: „Să fie ars!” Proconsulul a acceptat, și în acea seară, Policarp a luminat pentru ultima dată pe smimieni prin chiar trupul său.

c) Igañațiu de Antiohia este un alt părinte apostolic al cărui nume se leagă de Smirna. Episcop al marelui oraș Antiohia, acesta a călătorit spre Roma, unde a și murit ca martir, aruncat la fiare în marele Coloseum. El s-a oprit pentru un timp în Smirna de unde a scris mai multe epistole către bisericile din Efes, Magnesia, Tralles și Roma; iar mai târziu, când s-a oprit la Troa, a scris și o epistolă către Smirna. Câteva cuvinte sunt vrednice de amintit Bisericii atât de încercate: „Rămâneți neclintiți în credință, chiar dacă ar fi să fiți crucificați ca Domnul nostru Iisus Hristos”.

d) „Irineu, episcop de Lion, și unul din cei mai distinși teologi ante Niceeni, bărbat cu o vastă cultură, cu lucrări de teologie deosebit de valoroase, este cel mai des citat de Eusebiu și de alți istorici și teologi mai târzii. Este originar din Smirna sau din împrejurimi. Într-o scrisoare către un prieten, povestește că își amintește foarte bine de Policarp și de învățăturile lui, ceea ce ne face să fixăm nașterea lui în jurul anului 140, și educația în orașul Smirna.

Irineu este studiat atent de teologia modernă, ca unul dintre scriitorii patristici cei mai valoroși și ca izvor de cunoaștere a istoriei și vieții bisericești din primele două secole. Ortodoxia doctrinei lui, viața lui curată, lupta lui îndârjită contra ereticilor, opera sa de creștinare a galilor din sud, echilibrul său în momente grele pentru biserică, și rolul său important în diverse împrejurări ale istoriei vremii sale i-au creat o autoritate de prim ordin și un prestigiu aparte.

Smirna – cetatea vieții

Prețuirea sa deosebită se datorează și originii sale orientale, el venind la Lyon din mediul Sfântului Policarp, la rândul lui ucenic al

apostolului Ioan. Marea sa valoare teologică și irenică a consolidat definitiv această autoritate”. A murit, foarte probabil, ca martir în anul 202, în timpul persecuției lui Septimiu Sever.

e) Pionius era un preot cult și vestit prin sinceritatea cuvântului său, prin apărarea credinței în fața poporului și a magistraților, prin încurajarea ce o da celor căzuți de la credință în timpul persecuțiilor, prin îndrumările adresate celor din închisori. În timpul persecuției lui

Deciu (249 – 251), Pionius a suferit mai multe rânduri de torturi, plăgi făcute de cuie și apoi a fost martirizat prin arderea pe rug.

Toate acestea sunt consemnate într-o lucrare intitulată: „Actele lui

22 Pionius”, care se regăsește într-o ediție a lucrărilor lui Eusebiu.

Martiriul său are și mai multă importanță prin faptul că episcopul de

Smirna de la acea dată, Euctemon, apostaziase, acceptând să ofere tămâie.

5. Eroii

Este imposibil să redăm întreaga listă a martirilor din Smirna. De-a lungul veacurilor, ei au oferit o mărturie clară și vie pentru credința lor în Iisus Hristos prin însăși viața lor. Pe lângă cei enumerați în primele două secole, Biserica Ortodoxă a mai înscris pe lista sfinților următorii martiri: Atanasiu din Attalia (1653), Nicolas Karaman (1675), Dioscorus de Smirna (1763) și Alexandru din Salonic (1794).

Scrisoarea evanghelistului Ioan către Biserica din Smirna descrie perfect perioada persecuțiilor imperiale păgâne. A fost o luptă acerbă: păgânismul, demascat și amenințat, a făcut tot ce a putut pentru a scăpa de creștini; iar ei, pătrunși de iubirea lui Hristos, au învins prin credință, iubire, răbdare și statornicie până la moarte.

Bine ar fi dacă creștinii de astăzi ar cunoaște mai bine viața și credința înaintașilor lor din primele secole. Pentru un lucru, care nouă ni se pare mic, ei erau gata să moară; pentru nu singur cuvânt DA sau NU, oferit ca răspuns la întrebarea dacă ești creștin, ei mergeau spre rug, sau erau liberi. O nebulie, vor spune mulți, dar acesta era creștinismul adevărat! Așa au învățat ei de la Domnul lor:

„De aceea, pe oricine Mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri; dar de

orișicine se

Scrisorile Apocalipsei va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda și Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri”.

Iar creștinii de atunci L-au mărturisit cu drag; același Tertulian spunea pe la începutul sec. III: „Suntem de ieri și am umplut toate ale voastre: orașele, insulele, locurile întărite, municipiile, târgurile, chiar castrele, palatul, senatul, forum; nu v-am lăsat decât templele”.

Apologeții creștini, care au luat apărarea necredinței cu mult curaj, și de multe ori, cu prețul vieții lor, au subliniat și alt scop al mărturiei de credință pe care o dădeau: „Socotiți că toate acestea le spunem în interesul vostru; căci noi, atunci când suntem cercați, am putea să tăgăduim că suntem creștini. Dar noi nu voim să trăim ca niște mincinoși; ci, plini de dorul de viața cea veșnică și curată, ne silim să ducem o viață laolaltă cu Dumnezeu, părintele și Creatorul tuturor. „25

Creștinii au fost persecutați crunt timp de aproape 250 de ani. Deși persecuția nu a fost continuă, ea a ținut mai mult de jumătate din perioada 64 – 313.

Primul act juridic pentru condamnarea creștinilor este din anul 64 d.Hr. și e cuprins în formula: „Non licet esse vos – Nu este permis ca voi să existați”. În timpul împăratului Commodus (181 – 192) se promulgă un decret al senatului sub formula: „Non licet esse chris-tianos – Nu este permis să existe creștini”.

Sfântul Iustin Martirul și Filosoful spune clar în apologia sa: „Numai în ce ne privește pe noi, voi socotiți numele nostru ca o suficientă dovadă, deși, în ceea ce privește numele, ați avea datoria să pedepsiți mai degrabă pe cei ce ne acuză. Suntem învinuiți că suntem creștini... Dacă însă, cineva mărturisește că este creștin, voi fi pedepsiți numai pe mărturia lui”.

Pedepsele erau foarte variate: cei nobili erau deportați, iar cei de jos erau decapitați; în ambele cazuri li se conlăscau averile. Erau și arderea pe rug, răstignirea (moarte infamă) sau aruncarea la fiare în circuri și arene. Se insista mult pentru renunțarea la credință, de aceea erau supuși la chinuri, bătăi și alte metode crude, pentru a-i forța să-și renege credința. Cei ce renegau credința primeau un act doveditor.

„Puterile pământului și ale iadului s-au aliat împotriva lui Hristos, în persoana urmașilor Săi. Păgânismul a prevăzut că, dacă Evanghelia va birui, templele și altarele lor vor fi îndepărtate, și de

aceea și-a concentrat forțele pentru a distruge creștinismul. Au fost aprinse focurile prigoanei. Creștinii au fost deposezați de averi și alungați din

Smirna – cetatea vieții 71

case; un mare număr dintre ei și-au pecetluit mărturia cu sângele lor. Nobil și rob, bogat și sărac, învățat și ignorant, au fost uciși fără milă”. 29

Marele scriitor creștin Tertulian se adresează romanilor, în una din apologiile sale, spunând cu ironie: „Dacă Tibru inundă câmpiile, dacă, din contră, Nilul nu se revarsă peste ogoare, dacă cerul nu plouă, dacă se cutremură pământul, dacă e foamete, dacă se ivește vreo molimă, voi strigați îndată: Creștinii la leu! Christianos ad leonem! Atâția la unul singur? Vă rog, înainte de Tiberiu, adică de venirea lui Hristos, câte nenorociri n-au lovit imperiu și cetatea Romei?” 30

Apoi a intervenit cultul împăratului, iar refuzul creștinilor de a participa la cultul împăratului era socotiți ca un act de impietate (sacrilegiu). Tertulian numește: „Crimen lesae religionis et divinitatis crimă de ofensă a religiei și a divinității”.

„Dar în secolul întâi, imediat după moartea lui Hristos, zelul credincioșilor trebuie să fi fost absolut sincer și dezinteresat, întrucât era primejdios să te declari urmaș al Celui Răstignit, și nu te așteptai la nicio răsplată, decât doar în lumea cealaltă.

Creștinismul era o religie care întorcea cu tot dinadinsul spatele la tot ceea ce fusese ținut în cinste de civilizațiile precedente. Era o doctrină care mormăia un „NU” la tot ceea ce făcuse pe greci și romani să exclame cu bucurie „DA”.

„Pierderea tuturor binecuvântărilor pământești nu i-a putut sili să renunțe la credința lor în Hristos. Încercările și prigoana erau doar pași care-i aduceau mai aproape de odihna și răsplata lor”.

Ultima și cea mai cruntă persecuție a avut loc sub Dioclețian între anii 303 – 313. Vizionarul Ioan spusese cu peste două sute de ani mai înainte: „Și veți avea un necaz de zece zile”. La această ultimă și cea mai teribilă persecuție și-au dat concursul unii filosofi neoplatonicieni, în frunte cu Porfiriu, unii comandanți de oști și preoții păgâni.

Împăratul a consultat oracolul lui Apollo din Milet Acesta a oferit un răspuns defavorabil creștinilor, și, datorită acestei susțineri, s-a decretat cea mai dură lege: „nomen christianorum deletio” – numele

creștinilor să fie nimiciti.

Mântuitorul știa prin ce vor trece, și, așa cum s-a îngrijit de ucenicii Săi în noaptea crizei, a pregătit și pentru ucenicii din Smirna un cuvânt de îmbărbătare și sprijin: „Fii credincios până la moarte și-ți

Scrisorile Apocalipsei voi da cununa vieții!” Câtă inspirație a adus acest verset poporului persecutat al lui Dumnezeu! Cu aceste cuvinte pe buzele lor, milioane de oameni s-au dus la moarte. Poate că Dumnezeu nu vede întotdeauna nimerit să înlăture încercarea, dar El însuși. Se angajează să ne susțină și ne făgăduiește viața veșnică.

Pe data de 24 februarie 303 s-a dat primul edict pentru nimicirea creștinilor, iar până în primăvara anului 304 au mai fost emise alte patru edicte de persecuție. Se poruncea ca toți creștinii să aducă sacrificii zeilor, iar cei ce refuzau să fie pedepsiți cu moartea. În acest timp au murit foarte mulți creștini, printre care și cei trei martiri de la Cernavodă.

La începutul anului 313, Constantin cel Mare dă edictul de toleranță de la Milan: „De mortibus persecutorum moarte persecutorilor” – care are o importanță epocală. Trecuseră exact zece ani, după cum spusese solia către Biserica din Smirna. Așteptăm cu nerăbdare ziua când Mântuitorul nostru să împlinească făgăduința Sa și să ne întâlnim cu toți aceia care au suferit pentru El!

6. Martorii

Ori de câte ori citesc sau aud mărturia acestor creștini din primele secole, îmi plec capul de respect și rușine. Ei trăiau plini de convingerea că Iisus cel răstignit este viu. Ei D simțeau aproape de ei în suferință. Ei mergeau cântând spre moarte, convinși că vor primi cununa vieții. Nu-și puteau permite să spună vreo minciună, să întindă, măcar o dată, mâna pentru a presăra tămâie pe vreun altar sau să facă vreo altă faptă contrară legii iubirii, rostită de Mântuitorul lor.

Avem oare dreptul să ne numim urmașii lor? Avem oare dreptul să purtăm numele lor în timp ce minciuna, hoția, blasfemia, ura, trădarea se lăfăie din plin în viața noastră?

Nu aveau biserici, podoabe, icoane sau alte obiecte de valoare, dar aveau credință! O veche zicală spune: „Când bisericile erau din pământ, sfinții erau din aur, dar când bisericile au ajuns să fie din aur, sfinții sunt din pământ!” Putem numi aceasta creștere, desăvârșire, atingerea staturii lui Hristos?

Din toate cele șapte biserici, Smirna este prima căreia nu i se

adreasează niciun reproș. Martorul Credincios o elogiază: „Știu necazul tău și sărăcia ta, și batjocurile tale...”

Smirna cetatea vieții

Dintre toate darurile pe care Hristos le oferă urmașilor Săi, darul de a suferi alături de El este cea mai înaltă cinste. Oare numai prin persecuție se poate curați și sfinți Biserica lui Hristos? În fața istoriei perioadei și Bisericii Smirna, fiecare creștin sincer are să-și pună serioase întrebări!

Privind de pe înălțimea cetății Kadifecale, căutam să văd vreo biserică creștină! Prin toate orașele pe unde am trecut n-am întâlnit nici urmă de creștin, cu excepția ruinelor antice. Cu o deosebită satisfacție, Interlocutorii mei mahomedani îmi arătau semnul: „l-am ras”! Cei mai în temă mi-au spus: „În Izmir mai sunt creștini!” Cum să-i găesc în imensitatea acestei metropole?

Am ajuns cu greu la o biserică, nu mai avea turn, ci numai o mică formă, ca o pălărie înfundată pe urechi. Am intrat bucuros, dornic să fac cunoștință cu un frate al meu în Hristos. Când să deschid ușa am fost fluierat de un om al ordinii și percheziționat ca un terorist.

Am perseverat, și, după multă căutare, am ajuns la altă biserică, dar aceeași priveriște... Din spatele porții, mi-a răspuns cu timiditate intendentul și soția lui. Cu greu mi-au permis să vizitez biserica. Am aflat că între 10 și 20 de persoane erau creștinii care frecventau această biserică. Cu toate insistențele, n-am putut afla dacă ei erau sau nu creștini!

Ne-am despărțit cu durere în suflet, în timp ce în minte persista tabloul unei femei, cu o coroană de stele pe cap, pe care l-am văzut în biserică. Mi-am adus aminte de făgăduința pe care Iisus le-a făcut-o creștinilor din Smirna: „Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții!”

7. Epilog

Era în toamna anului 1922. Trupele grecești se retrăgeau în dezordine din fața forțelor turcești victorioase. Lăsând în urmă tunuri, căruțe și altă tehnică de luptă, soldații se grăbeau să apuce vreun vapor, care să-i scape de măcel. În urmă se vedeau deja flăcările nimicitoare. Rând pe rând, cartiere întregi au căzut pradă pârjolului nimicitor!

Oamenii trăiau acest tablou apocaliptic cuprinși de groază. Trăiseră în istoria lor multe nenorociri, dar aceasta le întrecea pe

toate. Prinși ca într-un clește, îi mai despărțeau doar câțiva km între viață și moarte. Înghesuți pe țărmul mării, priveau cum ultimele vapoare îmbiircă trupele, care au reușit să se retragă.

Scrisorile Apocalipsei

„Pe noi cine ne va salva”? strigau disperați creștinii! Clădirile și bisericile lor erau pradă focului. Strigătele disperate spuneau că măcelul a început. Câțiva fugari au adus trista veste că mitropolitul a fost martirizat., iar frații lor, care i-ar fi putut apăra, se îndepărtau cât mai repede posibil de țărmul infernului.

„Pe noi cine ne scapă?” îngrozitoare situație! Doar smirnienii cunoșteau cel mai bine acest strigăt de ajutor și răspunsul dorit! Îngenuncheați pe țărm, s-au unit, pentru nu știu a câta oară, spre a cere Tatălui ceresc: „Doamne scapă-ne!”

Depart de ochii lor, se petrecea o altă luptă: Un tânăr consul american, după ce și-a pus la adăpost familia, a rămas pe terenul de luptă, adresând apeluri guvernului grec să intervină. Zeci de vapoare se aflau în Marea Egee, și acționând urgent, ar fi evacuat populația civilă. Dar guvernul ezita! Disperat, tânărul consul mai face un ultim apel:

„Dacă până la ora cinci dimineața nu interveniți, voi spune lumii întregi că guvernul Greciei nu vrea să-și salveze compatrioții!”

A sosit răspunsul: Tânărul consul primește funcția de amiral al flotei grecești, și poate întreprinde orice acțiune de salvare a populației, cum socotește de cuviință. În ultima clipă, a reușit să îmbarce mulțimi de oameni, lăsând în urmă un oraș fumegând și peste 50.000 de victime!

Această experiență tristă, din istoria zbuciumată a creștinismului, îmi amintește de un alt moment dramatic petrecut în cer:

„Și am văzut în mâna dreaptă a Celui ce stătea pe scaunul de domnie, o carte scrisă pe dinăuntru și pe dinafară, pecetluită cu șapte pecetei. Și am văzut un înger puternic, vestind cu glas tare: Cine este vrednic să deschidă cartea și să-i rupă peceteile? și nimeni, nici în cer, nici pe pământ, nici sub pământ, nu putea să deschidă cartea, nici să se uite în ea. Și unul din bătrâni mi-a zis: „Nu plânge! Iată! Leul din seminția lui Iuda, Rădăcina lui David, a biruit să deschidă cartea și cele șapte pecetei ale ei”.

„Și în mijlocul scaunului de domnie și a celor patru făpturi vii și

în mijlocul bătrânilor, am văzut stând în picioare un Miel. Părea înjunghiat și avea șapte coarne și șapte ochi... El a venit și a luat cartea din mâna dreaptă a Celui ce stătea pe scaunul de domnie. Când a luat cartea, cele patru făpturi vii și cei douăzeci și patru de bătrâni s-au aruncat jos înaintea Mielului... Și cântau o cântare nouă, zicând: Vrednic ești Tu să iei cartea și să-i rupi pecetea, căci ai fost *însmirna – cetatea vieții* junghiat și ai răscumpărat pentru Dumnezeu, cu sângele Tău, oameni din orice seminție, de orice limbă, din orice popor și din orice neam”.

Vântul continua să sufle puternic peste apele învolburate ale golfului, în timp. ce norii desenau o lume fantastică pe cerul mediteranean de seară. De aici de pe țărm, antica fortificație apărea ca o coroană pe înălțimea vârfului Pagus, împodobind orașul. M-am despărțit de Smirna, recitând în minte cuvintele minunate ale vizionarului Ioan: „Ai răscumpărat pentru Dumnezeu oameni...!”

Îmi imaginam cum într-o zi, mult mai răvășită de vânturile lumii, va apărea pe nori El, amiralul cerului, purtat de corăbiile veșnice, pentru a ne aduce coroana vieții! Ce zi minunată va fi aceea! Iisus dorește să fii și tu printre aceia care se vor bucura de mântuirea Sa! El te așteaptă să te alături Lui, cu credințioșia și devotamentul pe care l-au avut creștinii din Smirna.

Note

1. Apocalipsa 2, 8 – 10
2. Bible Commenâary S.D.A: „voi. 7, Smirna
3. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalipse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 61
4. Ekrem Akurgal – Ancient civilization and ruins of Turkei, Istanbul, 1993, pag. 1 19
5. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 61
6. Ekrem Akurgal, idem „pag. 121
7. Ibidem, pag. 121
8. Ibidem, pag. 122
9. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 62
10. Ekrem Akurgal, idem, pag. 122
11. Ibidem, pag. 119
12. Apocalipsa 2, 9
13. Florentina Cazan – Cruciadele, Biblioteca Academiei Române, 1990, pag. 78

14. Ibidem, pag. 174
15. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Smirna
16. Apocalipsa 2, 9.10
17. Fapte 19, 1
18. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 63
- 19.1. Rămureanu – Istoria bisericească universală, vol. I, ed. 1975, pag. 79
20. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 64 – 65
21. Preot dr. Ioan G. Coman – Patrologie, ed. 1985, pag. 16 – 17
22. Ibidem, pag. 492
23. Matei 10, 32.33
- 24.1. Rămureanu – idem, pag. 110
- Scrisorile Apocalipsei*
25. Apologeți de limbă greacă, ed. 1980, pag. 29 26.1. Rămureanu – idem, pag. 75
27. Ibidem, pag. 75
28. Apologeți de limbă greacă, ed. 1980, pag. 27
29. E.G. White – Tragedia Veacurilor, ed. 1981, pag. 33 – 34 30.1. — Rămureanu – idem, pag. 72
- 31.1. Rămureanu – idem, pag. 73
32. Henrick van Loon – Istoria artelor, ed. 1944, pag. 164
33. E.G. White – idem, pag. 35 34.1. Rămureanu – idem, pag. 92
35. Roy A. Anderson – Desfășurând cartea Apocalipsei, pag. 28
36. Apocalipsa 5, 1 – 9

Statuia lui Flavius Damianus Muzeul arheologic Izmir

Capitolul V

tefete Zn + firmetiA4 că*

1. Pietrele lepădate

Primul meu contact cu lumea Apocalipsei a fost la Pergam, deoarece este cel mai nordic oraș din cele șapte și cel mai aproape de noi. Emoționat și nerăbdător, necunoscând limba și rânduielile gazdelor, mă întrebam: „Cum voi găsi ruinele antice?” Nici n-am apucat să intru în oraș și privirea mi-a fost atrasă de un vârful înalt, ce domina orașul, și pe care puteam să disting coloane, ziduri și alte frânturi de clădiri vechi.

„Iată, acolo este anticul Pergam!”, am strigat plin de bucurie. Păstrându-mi direcția spre acel vârful, din partea opusă a orașului, am ajuns repede la baza lui, unde un indicator turistic a rezolvat cu

ușurință restul orientării.

Drumul urcă în pantă, înconjurând cu exact 360 de grade vestita Acropolă a Pergamului, înaltă de aproximativ 300 de metri. În partea opusă, te întâmpină oglinda veselă a unui lac de acumulare, care rămâne mult mai jos față de palatele regilor atalizi. Ruinele unui apeduct, capete de ziduri, fortificații întâlnești pretutindeni în timp ce urci spre vârf. Nu numai că te impresionează, dar îți pui fireasca întrebare: Cum au construit și trăit acei oameni în acest cuib de vulturi?

Parcarea din fața intrării în zona turistică este o splendidă terasă, de unde poți admira actualul oraș Bergama, valea Caicusului și până departe spre mare, de care ne mai despart 25 de km.

Pt-CA4 h>

Scrisorile Apocalipsei

Un mic centru comercial îți oferă posibilitatea să cumperi vederi, hărți, ghiduri turistice sau cărți care tratează istoria și cultura acestor teritorii. După Efes, este al doilea loc bun pentru documentare turistică și pentru procurarea materialului necesar. Artizanatul local și mult răspânditele chioșcuri cu Coca-Cola, apetitive și dulciuri, completează tabloul unui mini-centru turistic.

Eram nerăbdător să pătrund în lumea antică. Abia acum aveam ocazia să fac diferența între cele citite și cele văzute. Aflat în fața monumentelor, în primul rând am fost cuprins de descurajare. Diferența dintre vis și realitate este mare. Pietre roase de ploii și acoperite cu licheni, ziduri dărâmate și căzute printre spini, frânturi de coloane, capiteli și alte cioburi, abia zărite dintre ierburi, te descumpănesc!

Oare ce au fost acestea? Unde se găsea vestitul palat? Dar locul depozitării tezaurului? Întrebări firești, cărora greu le poate găsi răspuns un turist obișnuit! Îți trebuie multă imaginație și studii atente pentru a reconstitui din aceste frânturi gloria de altă dată.

Altele sunt curățite, renovate și refăcute, oferind o îmbinare de vechi și nou, pentru a crea, cât de cât, un aspect plăcut și o imagine mai clară. Capitellurile din vârfurile coloanelor stau ciuntite la baza temeliiilor, iar plăcile cu inscripții de pe frontispicii sunt înșirate pe jos, în fața porților templelor. Sculpturile, care mai reprezintă vreo valoare, le poți vedea doar în muzeu, iar cele mult prea deteriorate stau prin câte o magazie din șantierul arheologic.

E greu să te descurci într-un oraș antic, descifrând și reconstituind clădirile și modul de viață de mult apus. Ghidurile îți oferă o orientare generală, indicatoarele descriu principalele obiective, iar ghizii, însoțiți de grupuri compacte, explică, în principalele limbi, istoria și fabulele trecutului.

Înaintam în spatele unui grup, pe drumul principal al orașului. Lespezi mari de piatră, roase de timp și generații, se scurgeau pe sub picioarele mele. Le priveam cu respect și uimire! Vechimea lor le dădea adevărata valoare. Puteam parcurge același drum și călcam pe urmele unor bărbați iluștrii: regi, filosofi sau apostoli! Eram atât de aproape de înțelegerea modului lor de viață! Gustul și rafinamentul, cultura și religia mai răzbat până și azi prin aceste pietre roase...

Întâlnești o lume care te uimește, care a făcut din artă și frumos un ideal, iar din plăceri și orgoliu, un scop în sine. Istoria îi judecă, și tot istoria îi laudă; iar viața lor rămâne o lecție de istorie pentru posteritate!

Pergam – cetatea împărătească

Ascultam străduințele ghidului de-a explica, într-o limbă străină lui, istoria celui mai important monument de pe Acropole. Acum, trei cedri uriași umbreau ruinele fundațiilor. Nimic nu-ți putea spune că aici s-a ridicat cândva faimosul Altar al lui Zeus. Ghidul se străduia să clădească în imaginația noastră faimosul edificiu. Insista că pietrele altarului, vestitele frize și sculpturile originale, sunt astăzi în muzeul din Berlin, care poartă numele orașului – Pergamon. De asemenea făcea o mare pledoarie pentru returnarea obiectelor de valoare istorică.

Probabil că, din cauza exprimării defectuoase, turiștii occidentali nu înțelegeau ce zice... sau se făceau că nu înțeleg. Câte tragedii s-au întâmplat pentru că unii n-au priceput sensul istoriei sau l-au priceput prea târziu! Cât sânge a curs pentru că unii n-au înțeles când trebuia valoarea unui cuvânt adresat lor! Cu lacrimi în ochi, Iisus S-a adresat unui alt mare oraș:

„Dacă ai fi cunoscut și tu, măcar în această zi, lucrurile care sunt pentru pacea ta!... te vor face una cu pământul, pe tine și pe copiii tăi, din mijlocul tău; și nu vor lăsa în tine piatră pe piatră, pentru că n-ai cunoscut timpul cercetării tale”.

Așa se face că un inginer german a adunat plăcile cu vestitele frije ale Altarului lui Zeus din zidul de apărare al cetății, ridicat de

bizantini, și au reconstruit întregul monument la Berlin, cu pietrele re-folosite de alții în fortificații militare și disprețuite de ultimii, ca fiind lipsite de importanță.

Din nefericire, mulți au acționat așa, cu valori mult mai mari decât frizele Altarului, fapt ce l-a determinat pe Domnul Hristos să rostească avertizarea: „Piatra pe care au lepădat-o zidarii a ajuns să fie pusă în capul unghiului... De aceea vă spun, că împărăția lui Dumnezeu va fi luată de la voi și va fi dată unui popor care va aduce roade cuvenite”.

2. Istoricul orașului a) începuturile – Istoria Pergamului nu este atât de veche ca cea a Efesului, și nici atât de lungă ca cea a Smirnei. El a strălucit, cu toată intensitatea, în perioada elenistică și romană. În acele zile, a avut bărbați renumiți și politicieni abili, care au folosit toate ocaziile, pentru a face din Pergam „un loc înalt”, o „cetate împărătească”.

Scrisorile Apocalipsei

Mergând spre origini, mitologia acordă cinstea întemeierii orașului nepotului lui Ahile, care se numea Pergamos. Alții susțin că numele derivă de la cuvântul „Pergamons”, modificat în primele secole în Pergamon, iar mai târziu, de către turci, în Bergama. În vechile limbi anatoliene înseamnă „loc înalt” sau „castel”.

În timpul stăpânirii persane, Pergamul a fost cuprins în satrapia Lidia și provincia Misia. În nord se întinde Helespontul, în sud – Ionia, iar spre răsărit se află la limita dintre Misia și Lidia. S-a răsculat de două ori împotriva stăpânirii persane, dar fără succes: o dată prin Xenofon, în 399, iar apoi prin Orontes, în 362 î.Hr.

b) Perioada elenistică. Pergamul a fost printre primele orașe eliberate de Alexandru cel Mare de sub dominația persană, în anul 334 î.Hr. El a încredințat administrarea orașului unei femei, Barsine, văduva unui comandant persan. Se spune că Heracles, care a domnit în Pergam în 310 î.Hr., era fiul lui Barsine cu Alexandru.

Lisimah, unul din cei patru generali care au rămas în lupta pentru împărțirea imperiului lui Alexandru, a sesizat poziția strategică a Pergamului. În timp ce Seleucos s-a fixat în Siria, Ptolemeu în Egipt, iar Casandru în Macedonia, Lisimah s-a oprit pe coasta de vest a Anadoliei, făcând din Pergam capitala sa. Cu siguranță că exista deja pe Acropole o puternică fortăreață și ziduri de apărare, deoarece a ales acest loc pentru a depozita tezaurul lui Alexandru, în valoare de 9.000

talanți de aur.

Lisimah a stăpânit Pergamul 20 de ani, între 301 – 28 î.Hr., și a încredințat paza tezaurului unui comandant demn de încredere, Filetairos.

În cele din urmă, acesta l-a trădat și a chemat pe Seleucos să-l atace pe Lisimah, promițându-i comoara. Lisimah a căzut în luptă, iar Filetairos a refuzat să-i mai dea ceva lui Seleucos. Cu aurul care i-a rămas și-a întărit orașul și a organizat o bună armată. El este cel care va pune bazele Regatului Pergamului (283 – 133 î.Hr.).

Deoarece n-a avut urmași la tron, Filetairos s-a asociat cu frații săi: Eumenes și Attalos. În timpul acestui regat a fost o armonie perfectă între frații acestei familii a Attalizilor. Tit Liviu spunea: „Regatul Pergamului „s-a clădit pe armonia frățească, deoarece: un frate purta numele de rege, dar toți frații conduceau”.

După moartea lui Filetairos (263 î.Hr.), Antioh, regele regatului Seleucid, a refuzat să-l recunoască pe Eumenes I (263 – 241) ca succesor

Pergam – cetatea împărătească al Regatului Pergamului. El a pornit război, pretinzând comoara care le-a fost promisă. Antioh a fost înfrânt și ucis în luptă, astfel că Regatul Pergamului s-a extins mult, ocupând Sardesul. Pentru a fi în pace cu Regatul Galatenilor, un trib foarte războinic, le-a plătit tribut.

Eumenes I a fost un rege înțelept în timpul său, Pergamul a devenit un centru al artelor și științei, dar cea mai importantă lucrare a fost educația deosebită pe care a dat-o viitorului rege.

Attalos I (241 – 197) a continuat politica înțeleaptă a înaintașilor săi. El a refuzat să mai plătească tribut galatenilor, și, în trei războaie succesive, i-a înfrânt atât pe ei, cât și pe seleucizi, extinzându-și și consolidându-și domnia. Abia acum a fost recunoscut titlul de rege pentru domnitorii Pergamului din partea celorlalte puteri din Asia. Pentru meritele sale deosebite, Attalos I a fost numit „Soter”, adică Mântuitorul.

În urma victoriilor împotriva galatenilor, acesta a început construcția marelui Altar al lui Zeus, iar cetatea a fost înzestrată cu monumente impresionante. A fost un bărbat profund, atras de cultură și artă.

Eumenes II (197 – 159) a urmat tatălui său întru totul. El a înfrânt o nouă coaliție a galatenilor și seleucizilor. Pergamul atinge

acum apogeul puterii și splendorii sale, această perioadă fiind numită epoca de aur a Pergamului. Cei mai renumiți oameni de cultură, istorici, filosofi, matematicieni, erau prietenii lui, fiind deosebit de mult preocupat de dezvoltarea artei și culturii.

Acum s-a construit faimoasa bibliotecă din Pergam, care a avut peste 200.000 de volume, și s-a terminat construcția Altarului lui Zeus. Pergamul a devenit centrul cultural, artistic și științific cel mai important din toată lumea elenistică. Toți oamenii de artă, literatură, sculptură, arhitectură, dar și matematicieni, astrologi și buni meseriași au fost atrași în acest centru, oferindu-li-se toate posibilitățile pentru a crea și produce.

Eumenes II a construit și lărgit Asclepionul, apoi a împrejmuit acropola cu un nou rând de ziduri. Cele mai multe monumente, care se văd astăzi în Pergam, au fost ridicate în timpul său.

Attalos II (159 – 138) este fratele lui Eumenes II și i-a urmat la tron la moartea acestuia. În timpul vieții, el fusese mâna dreaptă a lui Eumenes n. Romanii l-au ademenit să treacă de partea lor, promițându-i coroana regală, dar a refuzat și a rămas credincios fratelui său.

82 Scrisorile Apocalipsei

Prețuind atitudinea sa, poporul l-a numit „Attalos Filadelphos” – „fratele iubitor”, iar Eumenes II a dat numele acestuia unui oraș, construit de ei, în amintirea acestei loialități.

În timpul său, datorită politicii expansioniste romane, Pergamul a avut de suferit. Regele Bitiniei, la îndemnul romanilor, l-a atacat, iar, atunci când s-au purtat tratativele de pace, romanii au fixat numărul armatei sale la 1.000 de soldați.

Attalos III (138 – 133) a fost nepotul lui Attalos n. A purtat doar un scurt război cu regele Bitiniei. Era un om de știință, interesat de biologie, zoologie, pești și își petrecea timpul pe terenuri de experiențe și în cercetări. Înțelegând jocul politic al timpului, el a lăsat prin testament, ca Regatul Pergamului să treacă în posesia Romei, predând coroana, tezaurul și insignele regale, cu condiția de a oferi orașului și teritoriului deplină libertate.

Aristonikos (133 – 130) a fost fratele vitreg al lui Attalos III care nu a vrut să respecte acest testament și a început lupta cu romanii. În cele din urmă a fost înfrânt (130) și dus la Roma, unde a fost omorât. Astfel se încheie istoria Regatului Pergam.

Pergamul a atins cea mai înaltă treaptă a culturii, artei și științei din lumea elenistică. Poate fi numit „steaua elenismului”. Aici s-au adunat, datorită politicii înțelepte a regilor săi, cei mai vestiți oameni de artă, cultură și religie din acea vreme. Cele mai frumoase și vestite clădiri s-au înălțat pe acropola orașului. Deoarece teatrul avea 15.000 de locuri, conform obiceiului timpului, populația orașului avea cel puțin 150.000 de locuitori.

Dacă Acropola Atenei era o incintă cu caracter pur religios, acropola Pergamului era dominată de clădiri publice, unde oamenii se puteau întâlni pentru afaceri, cultură, dar și pentru religie.⁹

c) Perioada romană. Potrivit testamentului lui Attalos DI și după înfrângerea lui Aristonikos, romanii au luat în stăpânire întregul regat și au întemeiat provincia romană Asia, cu capitala la Pergam. În anul 129, au venit aici un consul și zece senatori romani pentru a organiza noua provincie.

Când a fost vizitat de împăratul Octavian Augustus, acesta le-a acordat titlul de Neocoros, ceea ce le-a permis să construiască un templu în cinstea împăratului. Au mai primit încă o dată acest titlu din partea împăratului Traian. Nu atât de mult aspectul religios îi interesa.

Pergam – cetatea împărătească 83

cât prestigiul. Era o mare cinste să porți acest nume, iar Pergamul se afla în concurență cu Efesul și Smirna pentru întâietate, pe coasta de vest a Asiei. De aceea nu au precupețit niciun efort pentru a câștiga favoarea împăraților romani.

Doar Templul lui Traian s-a mai construit pe Acropolă în perioada romană, restul a rămânând așa cum s-a construit în perioada regatului elenistic.

d) Perioada bizantină. În epoca bizantină, Pergamul a pierdut din faima și strălucirea trecutului. Ca dioceză ecleziastică, a aparținut de patriarhia de Efes. În anul 347, Eusebiu, episcop al Pergamului, participă la sinodul de la Sardica (Sofia). Episcopul Dracontius al Pergamului a participat la dezbaterile sinodului de la Constantinopol, din anul 360. Filip al Pergamului a reprezentat dioceză să la cel de al-III-lea Conciliu Ecumenic de la Efes din 431.

La sinodul tâlhăresc din Efes, din 449, Eutropius al Pergamului a acceptat doctrina lui Eutihie, care susținea că Domnul Hristos a avut numai o natură, și, pentru anii următori, Pergamul a rămas un centru al cutihianismului.

De la mijlocul sec. al V-lea, biserica din Pergam s-a situat alături de cea din Alexandria într-o poziție de împotrivire față de politica Romei și a Bizanțului.

În ultima parte a sec. al VI-lea, în Pergam s-au așezat foarte mulți armeni, mulți dintre ei având o atitudine teologică anti-romană. Cel mai renumit armean din Pergam a fost Bardanes, mai bine cunoscut ca Philippicus, care a devenit un distins general sub Justinian II și chiar împărat (711 – 713) după asasinarea acestuia.

Între 716 – 717, Pergamul a fost ocupat de arabi, după a căror invazie nu și-a mai putut reveni niciodată. Pentru refacerea zidurilor de apărare, bizantinii au folosit blocurile de pietre fasonate: basoreliefurile templelor și Altarului lui Zeus. Tot în perioada aceasta, vestitul Templu egiptean – Serapeum, a fost transformat în biserică, cu numele Biserica Roșie.

În 1330, Pergamul a fost ocupat definitiv de către turcii otomani, comunitatea creștină de aici dispărând treptat. Marea Biserică Roșie a fost transformată din nou, acum în moschee, dar după câțva timp a fost părăsită în voia intemperiilor vremii.

Scrisorile Apocalipsei

3. Monumentele istorice

Sute de ani, anticul Pergam, cu vestitele sale clădiri, a fost complet dat uitării. Cel care a redescoperit orașul de pe Acropole și a început cercetări arheologice a fost inginerul Carl Humann; el lucra la construcția căii ferate Istanbul-Izmir, când un muncitor i-a adus un fragment din frizele Altarului. Acesta a dus fragmentul la Berlin și l-a arătat unui specialist de la Muzeul de Antichități, Alexander Conze. Înțelegând valoarea obiectului, ei au întreprins demersuri pe lângă administrația otomană și în anul 1877 s-au început săpăturile la Pergam. Cele mai multe din obiectele descoperite au fost transportate la Berlin, unde s-a reconstruit un nou oraș – Pergamon. Acest muzeu inedit cuprinde două monumente originale de mare valoare: Poarta zeiței Iștar din Babilon și Altarul lui Zeus din Pergam.

Astăzi, anticul Pergam este un punct turistic foarte vizitat, vechile monumente înscriindu-se pe un traseu turistic ce urmărește străzile vechiului oraș.

Pornind de la poarta de intrare, mai avem de urcat puțin până în vârful Acropolei. În dreapta, te întâmpină frânturi destul de mari și masive, care au aparținut palatului regal al Attalizilor. A fost o

construcție ciudată, multe din camere nu aveau ferestre, fiind complet întunecate. Iluminarea se făcea doar printr-un perisur Tși prin coridoare.

Arsenalul se află chiar în vârful muntelui și este alcătuit din cinci corpuri de clădiri, dispuse aproape paralel. Este cea mai veche construcție militară de acest fel și a fost folosită ca depozit de tehnică militară. Romanii au copiat acest model și l-au reprodus în castele lor militare.

Apeductul, al cărui punct terminus este lângă arsenal, aducea apa din munți, de la o distanță de 44 km prin trei conducte din ceramică, la o presiune de 20 de atmosfere, cu un debit de 45 litri pe secundă.

Templul lui Traian se află pe partea vestică a muntelui și este clădirea care domină întreaga Acropole. Prin cele câteva coloane care au fost reconstruite, el se poate vedea de la mulți km înainte de a ajunge la Pergam.

Deoarece nu mai era loc pentru o nouă construcție pe Acropole, arhitecții timpului au amenajat o terasă artificială, de 68 – 58 m pe panta înclinată a muntelui, cu ziduri, piloni și bolți, a căror înălțime maximă are 23 m. Templu] propriu-zis, construit pe această terasă.

Pergam – cetatea Împărătească avea 9 coloane corintice, iar în interior adăpostea statuia lui Traian și Hadrian, deoarece a fost terminat în perioada de domnie a lui Hadrian.

Templul zeiței Atena este situat pe o terasă de deasupra Teatrului. Este cel mai vechi templu cunoscut din Pergam și a fost construit din 6 x 10 coloane dorice. Regii attalizi au adăugat două rânduri de coloane-galerii (stoa). Din toate aceste construcții, n-au mai rămas în prezent decât urmele temelior.

Biblioteca, potrivit celor spuse Strabon, se găsea în imediata apropiere a galeriei nordice a Templului Atenei. Clădirea a fost construită de Eumenes II și avea patru încăperi, sala de lectură având 13 x 16 m, și 6 m înălțime. Zidurile erau duble, cu spații de aerisire între ele, pentru a proteja cărțile de umiditate. Surse antice susțin că biblioteca avea 200.000 de volume, ceea ce implică existența unor clădiri adiționale.

Când Egiptul a impus interzicerea exportului de papirus, Pergamul a inventat un nou material de scris, fabricat din piei de animale tinere, și a luat numele de „pergament”. Dar vechea rivalitate

culturală dintre Alexandria și Pergam a continuat, și Cleopatra, asemeni Irodiadei, îi cere lui Antonius cărțile din Biblioteca din Pergam. Acest dar n-a îmbogățit pentru mult timp Alexandria, dar a sărăcit Pergamul și cultura omenirii.

Heronul – cultul eroilor. În epoca elenistică, eroii erau omagiați chiar și după moartea lor. Ei se purificau în timp de păcatele lor și li se atribuiau calități supranaturale, ca unor zei. Templele numite „Heron” (eroi) erau locurile unde li se aduceau închinare... Se poate observa o foarte mare asemănare între cultul eroilor elenistici și acela al sfinților și martirilor creștini din perioada imediat următoare.

Altarul lui Zeus, fără îndoială cea mai importantă construcție religioasă de pe Acropole, se află situat pe o platformă mai joasă, din imediata vecinătate a Templului Atenei. A fost ridicat în perioada de aur a Regatului Pergam, după înfrângerea definitivă a galatenilor, pentru a comemora gloria victoriei.

Platforma este de 70 x 77 m. Construcția propriu-zisă este formată din trei părți: Crepidoma – cinci rânduri de trepte care înconjoară edificiul; Frizele – care sunt sculptate pe construcție masivă de piatră; măsoară 2, 3 m înălțime și se întind pe o lungime de 120 m, înconjurând pe trei laturi edificiul. Tema principală a frizelor redă victoria

Scrisorile Apocalipsei zeilor din Olimp împotriva uriașilor și a puterilor întunericului. O galerie de coloane dorește înconjoară monumentul pe toată lungimea frizelor, formând a treia parte a construcției.

În partea de vest, un număr de 20 de trepte te conduc spre centrul incintei sacre, unde este altarul propriu-zis. Construit în întregime din marmură, cu dimensiunile de 34 x 36 m, acesta este flancat de trei cai. Grecii se închinau întotdeauna în fața altarului, care se găsea, de regulă, înaintea Templului. În Pergam, altarul este o construcție independentă, ce reunește într-o armonie perfectă arta și religia.

Istoricul dr. Ekrem Akurgal comentează: „Altarul din Pergam nu numai că este un monument de o mare importanță artistică și mitologică, dar în același timp este și un omagiu adus umanității, într-o foarte elegantă (frumoasă) manieră umană, angajându-se să reprezinte o victorie asupra unui dușman”.

Sunt foarte multe monuniente, pe care nu avem spațiu să le

enumerăm: Teatrul cu 15.000 locuri; Templul lui Dionisios; Templul Herei; Gimnazium – o imensă construcție, întinsă pe trei terase succesive; incinta sacră a lui Demeter – rezervată în întregime femeilor; cele două Agore. Zidurile de apărare, ridicate în diferite perioade, porțiuni din străzile orașului cu lespezile originale, părți din sistemul de alimentare cu apă și de canalizare întregesc tabloul antic al Pergamului.

Asclepionul – a fost centrul de sănătate cel mai vestit din antichitate. L-am putea compara cu una dintre cele mai vestite clinici moderne. Este situat spre vest de Acropole, la poalele dealurilor. Este legat de centrul orașului roman prin Via Tecta, lungă de 820 m și lată de 18 m, flancată de coloane și statui.

Asclepionul propriu-zis este un patrulator cu dimensiunile de 110 x 130 m. Pe trei laturi este înconjurat de coloane ionice, care formează Stoa, iar pe a patra latură se găsește poarta de intrare – Propileele, Templul lui Asclepion și Sala de tratamente. În centrul acestei curți interioare, se află trei temple: Apollo, Asclepios Soter și Hygiea. De asemenea, erau clădirile-dormitoare, cele trei izvoare sfinte și un coridor subteran, care conducea la sălile de tratament. În afara acestui patrulator, dar legat de el se afla teatrul, cu 3.500 locuri, de asemeni folosit pentru buna dispoziție și tratament.

Încă de la poarta de la intrare, te întâmpină o stelă cu doi șerpi, care își apropie capetele pe un platou. Un șarpe viu era păstrat într-un

Pergam – cetatea împărătească vas special, în templul lui Asclepion, acesta reprezenta pe zeul vindecării. „Cartea Genezei ne-a arătat cum Satana a făcut ca un șarpe să înșele pe Eva, apoi mai târziu, a reușit să facă ca, însuși instrumentul folosit ca amăgire, să fie venerat și adorat”.

„Tocmai lucrul folosit de Satana să înșele pe Adam și pe Eva a devenit, până la urmă, unul din cele mai sacre simboluri ale venerării soarelui. În loc ca șarpele să fie un simbol al Satanei și al șireteniei, precum afirmă Biblia, șarpele a devenit simbolul Marelui binefăcător și vindecător al omenirii. Șarpele a fost venerat ca dumnezeul vindecării și restituitorul vieții”.

Asclepionul era privit cu un deosebit respect. „Ei credeau că moartea (Hades) nu poate intra în Asclepion, ceea ce le crea pacienților un psihic bun, imediat ce pășeau pe porțile lui”. Oratorul roman Aelius Aristides a stat 13 ani în Asclepion, și din scrierile lui

avem cele mai detaliate informații. El spune că tratamentul consta în decodificarea mesajului primit de pacient în vis, din partea zeului-șarpe. Ei dormeau în camere subterane pentru ca zeul să poată veni la ei, iar preoții-medici decodificau visele primite și fixau tratamentul.

Tratamentul consta în: băi de apă și nămol, plante medicinale, folosirea apei din cele trei izvoare sfinte, acte de cult la diferite incinte sacre din interior și buna dispoziție produsă la teatru.

Asclepionul, prin cultul său închinat zeului șarpe, un simbol clar al Satanei; Altarul lui Zeus, care este monumentul cel mai grandios al biruinței omului; Heronul – un cult ridicat eroilor, deveniți zei, toate sunt câteva motive serioase, pentru ca Ioan să numească Pergamul „tronul Satanei”.

4. Creștinismul în Pergam

„Și Îngerului bisericii din Pergam scrie-i: „Iată ce zice Cel care are sabia ascuțită cu două tășuri: Știu unde locuiești: acolo unde este scaunul de domnie al Satanei. Tu ții numele Meu și n-ai tăgăduit credința Mea, nici chiar în zilele când Antipa, martorul Meu credincios, a fost ucis la voi, acolo unde locuiește Satana”.

Avem foarte puține date despre începutul creștinismului în Pergam. Știm doar că apostolul Pavel a trecut prin această parte, în cursul celei de a treia călătorii misionare. Probabil s-a oprit și aici, încercând să ia contact cu comunitatea iudaică și să le prezinte solia creștină.

Scrisorile Apocalipsei

„Potrivit lucrării „Constituțiile Apostolice”, preaiubitul Gaiu, căruia Ioan îi adresează cea de-a treia epistolă, a fost primul episcop al Pergamului. El a fost urmat de Antipas, care a fost martirizat. Alți comentatori susțin că numele este simbolic, fiind compus din două cuvinte grecești, asemeni cuvântului Anti-Christ, și înseamnă cineva care stă hotărât în credință împotriva tuturor încercărilor sau dușmanilor”. 21

„Alții văd în acest nume simbolul unei mișcări care se împotriva dezvoltării ierarhiei eclesiastice; anti = împotriva și papa = părinte sau papă. Oricare ar fi semnificația numelui, Biserica a fost loială prin curajul ei. Și cu adevărat era nevoie de curaj să se împotrivescă tendințelor populare, când creștinătatea apostaziată a secularizat religia, șezând, ca să zicem așa, pe tronul imperiului

Roman”.

De la mijlocul secolului al V-lea, Biserica din Pergam s-a situat alături de cea din Alexandria într-o poziție de împotrivire față de politica Romei și a Bizanțului.

Cele mai clare informații le avem din Epistola adresată de Ioan Bisericii din Pergam: „Dar am câteva lucruri împotriva ta: tu ai acolo niște oameni care țin în învățătura lui Balaam, care a învățat pe Balac să arunce o cursă înaintea fiilor lui Israel, ca ei să mănânce din lucrurile jertfite idolilor și să comită desfrânare. Tot așa și tu ai câțiiva care, de asemenea, țin în învățătura Nicolaiților. Pocăiește-te, decij altfel, voi veni la tine curând și Mă voi război cu ei cu sabia gurii Mele”.

Pergamul și Tiatira sunt singurele biserici care sunt elogiare și mustrate, în același timp; au aspecte pozitive și au atitudini de compromis. Pergamul este elogiare pentru statornicia credinței, care a mers până la martiriu, dar este criticat pentru acceptarea învățăturii lui Balaam și a Nicolaiților.

Învățătura lui Balaam a reprezentat ultima încercare de a stopa călătoria vechiului Israel spre Țara Făgăduinței. Dacă n-a reușit prin magie, atunci a încercat prin viclenie: a atras poporul, mai ales tineretul la o mare sărbătoare cu jertfe și dansuri și în felul acesta Israel și-a atras dezaprobarea lui Dumnezeu și 24.000 de oameni au murit chiar la hotarele Canaanului.

La fel s-a întâmplat și în creștinism. După două secole și jumătate de umilință și persecuție, în loc să dispară, biserica s-a dezvoltat. De aceea dușmanul a schimbat tactica. Biserica a fost oficializată, apoi a devenit religie de stat și a primit, pe lângă posesiuni materiale, și

Pergam – cetatea împărătească puterea politică. Străduindu-se să facă față noii poziții sociale, biserica a trebuit să se acomodeze standardelor lumii. Acest lucru nu s-a produs repede și nici cu ușurință. A fost o perioadă frământată și agitată, cu multe sinoade locale și ecumenice, dar, în final, biserica a devenit o instituție care rivaliza cu imperiul.

Constantin cel Mare (306 – 337). O nouă epocă se deschide în fața bisericii prin Decretul lui Constantin, din ian. 313: „De mortibus persecutorum”. Mare conducător, bărbat înțelept și politician abil, el folosește religia creștină pentru a salva imperiul din marele colaps ivit după retragerea lui Dioclețian. Mai întâi, face din creștinism „religia

licita" (religie liberă); apoi, prin al doilea decret imperial din 321, generalizează ca zi de odihnă săptămânală – duminica.

„Constantin a ajuns la concluzia că o unificare a tuturor religiilor ar fi o contribuție de mare valoare pentru unitatea și stabilitatea imperiului. El însuși un adorator al Soarelui, în forma lui Apollo, era dispus să recunoască pe Iisus Hristos ca pe încă o manifestare a zeității soarelui. Pe temeiul unor anumite asemănări între biserică și păgânism, care se produsese prin împrumuturi reciproce, a intuit că poate alcătui un cult imperial al soarelui, unificat. Întrucât pe vremea aceea mulți creștini foloseau duminica (ziua soarelui), pentru cult, de mai bine de un veac și jumătate, și întrucât adoratorii soarelui apucaseră să folosească pentru același scop ziua întâi a săptămânii, Constantin a emis prima lege duminicală (321), cerând oamenilor să se abțină de la lucru în ziua aceea”.

Este adevărat că politica religioasă inaugurată de Constantin cel Mare a avut și unele urmări defavorabile asupra bisericii. Împărații s-au amestecat în problemele religioase, ba chiar și-au impus uneori voința. Interesul, curentul general, ușurarea intrării în biserică, i-au adus la creștinism pe mulți, care nu erau de calitate sufletească a vechilor creștini. Au pătruns în creștinism oameni cu superstiții păgâne și cu moravuri lumești, iar nivelul general al vieții morale a scăzut”.

Secolul al IV-lea s-a caracterizat printr-un echilibru fragil între creștinism și păgânism. Ambele religii erau libere, ambele făceau eforturi disperate: păgânii pentru a supraviețui, iar creștinii pentru a se impune. Două moduri de viață, două filosofii diferite își disputau acum întâietatea prin arta convingerii și puterea argumentelor.

Împărații romani, deși favorabili creștinismului, au păstrat titlul de „Pontifex Maximus” până când Teodosie cel Mare a renunțat la el, în 379.

Scrisorile Apocalipsei

Apoi, împărații romani au interzis ritualurile nocturne ale magiei și ale manticii; după câțva timp au fost interzise toate practicile păgâne, cu excepția sacrificiului tămâierii.

Spre sfârșitul secolului, acțiunile antipăgâne au fost mai puternice și precise: preoții au fost privați de toate beneficiile acordate de stat; fecioarele vestale au fost desființate, statuia zeiței Victoria, din Curia Senatului, a fost îndepărtată, iar cei care au fost creștini și s-au

întors la păgânism au fost lipsiți de dreptul de moștenire.

O încercare de reînviore a păgânismului a făcut-o împăratul Iulian Apostatul (361 – 363). El a redat templelor păgâne toată libertatea și toate privilegiile materiale și a scris cărți împotriva creștinilor, prin care îi ironiza. A murit în urma rănilor pricinuite în război, rostind cuvintele: „Ai învins, Galileene!” 27

Acțiunea cea mai puternică în favoarea creștinismului a avut-o Teodosie cel Mare (379 – 395). El este al doilea Constantin pentru creștinism pentru că, la fel ca acesta, și el emite decrete cu caracter religios. Prin edictul din 28 februarie 380, reînnoit la 10 ianuarie 381, se spune:

„Trebuie să se adopte pretutindeni numele singurului și adevăratului Dumnezeu și să se respecte credința Niceană, păstrată de înaintași, aceasta fiind adevărata religie. Se poate spune, pe drept, că Teodosie cel Mare este creatorul Imperiului Roman Creștin”.

Printr-un alt decret al împăratului, din anul 386, toate templele din Asia și Egipt au fost închise, iar din 392, orice sacrificiu păgân a fost interzis.

Arcadiu (395 – 408), fiul lui Teodosie, a dat o poruncă prin care toate chipurile zeilor să fie distruse; astfel mari capodopere ale sculpturii antice au fost mutilate sau încorporate în zidurile cetăților bizantine.

Marcian (450 – 457) a fost primul împărat care a primit coroana din mâna patriarhului de Constantinopol, obicei păstrat până la căderea imperiului în 1453.

Justinian I (527 – 565) atinge apogeul intervenției imperiale în problemele bisericii: „Justinian I s-a amestecat până în cele mai mici amănunte în rânduielile bisericii și a căutat să-și impună părerea chiar și când era vorba de dogme și de cult El a emis mai multe edicte referitoare la credință, a condus adunări bisericești, a compus tratate teologice și chiar cântări religioase. În istoria raporturilor dintre biserică și stat, epoca împăratului Justinian I poate fi considerată drept

Pergam – cetatea împărătească una în care capul încoronat a exercitat cea mai mare influență asupra vieții bisericești”.

5. Tradiție și continuitate

Spre deosebire de Efes, care și-a dezvoltat viața religioasă în jurul unui singur zeu – Artemis, la Pergam s-au adunat principalele zeități ale orientului. Egiptenii au construit un foarte mare templu

dedicat lui Serapis, zeul egiptean al vindecării, al cărui corespondent grec era Asclepion. Babilonienii au găsit în Pergam un loc ideal pentru continuarea cultului lor, după distrugerile suferite în timpul lui Xerxe.

„Caldeenii învinși au fugit în Asia Mică, stabilindu-și centrul lor cultural la Pergam și aducând totodată cu ei din Babilon, Paladiul, o piatră cubică rituală, salvagardarea lor. Aici, fiind independenți și în afara controlului statului, și-au continuat ritualurile religiei lor. Astfel Pergamul a devenit tronul sistemului satanic al tainelor babiloniene, care mai târziu a fost transferat la Roma”.

Sincretismul religios a fost elementul important al elenismului. Aici, la Pergam, el și-a atins apogeul. Astrologia, ai cărei specialiști erau babilonienii, și-a continuat activitatea și aici, alături de zeitățile mitologiei grecești. Formule sacre, pozițiile stelelor, erau studiate și folosite pentru a prezice viitorul.

Attalos I s-a folosit de practica babiloniană a cercetării ficatului, pentru pregătirea războiului: „Căci împăratul Babilonului stă la răscruce, la capătul celor două drumuri, ca să ghicească: el scutură săgețile, întreabă terafimii și cercetează ficatul”.

„Văzând că moralul soldaților săi scade, pentru că nu-i veneau ajutoarele, Attalos I a scris în secret pe palmă cuvântul „Nike” = victorie, și l-a imprimat pe ficatul animalului sacrificat pentru a prezice soarta războiului...”

Păgânismul antic era o religie a disperării – omul slab, neajutorat, aflat în fața pericolului și a morții este dispus să facă orice, în fața altarelor zeilor, pentru a fi ajutat. Totul se rezuma la o practică a îmbunării zeilor cruzi și puternici. Pentru prima dată se introduce o religie a mântuirii prin misterele cybeline.

Cybela este cea mai veche zeitate feminină, întâlnită la toate popoarele, sub diferite nume. Cultul inițial al acestei zeițe, cea mai veche zeiță anatoliană, se găsește printre ruinele de la Pessinus, lângă Ankara. În Pessinus oamenii se închinau la o piatră meteoritică.

Scrisorile Apocalipsei modelată ca o Diopedes (zeiță a cerului), aceasta fiind statuia Cybelei timp de mulți ani. Statuia meteorit a fost trimisă la Roma, de către regele Attalos I, pentru a-i ajuta pe romani să câștige războiul cu Cartagina. Cu o ceremonie impresionantă, Cybele a fost luată din templul ei din Pessinus și adusă la Pergam. Aici a fost pusă în Megalesion, unde a rămas timp de un an, apoi a fost dusă la Roma”.

Un templu al Cybelei s-a găsit în Pergam, aproape de castelul de apă.

Mircea Eliade susține că statuia și cultul Cybelei a fost introdus la Roma prin anii '205 – 204, pentru a salva republica. Astfel, cultul Cybelei – care practica cele mai vechi mistere – introduce pentru prima dată în religiiie păgâne „promisiunea mântuirii”. Acest element devine „principala caracteristică a religiilor elenistice”, prin care, „speranța salvării s-a dezvoltat sub semnul sincretismului. Într-adevăr, sincretismul religios este nota dominantă a epocii”.

„Misterele Cybelei introduceau ceremonii sângeroase de castrare, care deveneau astfel căi de răscumpărare. Se știe că postulantul se angaja prin jurământ să păstreze secretul cu privire la tot ce va vedea și va auzi în timpul ceremoniilor. El afla apoi istoria sacră... i se transmitea o nouă interpretare esoterică, ceea ce echivala cu revelarea adevăratului sens al dramei divine... Neofitul era considerat un muriturus – unul care urmează să moară. Această moarte mistică era un

35 mată de o nouă naștere spirituală... noii inițiați erau hrăniți cu lapte”.

„Misterele elenistice fac apel la conduite rituale arhaice: muzică sălbatică, dansuri frenetice, tatuaje, absorbția plantelor halucinogene, spre a forța apropierea divinității, sau chiar spre a obține unio mys-tica”.36

Urmărind drumul acestui cult mistic al Cybelei, din Anatolia, prin Pergam, la Roma, descoperim o practică interesantă în credința creștină:

În primul rând, acest cult a constituit ultima monedă a puterii romane pentru a opri dezvoltarea creștinismului. Mircea Eliade spune: „... este sigur că împărații romani, mai ales ultimii Antonini, au promovat în chip viguros cultul frigian, în speranța de a opri avântul creștinismului”.

În ultimul rând, același cult al Cybelei, dar într-o altă formă, aceea, de zeiță-mamă, sau fecioară și mamă, reapare în creștinism, la scurt timp după decesul oficial al păgânismului.

Pergam – cetatea Impârâtească 93

Este important să notăm că nicio zeităte sau figură mitologică nu a produs vreodată atâtea nume diferite; ca Zeița Mamă... ea este reprezentată ca dând naștere unui copil; la Hacilor, ca ținând un

copil..." 38

Ea a păstrat totdeauna un caracter paradoxal, ilustrat mai ales prin coexistența temelor contradictorii: virginitate-matemitate. Imaginea creatoare a poezilor, mitologilor și a teologilor greci a ghicit că o atare coexistență a contrariilor poate sugera unul din misterele divinității". 39

Cu ocazia celui de-al HI le-a Sinod ecumenic de la Efes, care s-a ținut în catedrala Sfintei Fecioare Maria, s-a adoptat în dreptul Mariei numele de „Născătoare de Ehimnezeu”, fiind ridicată la însemnătatea

«40

ce i se cuvenea.

„Sanctificarea treptată, și în cele din urmă divinizarea Mariei reprezintă, mai ales, opera evlaviei populare... și în acest caz, se poate surprinde „in Vivo”, procesul de asimilare și de revalorizare a unei idei religioase arhaice și universal răspândite. Într-adevăr, teologia Mariei, Fecioară-Mamă, reia și perfecționează idei imemoriale, asiatice, mediteraneene, ca parthenogeneza (facultatea de autofecundare) Marilor Zeițe". 41

Am încercat să ofer până acum o imagine a moștenirii religioase a elenismului și intervenția favorabilă a împăraților romani în favoarea creștinismului. Privind din exterior modul cum s-au asimilat cele două curente religioase opuse, sub directă intervenție imperială, putem trage concluzia că secolele IV-VI, reprezintă o nouă perioadă glorioasă a sincretismului religios.

Să încercăm o privire din interior a vieții religioase creștine din această perioadă:

După unii autori, „Biserica din veacul al IV-lea rămâne secundară față de saeculum, de aceea „lume”...Față de saeculum, creștinul este periferic, chiar dacă acum ea este credința nominală a celor mari și puternici. Astfel, deși nu mai este o „adunare de sfinți” cu adevărat, basilica creștină rămâne un locaș din care lipsesc cu desăvârșire structurile saeculum-ului. În basilica, ierarhia veacului este mai puțin vădită decât pe străzile orașului”.

Indiferent de rang, bogăție sau sex, închinătorii formează aceeași adunare, sub privirile iertătoare ale lui Dumnezeu. Se poate observa că tendinței puternice de-a face din biserică un loc public de etalarea

Scrisorile Apocalipsei bogăției și funcțiilor, i se opune curajul

unor preoți și episcopi credincioși.

„Ioan Gură de Aur, pe când se afla la Constantinopol, devenise încântător de nepopular, din cauza obiceiului său de a urmări cu privirea pe fiecare din marii bogătași și curteni, atunci când aceștia se plimbau prin bazilică și pe afară, în timp ce el predica. Privirea lui îi denunța în față pe toți ca fiind autorii păcatelor și nedreptăților sociale, pe care el le înfiera de la amvon. Reîntâlnim aici libertatea de vorbire de altă dată a filosofului care critica pe mai marii lumii și care acum apăsa pe o întreagă comunitate urbană, adunată de cler, în sala de audiențe a lui Dumnezeu”.

Pentru curajul său, Ioan Gură de Aur și-a sfârșit zilele în exil, pe coastele din jurul Antiohiei, iar mulți alți patriarhi i-au urmat drumul exilului la mănăstire, pentru curajul de a refuza unui împărat nedemn sau unui curtean păcătos, Sfintele Taine.

Astfel, sub presiunea crescândă a puterii, a claselor bogate și a mulțimii insuficient convertite, Biserica a renunțat la înaltele ei standarde morale, devenind secularizată.

Marii teologi de la începutul sec. al V-lea, încântați de avântul creștinismului, de sprijinul masiv al autorității imperiale, încep să conceapă biserica creștină într-o perspectivă nouă. Dacă primii creștini așteptau cu nerăbdare „parusia” – revenirea lui Hristos cu împărăția Sa cerească, creștinii de acum văd împlinirea acesteia într-o împărăție pământească.

Fericitul Augustin (357 – 430), în opera sa de căpetenie: *Decivitate Dei-Despre cetatea lui – Dumnezeu*, pune bazele unei filosofii a istoriei, din punct de vedere creștin. El spune: „Așadar, două iubiri au făcut două cetăți: iubirea de sine, până la disprețul față de Dumnezeu, a făcut cetatea pământească; iar iubirea de Dumnezeu, până la disprețul de sine, a făcut cetatea cerească”.

Lupta va continua până la triumful cetății cerești. În realitatea istorică, potrivit gândirii Fericitului Augustin, Cetatea lui Dumnezeu nu este totdeauna identică cu biserica; după cum cetatea pământească nu este totdeauna identică cu statul civil”.

Prin răspândirea creștinismului, prin devenirea lui religie de stat, prin succesul convertirii barbarilor migratori, Biserica a socotit că cetatea cerească a ieșit pe deplin biruitoare și că o nouă eră a început prin triumful bisericii.

Pergam – cetatea împărătească

Cât adevăr se găsește în solia lui Ioan adresată Bisericii din Pergam! Lăudată pentru credința ei, dar muștrată pentru îngăduință și asociere ilicită! Privilegiată prin libertatea credinței și favorurile împăraților, dar așezată pe nefastul loc al „scaunului Satanei”. Lăudându-se cu nume ilustre de martiri care s-au împotrivit unui sistem politico-ecclesiastic, dar îngăduind lui Balaam să-și facă lucrarea lui.

— E prima biserică care cedează presiunilor: Efesul este lăudat că „urăște faptele Nicolaiților”, iar Pergamul „are câțiva care țin învățătura Nicolaiților”.

Această trecere de la sărăcie materială la grandoare, de la persecuție la libertate, s-a făcut cu un preț imens, cu o pierdere spirituală colosală. De aceea, solul divin îi adresează solemnul apel: „Pocăiește-te, deci, altfel voi veni la tine curând și Mă voi război cu ei cu sabia gurii Mele”. 46

Proconsulii care guvernau în Pergam erau împuterniciți cu simbolul autorității: o sabie lată, ascuțită pe ambele părți. De asemenea, Curtea Supremă a acestei provincii își avea sediul aici. Viața sau moartea îi aștepta pe arestații care ajungeau în fața acestei curți. Acela care se adresează comunității din Pergam este „Cel ce are sabia ascuțită cu două tăișuri”! La judecata finală, El va pronunța sentința asupra oricărui suflet”.

Îmi stăruie în minte cuvintele unui turist: „Așa spune Biblia...!” Era într-un grup nu prea numeros și a rămas în urmă cu încă câțiva colegi, în dreptul ruinelor Altarului, lui Zeus. În mână avea un Nou Testament, deschis la Apocalipsa 2. De la distanță aveai impresia că are o hartă cu care încearcă să descifreze elementele arheologice. Privea pătruns la ruinele din jur și la cartea pe care o avea în mână, repetând apăsător: „Aici a murit Antipas, așa spune Biblia, citiți și vedeți!”

Avea perfectă dreptate; pe acea „înălțime” a culturii elenismului, râvnită de împărații creștini, de preoții slugarnici și de poporul neconvertit, a murit Antipas! A murit spiritul creștinismului primar, credința simplă în mântuirea prin Iisus Hristos, dragostea și egalitatea frățască a zilei Cincizecimii!

Să plecăm mai departe, pe urmele Poștaşului Apocalipsei, în căutarea unor creștini mai buni, și a unei bisericii care să poarte făclia adevărului!

Scrisorile Apocalipsel

Note

1. Luca 19, 42.44
2. Matei 21, 42.43
3. Vehbi Bayraktar – Pergamon, Istanbul, 1987, pag. 6
4. Ibidem, pag. 10
5. Ekrem Akurgal – Ancient civilisation and ruins of Turkey, Istanbul, 1993, pag. 69
6. Ibidem, pag. 70
7. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 79
8. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 16
9. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 71
10. Ibidem, pag. 72
11. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 30
12. Ibidem, pag. 32
13. Ibidem, pag. 42
14. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 80
15. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 27
16. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 88
17. Mișcarea Nouă Eră și Iluminații 666, Timișoara, 1994, pag. 97
18. Ibidem, pag. 48
19. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 91
20. Apocalipsa 2, 12.13
21. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 80 – 81
22. Roy A. Anderson – Desfășurând cartea Apocalipsei, pag. 22
23. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 84
24. Apocalipsa 2, 14 – 16
25. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Pergam
- 26.1. Rămureanu – Istoria bisericească universală, vol. I, ed...1975, pag. 107
27. Ibidem, pag. 189
28. Ibidem, pag. 191
29. Ibidem, pag. 193
30. Roy A. Anderson – Idem, pag. 29
31. Ezechiel 21, 21
32. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 14 – 15

33. Ibidem, pag. 56 – 57
34. Mircea Eliade – Istoria credințelor și ideilor religioase, vol. **n**, pag. 270
35. Ibidem, pag. 272 – 273
36. Ibidem, pag. 280
37. Ibidem, pag. 282
38. Museum of Anatolian Civilisation – Zei, zeițe, Ankara, 1992, pag. 16
39. Mircea Eliade – Idem, pag. 294 40.1. Rămureanu – Idem, pag. 252
41. Mircea Eliade – Idem, pag. 396
42. Obilippe Aries și Georges Duby – Istoria vieții private, ed. Meridiane, 1994, pag. 276
- Pergam – cetatea Împărătească*
43. Ibidem, pag. 277.
44. Fericitul Augustin – Confessiones, București, 1985, pag. 20.
45. Ibidem, pag. 22.
46. Apocalipsa 2, 16.
47. Roy A. Anderson – Idem, pag. 28 – 29.
- Altarul lui Zeus Detaliu fizic – reconstrucție
- Scrisorile Apocalipsei*
- Altarul lui Zeus – reconstrucție a
- Capitolul VI
- de & A/L – cefateA ș-am & wloa.

1. Ecograful

Copiii se jucau printre ruinele antice ca într-un parc. Unul a rămas trântit la pământ, simulând o situație mai gravă, dar, când ceilalți s-au depărtat, s-a grăbit să-i ajungă. Acum, s-au adunat cu toții în jurul unor coloane frânte, sărind și ascunzându-se după ele. Cât de normale erau pentru ei aceste monumente, care pentru mine aveau reverberații profunde!

Perimetrul ruinelor era singurul loc liber în mijlocul aglomerației de blocuri și magazine. L-am înconjurat, căutând o poziție mai favorabilă pentru a-l filma și fotografia. Înțelegându-ne planul, un tânăr vânzător de la o ceainărie ne invită să-l urmărim. Eram cam neîncrezători, dar imediat ne-a condus pe terasa unui bloc din apropiere, care ne oferea o imagine perfectă pentru vizualizare.

A insistat să rămânem la una din mesele magazinului său,

servindu-ne cu un ceai. Apoi, ne-a arătat fotografii din România, cu familia și prietenii care l-au găzduit, încercând să ne împărtășească afinitatea care o avea față de noi, românii. Acesta a fost primul nostru contact cu Tiatira! În sărăcia valorilor istorice și arheologice, ne-am bucurat de căldura și bogăția sufletească a locuitorilor lui.

Călătorim pe urmele primilor creștini, încercând să descoperim măcar o umbră din forța vie a credinței lor. Întâlnim însă o lume cu totul străină de idealurile credinței noastre. S-au dușmănit și s-au luptat secole de-arându-l, până când creștinii au dispărut cu totul din

Iliii

100 Scrisorile Apocalipsei vechiul lor leagăn. Să fie cei din urmă mai buni? Să fie primii vinovați de păcate grele? Teologii au un răspuns, iar istoricii altul, dar cu mult înaintea consumării acestei drame, vizionarul de pe Patmos le-a schițat calea!

Creștini sau musulmani se mândresc astăzi cu rapoartele biblice despre istoria lor. O localitate, un râu, sau o clădire oarecare, dobândește o valoare deosebită, prin faptul că este inclusă în istoria biblică.

Dacă Tiatira ne oferă mai puține dovezi arheologice și istorice, lipsind din majoritatea cărților de specialitate, în schimb, avem despre ea, cel mai lung raport biblic. Dumnezeu știa vicisitudinile prin care va trece și a ținut să precizeze că El conduce istoria și o scrie cu fidelitate, cu mult înainte de a avea loc! Câtă încredere putem găsi în Cuvântul Său!

Dumnezeu privea, ca pe monitorul unui televizor, filmul acestei biserici care a supraviețuit aproape 2000 de ani și a constituit, pentru jumătate din această perioadă, reprezentantul creștinismului. Acestea sunt, de fapt, și cuvintele de început, cu care se adresează Tiatirei, în cea de-a patra sa scrisoare, vizionarul de pe Patmos:

„Și îngerului bisericii din Tiatira sene-i: „Iată ce zice Fiul lui Dumnezeu, care are ochii ca para focului și ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor: Știu faptele tale, dragostea ta, credința ta, slujba ta, răbdarea ta și faptele tale de pe urmă, că sunt mai multe decât cele dintâi”. 1

Oare cine poate cunoaște gândurile și sentimentele din adâncul omului? Cine poate spune, cu precizie, faptele de la urmă? Avem dovada că ne aflăm în fața Aceluia care este Stăpânul istoriei, care cunoaște totul de la început! El nu ne predestinează; nu vrea să fim răi

și apoi buni; să suferim și apoi să ne elibereze... El, pur și simplu, știe cum vom evolua, ce vom alege, cum ne vom schimba. Și fiindcă decizia ne aparține, El ne îndeamnă, ne încurajează și ne dă speranță: „Numai țineți cu tărie ce aveți, până voi veni!”

Iată de ce este atât de important să cunoaștem cât mai bine planul lui Dumnezeu cu noi, cu biserica Sa, de două ori milenară! Îl vedem în istorie; îl auzim de pe buzele pietrelor roase de timp; îl citim în Cartea Sfântă; îl trăim, cu o dureroasă realitate, noi, cei de azi! Vrând sau nevrând, cineva ne împinge, ne spune: „Cine are urechi să asculte ceea ce Duhul zice bisericilor”.

Tiatira – cetatea străjerilor 101

2. Coordonatele

Drumul șerpuiește alene prin valea largă a Caicusului, înconjurat de dealuri puțin înalte. Părăsind Pergamul, el se îndreaptă spre răsărit, spre centrul Anatoliei. Trecând prin câteva orașe mai puțin importante și peste coama unor dealuri puțin înalte, coborâm într-o depresiune destul de largă, străjuită de munți înalți. Un fir subțire de apă, Licus-ul, șerpuiește printre livezile de măslini, plantațiile de bumbac și viță de vie, vărsându-se spre sud în Hermes.

Ne intersectăm cu șoseaua principală Izmir-Istambul într-un punct care reprezintă granița dintre două provincii antice: Misia – în nord și Lidia în sud. Aproape de acest loc, la 90 km de Pergam, se află Tiatira, sau actualul oraș turcesc – Akhisar.

Orașul Tiatira a fost construit în plină câmpie, în mijlocul acestei depresiuni, fără a avea vreo fortificație naturală. Este singura, din cele șapte cetăți, care are un asemenea dezavantaj geografic. Zidurile sale de piatră i-au oferit o slabă protecție, înlesnind trecerea de la o putere la alta.

„Această situație a creat în populație atitudinea colectivă a simțământului de zădărnici și capacitatea de a-și schimba cu ușurință loialitatea”. A avut rolul de „turn al străjerilor”, cetate de graniță, fiind de multe ori distrusă și refăcută. Impresia generală pe care o lasă este a slăbiciunii, subjugării și dependenței...

Tiatira a fost un vechi oraș lidian, așezat la granița dintre cele două provincii, așa încât mulți antici se referă la el, ca fiind un oraș al Misiei. El decade mult, încât primul împărat seleucid, Seleucos I Ni-canor (312 – 281) îl reconstruiește, colonizându-l cu greci și făcând din el o cetate de graniță.

Tiatira a fost un oraș elenistic de mână a doua din Asia Mică, un centru comercial al văii Licusului, fără pretenția de-a rivaliza cu Efe-sul sau Pergamul.

S-a aflat în centrul conflictelor politice în 190 î.Hr., deoarece Antioh cel Mare și-a stabilit aici cartierul general. Bătălia decisivă cu Scipio Africanul a avut loc la Magnesia, iar Tiatira a scăpat de distrugere de data aceasta. După înfrângerea lui Antioh, ea a intrat în Regatul Pergamului, iar din 133 î.Hr., a devenit parte integrantă a provinciei romane Asia.

Scrisorile Apocalipsei

Orașul a fost vizitat de împăratul Hadrian în 123 d.Hr.; Caracala a vizitat și el Tiatira în 215 și a făcut câteva amenajări urbanistice pentru care a primit titlul de „Binefăcătorul Tiatirei”.

A fost lipsit de importanță în perioada bizantină, dar, odată cu apariția turcilor, Tiatira a fost teatrul câtorva bătălii. În 1313, a fost ocupat de Sarukhan, emirul din Manisa. În 1425, s-au confruntat aici câteva fracțiuni rivale turcești. După această dată, intră definitiv în Imperiul Otoman, primind numele de Akhisar – Castelul Alb, după un castel medieval alb din împrejurime.

În august 1922, Tiatira a fost teatrul unor mari masacre. Populația creștină care nu s-a refugiat din fața trupelor turcești a fost ucisă. Peste 7.000 de creștini au pierit în acest masacru.

3. Mărturiile

Este foarte greu să găsești ruinele antice în Tiatira. Actualul Akhisar nu este un oraș turistic, nu are niciun pliant măcar, sau câteva rânduri în vreo carte de istorie antică. O mică inscripție, ascunsă sub un pin de la intersecția străzilor, spune: „Ancient Thiatira” (Tiatira Antică).

Înconjurat de blocuri, în mijlocul orașului, se află perimetrul vechiului oraș plin cu ruine. Zidurile unei mari catedrale continuă să stea ca martori... Coloane frânte, capiteluri, părți din frontispiciuri sunt așezate în ordine de-a lungul unei străzi dezgropate. Câteva vase mari de ceramică constituie obiectul de joacă al copiilor. Plăci de marmură, cu înscrisuri și semnele crucii, pot fi găsite prin iarbă. Am căutat cu insistență să discut cu cineva despre anticul Tiatira, dar n-am găsit pe nimeni. La Manisa (50 km spre sud), la muzeul de istorie și arheologie, am putut întâlni mai multe statui și obiecte de valoare din Tiatira.

4. Zeu

Zeul principal al orașului a fost Apollo Tyrimnaios. Cultul solar al lui Apollo a fost asociat mai târziu cultului imperial, împăratul fiind socotit o încarnare a lui Apollo, și, asemeni lui, fiul lui Zeus. Alte zeități ale orașului au fost: Asklepius, Dionisie și Artemis.

Vechiul oraș Tiatira poseda un templu dedicat unei zeități numite Smabathe, în care o profeteasă slujea dând oracole. Unii comentatori biblici au socotit cuvintele lui Ioan, cu privire la „Izabela – femeia

Tiatira – cetatea străjerilor aceea, care se zice proocociță”, ca referindu-se la această profeteasă, de la oracol lui Smabathe. Corectitudinea unei asemenea interpretări este îndoielnică”.

Apostolul Ioan pune în contrast imaginea păgână a cultului solar Apollo-împărat, cu cea a lui Hristos: „care are ochii ca para focului, și ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor”. Cultul imperial, ca o încoronare a lui Apollo, fiul lui Zeus, este în directă opoziție cu închinarea care se cuvine Fiului lui Dumnezeu.

O monedă din Tiatira reprezintă un lucrător stând pe nicovală, cu un ciocan și un coif în mâini, făcându-i ultimele finisări, în timp ce Atena (zeița) stă alături, întinzând mâna să primească coiful.

Este unicul oraș din Apocalips unde I se dă lui Iisus titlul de „Fiul lui Dumnezeu”, împreună cu atributele divinității: atotștiința și atotputernicia. Cu siguranță că nu este lipsit de importanță! El Se des coperă aici ca Unul care vede totul, căruia nimic nu-i scapă, și care va călca în picioare pe toți cei care practică nedreptatea.

5. Afacerile

Tiatira era un oraș al meseriașilor. Niciun alt oraș din zonă nu avea o organizație atât de bine pusă la punct ca ei. Erau fierari, căldărari, topitori, meșteri în prelucrarea aramei și armurieri. Imaginea prin care se prezintă Fiul Omului, „ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor”, era deosebit de clară în ochii acestor meseriași.

Dar cea mai renumită breaslă era cea a boiangiilor. Descoperind un nou pigment roșu pentru purpură din rădăcina unei plante, cunoscut până azi ca „roșu turcesc”, le-a oferit monopolul comerțului în acest domeniu.

Aveau reprezentanți în diferite orașe din imperiu. Faptele Apostolilor ne vorbesc, că, în Filipi, era Lidia, o vânzătoare de purpură din Tiatira. Tot în Filipi s-a descoperit și o inscripție: „Cetatea onorează, printre vânzătorii de purpură, pe un cetățean străin,

Antiochus, fiul lui Licus, originar din Tiatira, ca binefăcător". Cetatea Tiatira era vestită și respectată pentru vopseaua de purpură produsă aici".

6. Creștinismul

Nu cunoaștem nimic despre începuturile creștinismului în acest oraș. Primul raport îl avem în Noul Testament: „Și o femeie cu numele Lidia, vânzătoare de purpură din cetatea Tiatira, care era temătoare de

Scrisorile Apocalipsei

Dumnezeu, asculta. Domnul i-a deschis inima ca să ia aminte la cele vorbite de Pavel. După ce a fost botezată ea și casa ei, ne-a rugat și ne-a zis: dacă mă socotiți credincioasă Domnului, intrați și rămâneți în casa mea. Și ne-a constrâns să intrăm".

„Este posibil ca numele ei real să nu fie Lidia pentru că numele grecesc Lidia înseamnă, pur și simplu, „o femeie lidiană” din provincia Lidia. Tiatira era renumită pentru vopseaua roșie, și Lidia din Tiatira se găsea în Filipi, în calitate de comerciantă de vopsea. Ea era o adoratoare a iudaismului, fiind suficient de bine influențată de religia iudaică, pentru a primi numele de „temătoare de Dumnezeu”, un nume atribuit convertiților la iudaism, dar care nu au devenit pe deplin prozeliti”.

Ea a devenit una din primii convertiți ai lui Pavel și gazda sa, înainte și după experiența întemnițării sale. În timp ce este posibil ca Lidia să nu fie numele ei real, unii au sugerat că ea ar putea fi una din acele femei, la care se referă Pavel în Fii. 4, 3: „femeilor acestora, care au luptat împreună cu mine pentru Evanghelie”.

„Fără îndoială, că Lidia, o femeie temătoare de Dumnezeu’, stă la 18 originea bisericii din Tiatira”. Lidia, vânzătoarea de purpură, constituie prin ea însăși un simbol al unei biserici, pentru care purpura și hainele strălucitoare ale prelaților constituie o emblemă.

La mijlocul sec. al III-lea, Carpus, episcop al Tiatirei, Papyrus diacon, și încă două persoane creștine au fost ridicate din Tiatira și duse la Pergam, unde au suferit martiriul.

Potrivit cu cele spuse de Sfântul Epifaniu, episcop în Cipru în sec. al IV-lea, Biserica din Tiatira a acceptat erezia montanistă pe la mijlocul sec. al III-lea.

După majoritatea opiniilor, montanismul era o erezie, iar după alții, reprezenta o mișcare escatologică, alimentată din Apocalipsa lui Ioan, și care dorea să reaprindă simplitatea și suflul bisericii primare,

în vederea așteptării Domnului Hristos.

Episcopii din Tiatira au participat la principalele concilii ecumenice. Istoria lor merge paralel cu cea a Sardesului, dar, după sec. al X-lea, devine o dioceză a episcopiei Sardesului.

În secolele XVIII-XIX, mulți creștini greci și armeni au venit și s-au așezat aici. În 1832, s-a construit Catedrala Sf. Nicolae, iar în 1854 s-a întemeiat Misiunea Turcia de Vest, ridicată de o societate americană, unde au activat pastori evanghelici greci și armeni, până în 1922.

Tiatira – cetatea străjerilor înainte de masacraul din 1922, din populația de peste 22.000 locuitori, mai mult de jumătate erau creștini. Astăzi nu mai este niciunul, în timp ce Akhisar este un frumos oraș turcesc de provincie, cu peste 70.000 de locuitori.

6. Diagnosticul

Ne apropiem de sufletul acestei biserici, și diagnosticul ni-l oferă „Cel care are ochii ca para focului”. Este absolut obiectiv; are cuvinte de laudă și apreciere, are motive clare pentru muștrare, și un mesaj de speranță și răsplată pentru biruitori.

Aprecierea: „Știu faptele tale, dragostea ta, credința ta, slujba ta, răbdarea ta și faptele tale de pe urmă, că sunt mai multe decât cele dintâi”. 19

Tiatira își atrage cele mai multe laude din partea cerului! Doar Efesul o egalează; dar în timp ce Efesul merge în descreștere, își pierde dragostea dintâi”; Tiatira merge în creștere, „faptele de pe urmă, sunt mai multe decât cele dintâi”.

Mustrarea: în patru versete mari avem cea mai amplă descriere a decăderii spirituale: „Dar iată ce am împotriva ta: tu lași ca Izabela, femeia aceia care își zice prorocită să învețe și să ducă pe căi greșite pe robii Mei, să comită desfrânare și să mănânce din lucrurile jertfite idolilor. I-am dat timp să se pocăiască, dar nu vrea să se pocăiască de desfrânarea ei. Iată, o arunc bolnavă în pat; și celor care comit adulter cu ea, le trimit un necaz mare, dacă nu se vor pocăi de faptele ei. Voi lovi cu moartea pe copii ei; și toate bisericile vor cunoaște că Eu sunt Cel care cercetez rărunchii și inimile și voi răsplăti fiecăruia dintre voi după faptele voastre”.

Dumnezeu o muștră pentru îngăduință, pentru că s-a lăsat dusă în rătăcire de o femeie imorală. Nu întâmplător, acum se petrec cele mai grozave lucruri în creștinism. Izabela rămâne în istoria biblică cu

cea mai tristă faimă, un nume de ocară și batjocură; tot la fel se întâmplă și în perioada istorică reprezentată prin Tiatira.

Făgăduința adresată Tiatirei este deosebit de frumoasă: „Celui ce va birui și celui ce va păzi până la sfârșit lucrările Mele, îi voi da stăpânire peste neamuri. Le va păstori cu un toiag de fier și le va zdrobi, ca pe niște vase de lut, cum am primit și Eu de la Tatăl Meu. Și-i voi da luceafărul de dimineață”.

Scrisorile Apocalipsei

Aceste cuvinte subliniază triumful lui Dumnezeu. Chiar dacă multe secole răul a triumfat, iar sfinții au fost persecutați, dreptatea și adevărul vor birui! Aici întâlnim adevărata filosofie a istoriei – ridicarea și coborârea imperiilor, triumful și puterea bisericii, nu depind de intervențiile oamenilor și de situațiile politice, ci de Dumnezeu! El permite, până la un punct, apoi va interveni. El va zdrobi, „ca pe niște vase de lut”, toate aceste instituții omenești care I s-au împotrivit. El va face din cei răbdători și credincioși, care au suferit pentru dreptate, cetățeni ai împărăției Sale.

Tiatira reprezintă toată perioada medievală a bisericii creștine. În anul 395 Imperiul Roman s-a împărțit în două: de apus și de răsărit, iar în 476 Imperiul Roman de Apus a încetat să mai existe, datorită invaziilor popoarelor barbare. Imperiul Roman de Răsărit a continuat să dăinuiască încă o mie de ani.

Răsăritul a păstrat formele de cultură antică; împărații au adunat opere de artă din tot cuprinsul imperiului și le-au expus în Bizanț... Numai în fața bisericii Sfânta Sofia erau 427 de statui grecești și romane.

Apusul a luat totul de la capăt, după ce barbarii au distrus și desființat o civilizație, iar arabii au întrerupt orice legătură cu răsăritul. Aici se dezvoltă sistemul clasic medieval, iar când organizația statală a fost cea mai slab dezvoltată, biserica a fost cea mai puternică. În această lungă perioadă, putem distinge trei clase de creștini în cuprinsul acestui mesaj:

a) Robii Mei – adevărații urmași ai lui Hristos, care se disting prin toate calitățile creștinilor adevărați, dar care tolerează pe Isabela. Ca o reacție la introducerea icoanelor în biserică, a fastului, a moaștelor și sfinților, în răsărit a apărut bogomilismul.

„Către 930, el pare să fi început să propovăduiască sărăcia, umilința, pocăința și rugăciunea. Tainele, icoanele și ceremoniile

bisericii ortodoxe sunt declarate deșarte, deoarece sunt lucrarea diavolului. Crucea trebuie detestată, căci pe cruce a fost răstignit și a murit Hristos. Singura rugăciune acceptată era Tatăl nostru. Bogomilii nu mâncau carne, nu beau vin și respingeau căsătoria. Comunitatea lor nu cunoaște nicio ierarhie.

S-au răspândit în toți Balcanii, în România, în Italia și în sudul Franței, unde contribuie la întemeierea religiei katarilor.

Tiatira – cetatea străjerilor 107

Dacă în răsărit bogomilismul se stinge odată cu cucerirea otomană, majoritatea acceptând mahomedanismul, în apus, albigenzii-katari cunosc prima și cea mai cruntă cruciadă catolică pentru desființarea lor.²²

Biserica Romano-Catolică reușește să-și impună dogmele ei la câmpie, dar, în regiunile retrase, la munte, continuă să rămână o zonă de dizidentă religioasă. „Dar, printre cei care au rezistat abuzurilor puterii papale, valdenzii au stat în frunte. Chiar în țara în care papalitatea și-a stabilit scaunul, acolo i s-a rezistat cel mai puternic înșelăciunii și corupției ei.

Valdenzii au fost printre primele popoare din Europa care au procurat o traducere a Sfintelor Scripturi. Înapoia bastioanelor înalte ale munților – valdenzii și-au găsit ascunzătorile. Aici, lumina a fost păstrată în mijlocul întunericului Evului Mediu. Aici, timp de o mie de ani, martorii adevărului au păstrat credința cea veche.

Biserica valdenzilor, în curăția și simplitatea lor, se aseamnă cu biserica din timpurile apostolilor. Valdenzii respingeau supremația papilor și a prelaților și socoteau Biblia ca fiind singura autoritate supremă, infailibilă. Când Roma a fost hotărâtă să extermine secta cea urâtă, Papa a emis o bulă prin care-i condamna ca eretici și i-a dat la moarte”.

Muntele rămâne o zonă de disidență religioasă, populația de aici fiind slab atașată religiei dominante. Un raport al iezuiților consemnează: „Preoții, atunci când știu să citească, nu cunosc nici latina, nici gramatica, și ceea ce este mai grav, ignoră ceremonialul tainei bisericești. Creștinismul enoriașilor lor este ciudat, ei nu cunosc crezul și Tatăl nostru, unii nu știu să-și facă semnul crucii... Și pretutindeni sabbatul se prezintă ca o revanșă socială și culturală, o revoluție în spirit...”²⁴

b) Izabela. În V.T. Izabela a fost soția lui Ahab, fiica lui Etbaal,

împăratul Sidonului, o zeloasă adoratoare a cultului păgân al lui Baal și Astarteea. Ea a folosit toate mijloacele, mergând până la persecuție și crimă, pentru a introduce acest cult păgân în Israel. Aproape a reușit; doar Die i s-a împotrivit pe față și alte 7.000 de persoane în ascuns.

Acum o reîntâlnim în N.T. Dacă aplicăm simbolistica Bibliei: Femeia = biserica, Izabela trebuie să fie o biserică, și întrucât este o femeie imorală, și biserica va fi una decăzută. Între sistemul eclesias

Scrisorile Apocalipsei tic organizat și „robii Mei” Dumnezeu face o diferență. Aceasta înseamnă, că au existat bărbați și femei, grupuri organizate, creștini veritabili, pe care Dumnezeu îi recunoaște ca „robii Mei”. Păcat că istoria s-a grăbit să înregistreze doar capetele încoronate, șirul episcopilor și al mănăstirilor, uitând, uneori chiar intenționat, să cuprindă în rapoartele ei, pe cei care au avut o altă părere. A fost Cineva care nu i-a uitat: Dumnezeu! El i-a notat în cărțile Sale.

c) Istoria dezvoltării puterii papale. Ascensiunea episcopului Romei a fost favorizată de situații politice și speculată, cu multă diplomatie, de către biserica din apus. La Sinodul din Sardica (343), la care au fost prezenți aproape numai episcopi din apus, s-a hotărât ca un episcop depus de un sinod, dacă socotește că depunerea sa este ilegală, să poată apela la episcopul Romei.

Împăratul Grațian a proclamat, la 378, ca judecător suprem al episcopilor și preoților din imperiul său, pe episcopul Damasus I (366 – 384) al Romei. În orgoliul său de a fi „urmașul Sfântului Petru”, acesta a fost cel dintâi episcop roman care a numit scaunul de la Tibrul „Sedes apostolica”.

Urmașul lui, Siriciu (384 – 392), a inaugurat un anumit stil de cancelarie, ce avea forma constituțiilor imperiale. Tot el a fost primul episcop al Romei care și-a luat numele de papă, declarându-se „tată” și nu „frate” al celorlalți episcopi”.

Leon I (440 – 461), zis „Cel Mare”, face un pas înainte, atribuind întreaga putere papei, prin formula „Plenitudo petestatis”, care, de la Conciliul Vatican I (1870), a căpătat putere de dogmă. El și-a asumat pretenția succesiunii scaunului apostolic al lui Petru, oferind o teorie a puterii papale pe care a și făcut-o efectivă. El a obținut un edict imperial, prin care se recunoaște că deciziile papei au putere de lege. Cu acest decret, papa se ridică deasupra conciliilor bisericesti, asumându-și dreptul de a defini doctrine și de a dicta decizii.

Tot în acest secol, papa adoptă titlul de Pontifex Maximus.

Pontifex Maximus era șeful colegiului sacerdotal din Roma antică; începând cu Iuliu Cezar, toți imperatorii și-au asumat titlul de P.M. Teodosie cel Mare (384) a fost primul împărat creștin care a renunțat la el; în secolul al V-lea, titlul a trecut la papi.

Titlul are sensul de „cel mai mare constructor de poduri, construcția podurilor fiind o activitate sacră, sfântă; nu era mare diferență

Tiatira – *cetatea străjerilor* între cel ce construia un pod și un sacerdot Podul face legătura între lucruri sau puteri care la origine sunt separate. Construcția de poduri era atât de intimă ideii de sacralitate, încât constructorul de poduri (ponteficu) a fost denumirea anumitor preoți din antichitatea romană; succesiv a fost aplicată șefului Bisericii Catolice, curcubeului (An-takara) și Căii Lactee, care sunt privite ca tipuri de poduri”.

Punctul culminant al dobândirii autorității supreme a venit în timpul lui Justinian I. Deoarece occidentul era invadat de triburile os-trogoților și vandalilor, care au ocupat Italia și nordul Africii, Justinian și-a trimis armatele pentru recucerirea acestor teritorii. Războiul a fost lung și s-a terminat cu înfrângerea barbarilor.

Totodată, în 533, Justinian a emis două legi cuprinse în „Codul lui Justinian, cartea I., titlul 1”, care spun: „Episcopul de Roma este Capul tuturor sfintelor biserici și capul tuturor sfinților preoți ai lui Dumnezeu’, și, de asemenea, papa este un corector al ereticilor”. Aceste legi nu puteau fi aplicate atâta timp cât Roma era asediată și dominată de puterile ariane ale ostrogoților. În martie 538, generalul Belizarie îi înfrânge pe ostrogoți și ridică asediul Romei. Astfel, din acest timp, papa are recunoașterea oficială a împăratului, de șef al tuturor bisericilor, și libertatea de a-și exercita această autoritate, datorită armatelor imperiale care l-au eliberat și sprijinit.

Mutarea capitalei imperiului de la Roma la Constantinopol a lăsat un gol politic care a fost ocupat de papă. Sub invaziile barbarilor, administrația romană s-a prăbușit, creând o mare problemă pentru organizarea și apărarea populației. În această situație, „Episcopii romano-catoici, în multe cazuri, rămăseseră singurii slujbași oficiali cu influență și poporul s-a îndreptat spre ei în ce privește conducerea. În multe cazuri, episcopul a servit ca primar sau guvernator provincial și ocazional, a luat și comanda forțelor armate locale...”

Conducătorii de triburi barbare, care și-au luat numele de conți, conduceau adesea împreună cu episcopii, cu care țineau sfat atât în probleme eclesiastice, cât și politice. Treptat, s-a recunoscut o împărțire a puterii între biserică și puterea laică. După îndepărtarea ultimului împărat roman din apus, în 476, s-a ivit o nouă ocazie pentru papalitate; în vacanța ivită, în confuzia creată, papa a crescut treptat în putere, până când a fost socotit ca împărat al apusului, în unele timpuri.

no

Scrisorile Apocalipsei

Când bizantinii n-au mai avut nicio putere în apus, papa a fost din nou amenințat de lombarzi. De data aceasta, francii, primul popor barbar câștigat la catolicism (496), îi înfrâng pe lombarzii, iar teritoriul smuls de la ei a fost donat papei, ceea ce se numește „Donația lui Pepin” din 756. Aceasta a marcat întemeierea statelor papale și impunerea papei drept conducător politic.

Următorii papi și-au asumat suveranitatea asupra regilor și au încoronat chiar pe Carol cel Mare ca împărat al Sfântului Imperiul Roman. Ei și-au permis să excomunică și să detroneze împărați, să persecute și să organizeze cruciade împotriva acelor care nu acceptau supremația și dogmele Romei. Primii care au fost exterminați de cruciadele organizate de papi au fost albingenzii din sudul Franței.

Nu a fost o perioadă ușoară. Aceia care au stabilit o religie de stat, au reintrodus păgânismul prin papalitate, făcând din aceasta cea mai importantă lucrare a lor. Biserica a absorbit orice funcție de conducere, orice activitate meșteșugărească și orice instituție de învățământ. Nu exista niciun colț din Europa care să nu fie sub directa supraveghere a instituției papale. Nu numai regii pe tronurile lor, ci și viața privată a individului era amenințată de puterea Romei.

Biserica s-a așezat între rege și supușii lui, între părinți și copii, și chiar între bărbat și femeie. Secretele inimii omenеști trebuia mărturisite confesorului. Penitențe și indulgențe, lungi procesiuni religioase și peregrinări la locuri sfinte sau la moaște erau smulse sufletelor flămânde și însetate după mântuire.

Câtă dreptate avea Ioan când spunea: „Dar iată ce am împotriva ta: tu lași ca Izabela, femeia aceea care își zice ea însăși prorocită, să învețe și să ducă pe căi greșite pe robii Mei, să comită desfrânare, și să mănânce din lucrurile jertfite idolilor”.

„În toate detaliile, chiar și în timpul rezervat supremației ei, istoria Izabelei este o parabolă a istoriei bisericii în timpul supremației papale, perioadă acoperită de solia către Tiatira. Ca urmare a doctrinei mântuirii prin fapte, Europa s-a afundat peste o mie de ani în întunericul Evului Mediu. A fost cea mai teribilă tiranie, o tiranie a teologiei asupra rațiunii. Oriunde s-a ridicat o mână, un glas, împotriva bisericii, a fost suprimat cu violență, asemeni lui Nabot, de către Izabela”. 32

Tiatira – cetatea străjerilor 111

d) Biserica din pustie. Cine forma în realitate această biserică? Am văzut ca Ioan distinge trei grupuri diferite: Robii Mei, Izabela și „celorlalți din Tiatira, care n-au cunoscut adâncimile Satanei”. Aceștia au format Biserica din pustie, din munți, din locurile neprielnice, care, cu prețul vieții lor, au rămas la adevărul curat al Bibliei. Ei sunt purtătorii luminii celui de-al patrulea sfeșnic, urmașii adevăraților creștini. Nicolae Iorga remarcă cu claritate acest mare adevăr: „Am spus că nu trebuie să se facă vreo confuzie între cea dintâi formă a creștinismului, forma idilică, pastorală, și între creștinismul așa cum se înfățișează mai pe urmă și, încă o dată, nu pot spune îndeajuns cât este de mare greșeala ce se face atunci când, pentru lucruri foarte deosebite, își închipuie cineva că dacă numele sunt aceleași, și lucrurile, tot așa, rămân neschimbate”.

Dar solia nu se încheie aici, ea este biruitoare, cei ce au rămas credincioși, sunt numiți „lucăfărul de dimineață”. Bărbatul căruia i se potrivește cel mai bine acest nume este un distins preot, profesor universitar și mare patriot – John Wycliffe (1324 – 1384).

Wycliffe a fost unul dintre cei mai mari reformatori. În orizontul minții sale, în claritatea cugetării, în hotărârea de a păstra adevărul, și în îndrăzneala de a-l apăra, a fost egalat de puțini din cei care au venit după el. Curăția vieții, stăruința neobosită în studiu și în muncă, integritatea incoruptibilă, iubirea și credincioșia creștină în lucrarea lui, a caracterizat pe primul dintre reformatori, și aceasta în ciuda întunericului intelectual și a stricăciunii morale a veacului din care s-a ridicat” 34

Fără beneficiile aduse de traducerea Bibliei în limba engleză, Magna Carta semnată de rege ar fi avut o mică influență. Urmașii lui, lolarzii, au străbătut nu numai Anglia, dar și alte țări, ducând cu ei Biblia și învățăturile lui Wycliffe.

Sub lumina acestui adevăr, Ian Huss (+ 1415), preot și confesor al reginei Boemiei, aduce solia curată a mântuirii în centrul Europei. Peste 3.000 de ascultători se înghesuiau în Capela Betleem din Praga, de trei ori pe zi, pentru a asculta predicile lui Ian Huss. Urmașii săi au fost numiți husiți, iar el a plătit încumetarea de a predica Biblia în limba poporului cu arderea pe rug.

Când vocea lui a fost adusă la tăcere, doi pictori au continuat predicarea prin două tablouri: unul reprezenta intrarea lui Iisus în Ierusalim, „blând și călare pe un asin”, urmat de ucenici, îmbrăcați în

Scrisorile Apocalipsei haine sărăcăcioase; celălalt tablou îl înfățișa pe papă, purtând întreita sa coroană, călare pe un cal strălucitor împodobit, precedat de trompetiști și urmat de cardinali și prelați în veșminte strălucitoare. Titlul era: Stăpânul și ucenicul”.

7. Epilog

Biserica creștină a ajuns o instituție puternică. Marile ei basilici sau catedrale domină orașele, constituind centrul vieții citadine pentru tot Evul Mediu. Instituții puternice de învățământ, mănăstiri, ordine călugărești, unele militare, altele politice, sau social-educative, dar foarte rar cu adevărat spirituale, s-au răspândit pretutindeni.

Episcopi, patriarhi și papi apar pe listele istoriei, alături de duci, regi și împărați. Au colaborat și s-au rivalizat în același timp, încercând să se întrecă în lux, bogăție și putere. Fiecare își avea moșia, supușii, armata și comoara sa proprie, diferența dintre sceptru și cruce nemaiaivând importanță.

Le citim istoria, atât cât a ajuns până la noi, și nu întâlnim decât un lung șir de intrigi, comploturi, crime și războaie. Sub acuzația de erezie, fanatism, necredință, grupuri întregi de creștini, dintre cei mai devotați și veritabili, au fost proscriși, exilați, sau chiar masacrați.

Masa cea mare, docilă și supusă, palmașii ogoarelor și carnea tunurilor au rămas „drept credincioși” sau catolici... Le urmărim evoluția vieții lor în contextul mersului istoriei. Încercăm să descoperim legile acestei evoluții, cauzele, influențele, cadrul geopolitic, și spunem că totul este normal. Sunt normale și viața moral-religioasă de azi, și necredința, fariseismul, ipocrizia, lăcomia... Așa merge istoria, evoluăm... ne apropiem de societatea perfectă a viitorului!

De fiecare dată se detașează o grupă distinctă de creștini. Par rebeli, împotriviți, încăpățânați, fanatici. Vina lor constă doar că nu

vor să accepte schimbarea, adică, „un așa zice omul”, în locul unui „un așa zice Domnul”! Ei insistă să argumenteze cu Scriptura poziția și învățătura lor. Nu pot fi combătuți decât cu surghiun, temniță sau rug. Au fost împinși, sau s-au refugiat în văile munților, unde și-au câștigat existența cu trudă și cu mult efort. Au rămas simpli munteni, fără o cultură aparte, ignorați și batjocoriți; dar lor le datorăm lumina curată care a continuat să ardă.

Sunt acuzați că nu știau să-și facă cruce, că nu țin tainele bisericii, că nu rostesc pe de rost Crezul și Paterul, că respectă mai departe

Tiatira – cetatea străjerilor

Sabatul... Dar, în timp ce alți creștini nici nu văzuseră măcar Biblia, ei o aveau tradusă în limba lor, o citeau, o multiplicau și o răspândeau. De la această lumină s-au trezit mulți bărbați valoroși, care și-au ridicat glasul cu putere.

Istoria însăși le-a fost împotrivă refuzând cu bună știință să le înregistreze viața, credința și faptele. Iar noi, cei de azi, îi ignorăm, ca fiind lipsiți de importanță, în contextul relațiilor socio-politico-reli-gioase.

Scurte frânturi din actele de acuzare, rapoarte sau memorii scăpate de index, dar mai ales mărturia celor ce i-au distrus, ne aduc imaginea unor creștini care seamănă cu apostolii și cu Iisus. Da, ei merită să poarte acest nume – creștini – pentru că îl urmează pe Hristos!

În temnița unui oraș francez a fost încarcerată, timp de 37 de ani, o tânără hughenotă, pentru că a refuzat slujba liturghiei. În urma ei, s-a găsit gravat pe lespede de piatră cuvântul: „Rezistați!” Nici până azi nu se știe cu ce a putut să scrie acest cuvânt; dar lor le datorăm libertatea de-a citi azi Cuvântul lui Dumnezeu!

Ei au fost adevărații creștini care au scris istoria mult mai amplă a conflictului cosmic dintre Hristos și Satana. Ei au aprins speranța revenirii lui Hristos, strigând de sub altar: „Până când, Stăpâne?...” Ei ne-au învățat să cântăm: „Noi așteptăm o scump Iisus/ Cu dor a Ta venire!”

În Tiatira, sunt „Luceafărul de dimineață”; în Sardes, sunt „îmbrăcați în alb”; în Filadelfia, sunt „un stâlp în Templul lui Dumnezeu”; iar în Laodicea, sunt „biruitorii, care stau la masă și pe tron, alături de Iisus!”

Dacă în Pergam, a treia biserică, erau „câțiva care țin învățătura Nicolaiților”; în Sardes, a cincea biserică, mai sunt doar „câteva nume care nu și-au pătat hainele”. Dacă în Tiatira există o grupă „care n-au cunoscut adâncimile Satanei”; în Laodicea, ultima biserică, în întregime, sunt într-o totală ignoranță: „și nu știi că ești cel ticălos, vrednic de plâns, sărac, orb și gol”. Ce schimbare a raportului în defavoarea adevărului! Ce drum descendent al istoriei creștinismului!

Nu e o poveste; este drumul parcurs de Poștașul Apocalipsei prin cele două mii de ani de istorie, de la Efes până la Laodicea. Este istoria poporului lui Dumnezeu, a celor pe care Hristos îi recunoaște ca fiind ucenicii Săi! El le transmite lumina de la un sfeșnic la altul! Și cât de minunat este că această lumină nu înnegrește icoanele sfinților din vreo biserică, ci aprinde în suflete vii credința, speranța și dragostea!

Scrisorile Apocalipsei

Apropie-te de acest sfeșnic, ca să-ți iei lumină pentru sufletul tău! Urmărește-le drumul și oprește-te acolo unde Iisus va intra la cină!

Note:

1. Apocalipsa 2, 18.19
2. Apocalipsa 2, 25
3. Apocalipsa 2, 29
4. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and Seven Churches of the Apocalypse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 92
5. W.M. Ramsay citat de R.A. Anderson în Desfășurând Cartea Apocalipsei, ed. rom. pag. 36
6. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 95
7. Ibidem, pag. 96
8. Ibidem, pag. 98
9. Ibidem, pag. 91
10. Bible commentary S.D.A., vol.7, Tiatira
11. Apocalipsa 2, 18
12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 94
13. Jean Zurcher – Le Hrist de L'Apocalypse-Editions: Vie et santé, 1980; pag. 55
14. Bible commentary S.D.A., vol.7, Tiatira
15. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 93
16. Faptele Apostolilor 16, 14.15
17. B.C. SDA Dictionary – Lidia

18. Jean Zurcher – Idem, pag. 55
19. Apocalipsa 2, 19 – 23
20. Apocalipsa 2, 26 – 28
21. Wladislâw Tatarkiewicz – Istoria Esteticii, Ed. Meridiane, 1978, vol. 2, pag. 8
22. Mircea Eliade – Istoria credințelor și ideilor religioase. Editura științifică și enciclopedică, 1988, vol. 3, pag. 190 – 192
23. E.G. White – Tragedia Veacurilor – ed. 1981, pag. 58 – 68
24. Fernand Braudel – Mediterana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea vol. I. pag. 71 – 75
25. Istoria bisericească universală – Editura Institutului biblic și de misiune ortodoxă, 1975, vol. I, pag. 221 – 223
26. Mircea Eliade – Idem, pag. 62
27. Bible Commentary S.D.A., vol. 4, pag. 836
28. Alfred Bertholet – Dizionaria delle religioni, Roma, ed. 1972
29. Bible Commentary S.D.A., vol.4, pag. 827
30. Idem, vol. I \ pag. 836
31. Apocalipsa 2, 20
32. Stephen N. Haskell – The Book of Revelation, pag. 62.63
33. Nicolae Iorga – Evoluția ideii de libertate, pag. 129
34. E.G. White – Tragedia Veacurilor, pag. 84
35. Ibidem – pag. 89

< &

Capitolul VII

mĂ-a – cefattă tfr?/>în

1. Încredere deșartă

Soarele răsărea strălucitor, după câteva zile de ploaie, în timp ce câțiva nouri cețoși mai învăluiau vârfurile dealurilor. În dreapta și-n stânga șoselei au apărut monumente impunătoare, frânturi de ziduri, săpături arheologice! Un indicator arăta direcția spre Templul lui Artemis, iar un altul ne anunța că am intrat în micul sat „Șart”.

Ne-am oprit surprinși că am ajuns așa de repede. Nu ne venea să credem că aici a fost anticul Sardes, capitala bogatului regat lidian. Căutam Acropola, vestita fortăreață-cetate, despre care se credea că e de necucerit. Nu vedeam decât niște dealuri roase de ploi și pline cu măcăniș. Mici turme de oi pășteau pe răzoarele și coastele goale. Livezi de măslini alternau cu fâșii de pământ cultivat cu grâu și bumbac pe puținele porțiuni accesibile.

Torenții de ploaie lăsaseră urme adânci în ogoare, cărând cu ei comorile Sardesului. Cioburi de ceramică, bucăți de cărămizi și resturi de construcții erau mai multe decât pietrele muntelui. Țăranii le-au adunat pe marginea răzoarelor, dar ploaia scotea altele la iveală și le împrăstia pe câmp.

M-am grăbit să adun câteva, dar mereu altele mai interesante îmi ieșeau în cale, iar buzunarele îmi erau deja pline. Un lucru mă bucura – eram sigur că mă găsesc pe vechea vatră a Sardesului.

Am urcat, la întâmplare, printre ogoare și plantații, spre vârful învâluit încă în ceață. Am trecut peste o vale adâncă, am ocolit o creastă.

Scrisorile Apocalipsei ne-am strecurat printre măcăniș, până când ne-a apărut în față un meterez de stâncă. Era la marginea unei creste mai lungi. Un perete, aproape vertical, se termina cu acest vârf țuguiat, ce avea pe el, ca o pălărie, frânturile unui zid. Nu era mai mare de 5 x 10 m, și înalt de vreo 4 – 5 m. O parte din zid era deja în aer, căci stânca de sub el se măcinase, dar continua să rămână.

Am continuat să urcăm. Spinii și tufișurile se îndesiseră, și cu greu am găsit cărările folosite de capre. Platoul fostei Acropole se fărâmițase de-a binelea; văi adânci și creste golașe te întâmpinau cu neospitalitate. Sus de tot mai era o porțiune de zid și una din palat, alături de blocuri de piatră și cioburi de ceramică. O parte dintr-un coridor mai rămăsese acoperit, ceea ce le-a oferit caprelor un loc potrivit pentru adăpost. Cândva, pe aici treceau vistiernicii, raportând cantitățile de aur și numărul de monezi bătute.

Când am coborât, ne-am speriat; zidul pe care umblasem era cu peste o jumătate de metru în aer, și nu se știe la ce vânt sau furtună își va da obștescul sfârșit.

Dar spectacolul cel mai grandios îl oferea zidul de stâncă dinspre sud-vest. Are în jur de 250 m înălțime, de la bază, și 450 m de la nivelul mării. Este o rocă foarte interesantă; un fel de pământ galben-roșcat, argilă, amestecat cu pietre de toate felurile și mărimile, numit breția. Se erodează ușor. Asemeni unui mare artist, ploile și vântul, au creat din acest munte un adevărat monument. Găuri adânci, scobituri, colțuri ascuțite și creste înalte, despărțite de prăpăstii adânci, de numai câțiva metri se puteau vedea pe tot versantul vestic. Câțiva pini au reușit să se mai țină agățați de aceste metereze, arătându-și rădăcinile vânjoase a disperare.

Prin culoarele înguste, prin care abia te puteai strecura, printre tufișurile și spinii atotstăpâni, era lumea caprelor, dar și a vulpilor, șerpilor și broaștelor țestoase. După ce am străbătut acest traseu, mai mult de alpinist decât de turist-istoric, am înțeles mai bine mentalitatea celor ce au locuit aici.

Bogatul Cresus se credea în deplină siguranță – nimeni nu va reuși să escaladeze acest perete de stâncă de 200 – 300 m ca să ajungă la el. La fel ca Belșatar, Cresus și-a permis să continue distracțiile, iar soldații să joace cărți, în timp ce perșii au escaladat peretele de stâncă, și au dat peste ei. Încă odată în istorie, pe timpul lui Antioh cel Mare, dușmanul a reușit să ocupe această fortăreață.

Sardes – cetatea morții

Ce lecție clară ne oferă istoria! Nimic nu e prea sigur pe acest pământ; nicio fortăreață nu-ți poate garanta viața! Nicio comoară nu te poate scăpa de nenorocire. „Veghează și pocăiește-te!” Cât de impresionante sunt aceste cuvinte în lumina istoriei cetății! Un creștin nu poate îndrăzni să fie prea încrezător în sine. „Cine crede că stă în picioare, să ia seama să nu cadă!” Cu fiecare șiretenie și mijloc inimaginabil, Satana caută să ia sufletele în captivitate. Dacă nu suntem permanent de veghe, vom cădea ușor pradă înșelătoriilor sale nenumărate...” 2

Soarele risipise ceața și norii dimineții. Se putea vedea acum, cu multă claritate, de-o parte și de alta a inexpugnabilei cetăți a lui Cresus, ruinele orașului roman și bizantin. Toate acestea arătau ca un morman de gunoi pe întinderea verde a câmpiei din jur. Privind cu durere acest spectacol al secolelor, mi-au venit în minte cuvintele: „Sic transit gloria mundi”! (Așa trece gloria lumii!)

2. Istoricul Sardesului

Istoricul Sardesului este legat de regatul Lidiei, a cărui capitală a fost. După Herodot, Gyges a fost întemeietorul dinastiei care a ridicat la mare faimă regatul Sardesului, prin anul 700. A fost contemporan cu trei mari regate: Asiria, Babilon și Egipt. Toate trei au fost încorporate în marele Imperiu Persan și sunt reprezentate în Biblie prin cele trei coaste din gura ursului.

Punctul cuminant l-a atins în timpul lui Cresus. El este vestit prin faptul că este întemeietorul monedei, fiind primul regat care a emis bani. Acest fapt l-a făcut și foarte mândru, încrezut... Cât adevăr există în sfatul Scripturii: „Înainte de nimicire, inima omului se

îngâmă, dar smerenia merge înaintea slavei”.

După cucerirea persană din 546 î.Hr., Sardesul a devenit capitala de apus a marelui imperiu și reședința unui satrap. În 499 î.Hr., grecii se revoltă împotriva perșilor și forțele combinate ale atenienilor și ionienilor atacă orașul și-l cuceresc, dar numai pentru un scurt timp.

Alexandru cel Mare intră în oraș fără bătălie în 334 î.Hr. După moartea lui, Sardesul intră în componența teritoriului stăpânit de An-tigonas. În 301, acesta este ucis și Lisimah stăpânește cetatea încă 20 de ani. Din 281, Sardesul intră în componența imperiului seleucid, până în 190, când, după bătălia de la Magnesia, este încorporat în re

7 75

Scrisorile Apocalipsei gâtul Pergamului. Odată cu acesta, din 133, intrăm Imperiul Roman, formând prima provincie romană în Asia.

În perioada elenistică și romană, Sardesul a fost un important centru din centrul Anatoliei, fără să aibă pretenții de rivalitate cu marile metropole ca Efes, Smirna și Pergam. Istoria sa se consumase în trecut, iar acum își trăia doar agonia.

Sardesul a fost ocupat de turci la începutul sec. al XIV-lea și masacrat cumplit de mongolii lui Timur Lenk, în 1402. De atunci a fost părăsit și a rămas doar un mic sat pe păstori.

3. Mărturii arheologice

Dacă orașul lidian a fost construit pe vârful Acropolei, în perioadele următoare, și mai ales cea romană, s-a construit mult la bază, în zona de câmpie a râului Hermes și a afluentului său Pactolus.

Unul din cele mai mari și mai vechi monumente din Sardes, este Templul zeiței Artemis, care se află cam la 2 km de șoseaua principală, spre sud-vest, pe malul pârâului Pactolus. Când în 190, expediția Universității Princeton, condusă de H.C. Butuer, a început excavații arheologice, a găsi pe teren doar vârfurile a doua coloane. Bănuind că trebuie să fie ceva, și-a început aici săpăturile. A cărat pământul și molozul de pe un strat de aproape 20 m, dar a descoperit cel mai frumos și interesant templu.

Templul zeiței Artemis, construit în jurul anul 300 î.Hr., în plină perioadă de elenizare, era menit să facă legătura cu vechile credințe anatoliene. Un mare altar de 21 x 11 m, care se află în fața templului, spre vest, este mult mai vechi. Potrivit cu Xenofon, în fața acestui altar a avut loc reconcilierea dintre Cir și Orontes, fapt ce ne îndreptățește

să credem că a aparținut unei alte zeități decât Artemis, foarte probabil zeiței Cybela.

Templul propriu-zis avea dimensiunile de 23 x 67, 52 m și era compus din două încăperi. A fost mărit, adăugându-i-se câte un rând de coloane de jur-împrejur și în față. Două din aceste coloane au rămas la înălțimea lor inițială, ale căror capiteluri ionice au supraviețuit deasupra aluviunilor. Diametrul unei coloane are 1, 56 m, iar înălțimea este de 10 ori mai mare, adică 15, 6 m. Baza coloanelor este de 2, 17 m, la fel ca a Artemisionului din Efes.

Cu ocazia ultimelor renovări și extinderi, templul a fost dedicat soției lui Antoninus Pius, Faustina I. Când împărăteasa a murit, în

Sardes – cetatea morții anul 141 d.Hr., a fost zeificată, statuia ei pusă în templu și astfel zeița Artemis a fost silită să facă casă comună cu o altă consoartă – Faustina I.

Un altar, ridicat inițial zeiței-mamă, Cybela, apoi un templu înălțat zeiței Artemis, iar în cele din urmă un întreg ansamblu amenajat pentru cultul unei femei-împărătese, care a intrat în pantenonul sacru. Nu mai era decât un pas, pentru a se întregi pantenonul zeităților feminine și a se institui cultul Fecioarei Maria.

O biserică creștină, construită prin sec. al V-lea, se află în colțul estic al templului, chiar lipită de el, dar în exterior, păstrând aceeași axă, dar la alte proporții, și care era dedicată Fecioarei Maria.

Ceva se schimbă, dar nu prea mult: la 431, al treilea sinod de la Efes stabilește titlul de „Născătoare de Dumnezeu” pentru Fecioara Maria și-i dedică multe locașuri de cult. Putem vorbi, pentru acel timp, de o continuitate și tradiție, dar nu apostolică, ci păgână.

Alte clădiri impunătoare sunt Gimnaziul și Termele romane. Se află așezate în imediata apropiere a șoselei naționale. Se pot vedea camerele de baie, cu căzile de marmură originale, sistemul de canalizare, bazinul public de înot din interior...

Cu ajutorul și efortul expediției Școlii Americane de Cercetări Orientale și Universității Harvard și Corneli, începând din 1958 s-a reconstruit în întregime Sala cea mare a Gimnaziului, folosită pentru cultul imperial. Are 60 x 20 m și o înălțime de aproximativ 15 m. Coloane corintice, arcuri sculptate și multe decorațiuni interioare te impresionează prin grandoare și frumusețe. Nu era ușor când creștinii trebuia să vină aici pentru a oferi tămâie! Și totuși, au fost destul de mulți care au refuzat acest cult păgân. Astăzi i-am socoti fanatici,

încăpățânați și periculoși, dar, privindu-i în timp* ne mândrim cu ei și pretindem că le urmăm tradiția.

Aproape de gimnaziu se află ruinele celei mai mari și frumoase sinagogi antice. Lucrată în marmură albă, cu frumoase mozaicuri pe podea, cu doi lei sculptați în interior, aproape de amvon, sinagoga reliefează puterea financiară a comunității evreiești din sec. al III-lea d.Hr. Are 60 x 18 m și este orientată de la est spre vest, exact invers templelor păgâne, pentru ca închinătorii să nu fie cu fața spre soare. A fost distrusă în atacul persan din 615.

Dana Emerson descrie Sardesul ca un exemplu tipic pentru prăbușirea aristocrației, în imagini impresionante: „Existau multe amin

Scrisorile Apocalipsei tiri, diferite și vii, asociate cu priveliștea Sardesului, decât puteau fi atribuite oricărui alt colțisor al pământului; dar toate erau amestecate cu un simțământ de dezgust și de micime a slavei omenești: totul, totul pierise! Erau înaintea mea templele unei religii apuse, morminte de monarhi uitate și palmieri care se unduiau în sălile de banchet ale regilor; în timp ce simțământul pustiirii, era mult intensificat de calmul și liniștitul cer de deasupra mea, care, cu o strălucire neștersă, lipsea tot așa de curat acum, ca și atunci când radia peste visurile de aur ale lui Cesus”.

4. Creștinismul în Sardes

Primele dovezi despre creștinismul din Sardes le avem în *Scrisorile Apocalipsei*: „Și îngerului bisericii din Sardes scrie-i: „Iată ce zice Cel care are cele șapte Duhuri ale lui Dumnezeu și cele șapte stele: Știu faptele tale, că îți merge numele că trăiești, dar ești mort. Veghează și întărește ce rămâne, care e pe moarte, căci n-am găsit faptele tale desăvârșite înaintea Dumnezeului meu. Adă-ți aminte, deci, cum ai primit și ai auzit! Păstrează și pocăiește-te! Dacă nu veghezi, voi veni ca un hoț și nu vei ști în care ceas voi veni asupra ta. Totuși, ai în Sardes câteva nume care nu și-au pătat hainele. Ei vor umbla împreună cu Mine, îmbrăcați în alb, fiindcă sunt vrednici”.

Nu cunoaștem cine a fost întemeietorul comunității, dar probabil că începuturile n-ar putea fi mai repede de mijlocul sec. I, sau imediat după. „Potrivit lucrării grecești „*Menologion*”, Clement, unul din cei 70 ucenici ai Domnului și un colaborator al lui Pavel (Fii.4, 3), a fost primul prezbiter al Sardesului”.

Nu știm cine era prezbiterul comunității în timpul lui Ioan, când

s-a scris Apocalipsa, dar avem o apologie a lui Meliton, episcop de Sardes din sec. al II-lea, scrisă lui Marc Aureliu, pentru apărarea credinței creștine. „El este primul teolog creștin de la care ne-a rămas o listă cu cărțile canonului V.T”.

Nu știm cum s-au comportat creștinii din Sardes în timpul persecuțiilor. Ioan nu-i laudă: „faptele lor nu sunt desăvârșite înaintea Dumnezeuului meu”. Viața lor este lipsită de forța și vigoarea necesară: sunt „morți”, iar ce mai e, „e pe moarte”. Cunoaștem doar câteva nume: Preotul Terapon și Apollonius din Sardes, care și-au dat viața ca martiri pentru Domnul lor, în timpul persecuțiilor anteniceniene. Fără îndoială, mulți alți creștini din Sardes, au murit ca martiri”.

Sardes – cetatea morții

„În jurul anului 400, goții au respins politica de împăciuire inițiată de Teodosie cel Mare, și s-au revoltat împotriva celor doi fii: Arcadie și Honorius. Goții din est, sub conducerea lui Găinas, au jefuit Sardesul, producând multe suferințe și distrugeri comunității creștine”.

Sardesul a fost teatrul unor mari confruntări în prima parte a luptei iconoclaste. Controversele au început în 725, când împăratul Leon al III-lea Isaurianul a promulgat primul decret împotriva icoanelor. Constantin al V-lea (741 – 775) a fost și mai categoric împotriva icoanelor, și a distrus foarte multe mozaicuri și reprezentări din biserici. Împotriva lui s-a ridicat Artabasduș, sprijinit de iconoduli. Acesta dorea să devină împărat. Și-a fixat centrul operațiunilor la Sardes, dar în bătălia care s-a dat în apropiere a fost înfrânt și ucis de către Constantin.

Episcopii de Sardes au susținut puternic icoanele (iconoduli). Eu-timius era prieten bun cu faimosul teolog, apărător al icoanelor, Teodor Studitul. Pentru atitudinea lui a fost exilat și a murit în închisoare. De asemenea, și succesorul său, Ioan I, a murit pentru apărarea cauzelor icoanelor. Conciliu de la Niceea (787) a condamnat pe iconoclaști, dar controversa a continuat. După 842, lupta a luat sfârșit cu triumful iconodulilor.

„În a doua fază a disputei, Teodor Studitul a mers și mai departe, afirmând că imaginile lui Hritos, nu numai că seamănă cu Hristos, dar sunt și identice cu El... El a justificat doctrina despre divinitatea imaginilor, prin trimiterea la filosofia neoplatonică și la cea dion-isiană”. 16

„Victoria decisivă a iconoduliei, victoria imaginilor asupra abstracției, a însemnat o victorie a tradiției elenice. Dar această victorie a fost dobândită prin recurgerea la o teorie mistică. Numai misticismul putea salva cultul icoanelor în Imperiul de Răsărit.

Puternicul atașament pentru icoane a fost una din cauzele care a dus la conflictul cu mahomedanii și la distrugerea definitivă a civilizației creștine din Asia Mică.

Biserica din Sardes s-a dezvoltat și menținut sub umbra istoriei orașului. Păstrând doar reverberația unei glorii trecute și luptându-se pentru o cauză nebiblică și depășită – icoanele au fost totdeauna de partea trecutului, a misticismului și a tendințelor populare păgâne.

Scrisorile Apocalipsei

5. Perioada istorică – Sardes

Privind creștinismul în dezvoltarea lui istorică, biserica din Sardes reprezintă perioada creștinismului protestant, începută cu Martin Luther și mari reformatori ai sec. al XVI-lea, așa cum s-a dezvoltat el în perioada modernă.

Fără îndoială, protestantismul reprezintă o nouă etapă în istoria milenară a creștinismului. Conceptul de bază al mântuirii, atitudinea față de Sfânta Scriptură, biserică și preoție, ritualul religios au influențat enorm viața socială, economică și politică. Lumea a trecut de la o epocă la alta; parcă s-au rupt niște zăgazuri, s-a constatat un progres uimitor. Protestantismul a fost părintele capitalismului.

a) Tinerețea sau cântecul reformatorilor. Pe plan social și politic, se înscrie ca un protest împotriva unor practici nedemne, realizate de oamenii religiei și în numele religiei: „Protestăm prin aceasta înaintea lui Dumnezeu, singurul nostru Creator, Păstrător, Răscumpărător și Mântuitor, și care într-o zi va fi Judecătorul nostru, ca și înaintea tuturor oamenilor și a tuturor creaturilor, că noi, pentru noi și pentru poporul nostru, nu consimțim, nici nu aderăm în vreun fel oarecare la decretul propus, în toate punctele care vin împotriva lui Dumnezeu, a Sfântului Său Cuvânt, sau a conștiinței noastre curate, pentru mântuirea sufletelor noastre”.

Pe plan spiritual, protestantismul se impune ca o religie a rațiunii, în opoziție cu misticismul religiei catolice sau ortodoxe. „Există-unii oameni profund religioși, care nu admit în niciun fel misticismul. Un Luther, de exemplu, vorbea eu dispreț despre extazele mistice, cărora el nu le atribuia nicio însemnătate”.

Analizând cu multă atenție și profunzime credința protestantă, Lucian Blaga consemnează următoarele: „Spiritul protestant se caracterizează, spre deosebire de creștinismul răsăritean și de cel roman, prin înclinarea sa de a problematiza la extrem viața religioasă, prin accentul pe care-l pune asupra libertății spiritului, asupra conștiinței, a deliberării interioare, a libertății de decizie și de opțiune. Protestantismul este creștin pe planul cel mai lucid al conștiinței, pe temeiul unei largi și violente problematizări a doctrinei și pe baza unei deliberări lăuntrice a spiritului său”. 20

Sardes – cetatea morții 123

Din spatele catedralelor impunătoare, care au strivit Europa cu formalismul lor, s-a auzit un strigăt de libertate, un glas al conștiinței, aprins la lumina Evangheliei: „Cel drept va trăi prin credința lui”. Și oamenii, obosiți de fabule, chinuiți de teroarea unui iad arzând, au alergat spre acest edificiu. Era un templu nou, simplu, sobru, fără chipuri și icoane, fără prelați și fast izbitor. Era glasul limpede și pe înțeles al unei predici care se adresa direct conștiinței fiecărui ascultător.

Întreg edificiul se sprijinea pe doi stâlpi de bază: a) mântuirea se obține prin credința în jertfa lui Iisus Hristos, fără fapte sau merite personale; și b) adevărul poate fi cunoscut în întregime din Sfânta Scriptură, fără tradiții și intermediari omenești. Un imn de bucurie a răsunat pe pământ: se născuse Sardes – cântec de biruință!

Apariția Sardesului a transformat lumea: prinții și-au oferit săbiile pentru apărarea Scripturii, călugării au părăsit mănăstirile pentru a predica Evanghelia, bătrânii și tinerii făceau să răsună pe străzi cântece de bucurie. O nouă viață a impulsionat vechiul continent: ordinea și corectitudinea, munca și calitatea s-au văzut pretutindeni. Cunoștințele au crescut, invențiile au fost puse în slujba Evangheliei, iar calitatea vieții s-a schimbat simțitor. Ce minune! Se părea că visul apostolilor e aproape realizat!

În frământarea sufletului său pentru a găsi mântuirea, Luther descoperă, în Biblia legată de zidul mănăstirii, adevăratul drum: „Cel drept va trăi prin credință”. Eliberat de povara păcatelor, aproape de un Mântuitor plin de iubire, Luther devine o unealtă în mâna lui Dumnezeu, prin care milioane de oameni au găsit aceeași eliberare sufletească, fără penitențe, fără fapte, ci doar prin credință.

Lucian Blaga remarcă: „Mai multe idealuri religioase își dispută

întâietatea în interiorul creștinismului. Pe de o parte misticismul cu variantele sale, pe de altă parte un ideal care pune accentul pe credință ca atare, ca un raport între om și Dumnezeu, ca o persoană spre o altă persoană, infinit superioară. Credința în acest înțeles implică un permanent și incoruptibil raport de la mine la tine, fără posibilitatea unui amestec, sau a unei osmoze... Credința este de astă dată forma încheiată a raportului posibil dintre om și Dumnezeu. De aceea numim acest al doilea tip, tip al credinței, fiindcă pentru aceasta credința este aspectul esențial al religiozității”.

„Bărbați renumiți, mari reformatori, ca Luther, Calvin, Zwingli, Melancton, John Knox, au scris și predicat despre mântuirea prin

Scrisorile Apocalipsei credință, milioane de oameni eliberându-se din robia unui iad înfiorător. Luther a fost în stare să elibereze conștiința creștină de legalismul roman; Zwingli a liberat gândirea creștină de erorile și abuzurile păgânismului roman; dar Calvin a fost educatorul conștiinței creștine, pe care el a supus-o autorității lui Dumnezeu. Educând conștiința creștină și organizând cu măiestrie biserica creștină, el a ajutat să se pregătească oameni pentru sosirea libertății politice și religioase”.

b) Căsătoria sau religia de stat. Dar vrăjmașul sufletelor nu doarme! El a pus la lucru tot arsenalul său pentru a face fără efect toată lucrarea credinței. Universitățile care au răsărit pretutindeni, numărul mare de studenți silitori, prezența la biserică a tuturor credincioșilor, viața intelectuală foarte vie, moralitatea destul de înaltă, oferea aparența unei situații bune.

„Dar viața spirituală cu roadele ei aproape că nu se vedea. Sarde-sul și-a lăsat lucrul neterminat, s-a mulțumit cu un început mare, pe care, de fapt, ar fi trebuit să se străduiască să-l ducă fără odihnă până la capăt. Biserica reformațiunii deveni curând o religie a maselor, mai mult negativă decât vie, mai mult politici decât religioasă”.

Reformatorii nu se înțelegeau între ei și nu erau dispuși să accepte ideile altora; cei ce ieșeau din canonul odată fixat erau socotiți eretici și mulți au fost martirizați în același mod cum au procedat catolicii. În catolicism locul lui Dumnezeu a fost ocupat de biserică, iar în protestantism a fost ocupat de către stat.

„Din momentul în care principii au luat în mâinile lor mișcarea reformațiunii, religia a devenit o problemă de stat, așa cum s-a

întâmplat și în timpul lui Constantin. Unul a creat creștinismul, iar ceilalți au creat protestantismul. Ca orice regat, un creștinism purtând chip de principe, cu toate manevrele politice de rigoare, cu conflictele de interese, măsurile de constrângere și intoleranță, devine persecutor și formalist”. 25

„În această perspectivă, istoria religioasă a Europei Occidentale după sec. al XVI-lea se lasă integrată mai degrabă în istoria politică, socială, economică și culturală a continentului”. 26

c) Maturitatea sau spiritul protestantismului. „Un alt element nou pe care l-a adus protestantismul a fost „spiritul capitalismului”. E greu de definit acest concept, dar el a creat o nouă acuitate față de muncă și bani. Max Weber dezvoltă acesta teză în cartea sa: *Etica protestantă*

Sardes – cetatea morții și spiritul capitalismului. „Omul este pus în relație cu câștigul ca scop al vieții sale, nu câștigul în relație cu omul ca mijloc în scopul satisfacerii trebuințelor materiale ale vieții sale. La întrebarea: „De ce trebuie să se facă din om bani?”, se răspunde printr-un verset biblic: „Dacă vezi un om iscusit în lucrul lui, acela poate sta pe lângă împărați”, în măsura în care este legal, câștigul de bani în cadrul ordinii economice moderne este rezultatul și expresia iscusinței profesionale, și această iscusință este, după cum se poate constata fără nicio dificultate, realmente alfa și omega moralei lui...”

Efectul acestui „spirit al capitalismului”, ca o consecință a unei interpretări distorsionate a Bibliei, se vede în viața religioasă: „Cei plini de spiritul capitalismului sunt astăzi de obicei, dacă nu de-a dreptul ostili bisericii, cel puțin indiferenți față de ea”.

Niciunul din marii reformatori nu a fost preocupat de aspectul etic. Ei nu au constituit vreodată punctul central al soliei lor și nu au fost atrași spre bunuri laice și vremelnice. „Salvarea sufletului și numai aceasta a fost punctul central al vieții și activității lor. Obiectivele lor etice și efectele practice ale doctrinei lor se ancorau toate aici, fiind consecințe ale unor mobiluri pur religioase... Efectele culturale ale reformei au fost urmări neprevăzute și de-a dreptul nedorite ale activității reformatorilor, adeseori foarte îndepărtate sau chiar opuse tuturor ideilor pe care le-au avut ei”.

d) Bătrânețea sau protestantismul muribund. Puține lucruri bune putea spune solul ceresc despre biserica din Sardes. Activitatea ei exterioară nu era susținută și de o viață interioară pe măsură. N-au

rămas consecvenți adevărului și, ce era mai grav, au pierdut în totul duhul de viață al creștinismului primar.

„Și Îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: Iată ce zice Cel care are cele șapte Duhuri ale lui Dumnezeu și cele șapte stele: Știu faptele tale, că îți merge numele că trăiești, dar ești mort. Veghează și întărește ce rămâne, care e pe moarte, căci n-am găsit faptele tale desăvârșite înaintea Dumnezeului meu. Adu-ți aminte, deci, cum ai primit și ai auzit! Păstrează și pocăiește-te! Dacă nu veghezi, voi veni ca un hoț și nu vei ști în care ceas voi veni asupra ta”.

Acuzația ce i se aduce este foarte gravă: „Îți merge numele că trăiești, dar ești mort!” Nicio biserică și niciun creștin nu poate trăi pe faima trecutului, oricât de glorios ar fi el.

Scrisorile Apocalipsei

Cât de binevenită era solia Sardesului: „Păstrează și pocăiește-te”! Dacă ar fi păstrat spiritul reformatoarelor, dacă ar fi prețuit pocăința tot atât de mult ca și goana după bani și etica profesiei, ar fi rămas o biserică vie! Ce păcat!

Aplicând această sobe la perioada postreformațiunii, vom constata că se potrivește exact. „Aceia care au condus reformațiunea au fost bărbați de vigoare și consacrați, însă urmașii lor, gândind că bătăliile au fost câștigate, s-au apucat să organizeze religia. Mari mișcări care au început prin reformatori ca: Luther, Calvin, Knox, n-au devenit altceva decât niște religii de stat sprijinite pe tezaurul public. Mulțumiți de sine și satisfăcuți cu realizările trecutului, acești oameni n-au reușit să intuiască nevoia lumii de Hristos”.

„A fost un timp în istoria Pergamului când creștinismul credea că păgânismul a murit; dar în realitate religia aparent înfrântă a biruit. Păgânismul botezat a intrat în biserică. În zilele Sardesului, istoria s-a repetat Protestantismul, prin sine însuși, liber de principiile Evului Mediu, a crescut asemeni unui stejar măreț. Dar copacul semeț și cu viață lungă, era alimentat din adânc, prin rădăcinile lui, de aceeași sevă de viață, ca și vechiul copac, pe care El îl tăiașe, astfel protestantismul a ajuns să se dezvolte pe structura și principiile catolicismului”.

Protestanții au descoperit marele principiu al mântuirii prin credință, dar au frământat atât de mult acest cuvânt, l-au strecurat atât de des prin sita rațiunii, până când au rămas fără nimic. Ei L-au pierdut din vedere pe Hristos, Mântuitorul nostru. Ei n-au reușit să înțeleagă că doar credința singură, nu ne poate mântui și n-au descoperit

frumusețea și profunzimea iubirii care se revarsă de la cruce și că o religie fără Hristos cel iubitor este moartă prin ea însăși.

Poate cea mai clară dovadă a unui creștinism rațional-rece, este strigătul lui Kierkegaard, acel zbucium sufletesc al căutării mântuirii într-un teren sterp al rațiunii. El scrie: „Protestul trebuie să vină, și dacă vine târziu, vine cu atât mai serios”. El lovește fără cruțare, variind mereu tema: creștinismul oficial, creștinismul actual, de pretutindeni, nu este creștinismul Noului Testament Toată opera sa este străbătută de ecoul acestei boli, care nu te omoară, dar nici nu te lasă

31 să trăiești de disperare”.

Un astfel de creștinism muribund, care s-a înecat în propriile lui raționamente și realizări, nu putea fi purtătorul făcliei adevărului.

Sardes – cetatea morții

Hristos își pregătea alți alergători. El avea chiar în Sardes „câteva nume care nu și-au mânjit hainele”.

e) Nepoții sau continuatorii reformei. Ceea ce-i trebuia bisericii în momentul acesta primejdios era o reformă, dar mai ales o redeșteptare. Redeșteptarea aceasta a și avut loc. În Anglia, ea a fost propagată prin mijlocirea unei constelații strălucite de evangheliști: episcopul Reyle îi numește pe oameni cei doisprezece apostoli ai acestei a doua reformațiuni, care, începând de la 1735 și până la 1785 au scos mai întâi Anglia și mai apoi. toată lumea protestantă din lipsa de religie și din necredință.

„Metodismul care a început în Anglia nu a făcut numai atât, că a înființat o sectă, ci el a înviorat toate celelalte culte, a repus în cinste doctrinele reformațiunii.

Pietismul din Germania a depus efortul de a face pe contemporanii lor să simtă că... darul credinței nu constă dintr-o alipire a spiritului la anumite adevăruri descoperite, ci ea este o putere de la Dumnezeu pentru renașterea sufletelor.

Mișcarea quakerilor și a fraților moravi a pus accentul pe iubirea frățească, simplitate, prezența reală și permanentă a Duhului Sfânt în viața de toate zilele a credinciosului.

Baptiștii, scoțând de sub molozul tradiției acest mare simbol al botezării credincioșilor, insistau asupra necesității credinței individuale, ca o condiție de a intra în Biserică. Împreună cu Rogers Williams și alții, ei revendicau libertatea de conștiință și de cult și

separarea bisericii de stat”?

Sardesul a supraviețuit prin acești câțiva bărbați și mișcările religioase din spatele lor. Dumnezeu nu i-a uitat! El a remarcat zelul și credincioșia lor, El a notat cu corectitudine numele lor încărție cerului. Câtă încurajare găsim în acest fapt, că Dumnezeu înregistrează nume cu nume viața și lucrarea fiecărui om!

„Totuși, ai în Sardes câteva nume care nu și-au pătat hainele. Ei vor umbla împreună cu Mine, îmbrăcați în alb, fiindcă sunt vrednici. Cel ce va birui va fi îmbrăcat în haine albe. Nu-i voi șterge nicidecum numele din cartea vieții și voi mărturisi numele lui înaintea Tatălui Meu și înaintea îngerilor Săi”.

Prietene, și tu ai posibilitatea ca numele tău să fie remarcat de Dumnezeu și astfel să fii îmbrăcat în alb! Evitând greșelile unora și

Scrisorile Apocalipsei străduindu-te să mergi pe drumul credinței și al dragostei, vei putea trăi viața cu bucuria unei mântuiri veșnice. El te așteaptă!

Note

1.1 Corinteni 10, 12

2. E.G. White – Testimonies, vol. 8, pag. 100

3. Daniel 7, 5. D. Popa în lucrarea sa „Daniel”, vol. 2, pag. 31 spune: „Acea care consideră al doilea imperiu ca fiind Medo Persia, au interpretat cele trei coaste din gura ursului ca fiind Babilonul, Lidia și Egiptul”.

4. Proverbe 18, 12

5. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, Lycabettus Press, Atena, 1974, pag. 104

6. Ekrem Akurgal – Ancient civilisation and ruins of Turkey, Istanbul, 1993, pag. 127.

7. Bible Commentary S.D.A., vol. VII, Sardes

8. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 131

9. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 110

10. Roy A. Anderson – Desfășurând cartea Apocalipsei, pag. 40 –

41

11. Apocalipsa 3, 1 – 4

12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 105

13. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

14. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

15. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

16. Tatarkiewich – Istoria esteticii, vol. U, București, 19, pag. 62.65

17. Idem, pag. 62 – 63

18. E.G. White – Tragedia Veacurilor, București, 1981, pag. 184

19. L. Blaga – Istoria filosofiei religiei, Cluj, 1994, pag. 167

20. Idem, pag. 175 p

21. Romani 1, 17

22. L. Blaga, Idem, pag. 167 – 168

23. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Reformațiunea

24. A. Vuilleumier – Apocalipsa, București, 1945, pag. 27

25. J. Zurcher – Le Christ de L'Apocalipse, pag. 67

26. M. Eliade – Istoria credințelor și ideilor religioase, vol. UI, pag. 260

27. Max Weber – Istoria Protestantismului, pag. 69

28. Apocalipsa 3, 1 – 5

29. Roy A. Anderson – Idem, pag. 41 – 42

30. Haskell – Apocalips, pag. 76

31. L. Blaga – Idem, pag. 173.175

32. A. Vuilleumier – Idem, pag. 29 – 30

33. Apocalipsa 3, 4.5

Capitolul VIII

filjyulffa – cefa Xe ĀAge/rtel*

Am cele mai frumoase amintiri din Filadelfia! Orașul acesta, deși păgân, păstrează încă mult din dragostea frățească a fondatorilor și a creștinilor care au locuit aici cea mai mare parte a istoriei lui.

Ibrahim, patronul unei băcănii din colțul străzii, vizavi de ruinele bisericii Sf. Ioan Teologul, păstra cheile micului monument arheologic. După ce ne-a deschis și s-a străduit să ne ofere mici amănunte, într-o engleză de mult uitată, ne-a luat de gât, spunându-ne: „Voi sunteți prietenii mei!” Cald și amabil, ne-a condus spre alte ruine, oferindu-se să vină cu noi. La despărțire ne-a îmbrățișat, ne-a oferit cartea lui de vizită, și ne-a spus: „Să mai veniți pe la noi!”

Dar cât am colindat până l-am găsit pe Ibrahim! Orașul se întinde ca un evantai pe panta unui deal, în timp ce șoseaua principală trece pe jos, pe la marginea lui. Un zid gros, de piatră, masiv, ros de ploi și întrerupt din loc în loc, mai desparte încă actualul oraș de drumul principal.

Am parcat în apropierea zidului și am pornit pe jos de-a lungul

lui, în căutarea monumentelor trecutului. Dar vai, târle de oi, magazine improvizate, cotețe de păsări erau agățate de el, asemeni unor zdrențe înșirate pe crengile unui copac uscat

O mulțime de copii se jucau prin preajma-i. În nicio altă parte n-am văzut atât de mulți copii ca aici, la Filadelfia. Unii înălțau zmee, ridicându-i până la mari înălțimi; alții jucau mingea sau se plimbau cu bicicletele. O escortă serioasă de pui de ieniceri s-a strâns

Scrisorile Apocalipsei în jurul nostru. Urmăreau cu atenție, de la câțiva metri, aparatele noastre de fotografiat și filmat.

Am încercat să intrăm în vorbă cu ei, să-i întrebăm câte ceva, să aflăm despre locul monumentelor arheologice, dar nimic... Le-am făcut semn să se îndepărteze, dar niciun rezultat; am grăbit pasul, ca să scăpăm de ei, dar nici vorbă... Ne mișcăm într-o strânsoare a copiilor, în care zeci de perechi de ochii ne iscodeau, creându-ne impresia unui adevărat asediu, din care nu mai puteam scăpa.

După ce-am urcat câteva străzi, intrând într-o zonă mai densă de case, au mai rămas după noi doar vreo trei. Ne-am oprit, făcându-le semn să se apropie; le-am arătat imaginile prin vizorul camerei, i-am întrebat de ruine, arheologie, istorie, tot ce ne trecea prin cap... Zâmbeau, au schimbat câteva cuvinte între ei, iar apoi au luat-o înaintea, în fața noastră, și după vreo douăzeci de minute am ajuns în fața unor monumente impunătoare. În timp ce priveam prin gardul de sârmă, Ibrahim a venit cu cheile și ne-a poftit să intrăm înăuntru. Așa am ajuns să ne împrietenim cu el.

Unul din cei trei copii nu s-a mai despărțit de noi. Ne-a însoțit prin toate locurile pe unde am mers, iar după câteva ore, când am ajuns la mașină, ne privea cu tristețe. Nu știam cum îl cheamă, dar ne-am despărțit ca prieteni! Ochii lui calzi, privirea nevinovată mi-a rămas mult timp în minte, în timp ce mașina înainta spre Laodicea. Mă frământa un gând: Doamne, ne vom mai întâlni cu acești oameni? Vom avea oare privilegiul să-i regăsim și pe ei în împărăția Ta?

Ce trist este faptul că ziduri de piatră, bariere ale naționalismului, șanțuri adânci ale ideologiilor și religiilor, despart încă cu atâta violență, suflete sincere, care clocotesc de aceeași dragoste! Ce dureros este că forța tunurilor și puterea legilor mai țin ferecată înaintarea Evangheliei spre cei doritori de mântuire!

Înaintam pe marele drum al Apocalipsei, prin ținuturile și orașele unde Evanghelia ieșise biruitoare în zilele de glorie ale

păgânismului. Oare ce păcate au făcut creștinii, de nu mai găsim acum nici măcar lespezile bisericilor de altă dată? Cu ce au fost mai buni acești păgâni, de le-ai îngăduit să strige, în fiecare zi, măreția dumnezeului lor, peste oasele putrezite ale mucenicilor Tăi?

Meditam frământat de atâtea gânduri, în timp ce înaintam prin noapte, spre ultimul popas al călătoriei. Se derulau în minte scene după scene, în timp ce încercam să leg o imagine coerentă și logică. Creștinii au

Filadelfia – cetatea dragostei 131

Început cu Evanghelia, dar au sfârșit luptând pentru cruci; L-au predicat pe Hristos, dar curând l-au schimbat chipul cu o icoană; s-au mândrit cu originea lor apostolică, dar alți sfinți, cu alte învățături, le-au îmbogățit bisericile cu moaștele lor.

Parcă **n** aud pe Iisus plângând deasupra cetății: „... de câte ori am vrut să vă strâng la Mine, cum își strânge găina puii sub aripi, și n-ați vrut. Iată că vi se lasă casa pustie!” Iisus mai plânge și azi când vede ura, dezbinarea, nepăsarea, lacrimile și sângele care mai curge încă pe altarul ambițiilor firești!

Dar, după cum fiecare lucru își are vremea lui, și sfârșitul își are vremea lui. După trecerea timpului tuturor lucrurilor firești, bune și rele, va trebui să vină și timpul lui Dumnezeu, timpul când să pună capăt tuturor nedreptăților și durerii omenești.

În nicio altă parte, ca aici, în epistola către Filadelfia, nu apare mai clară și mai frumoasă, această zi glorioasă a lui Dumnezeu:

„Și îngerului bisericii din Filadelfia seriei: Tată ce zice Cel Sfânt, Cel Adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide și nimeni nu va închide, Cel care închide și nimeni nu va deschide: Știu faptele tale; iată, ți-am pus înaintea o ușă deschisă, pe care nimeni nu poate s-o închidă, pentru că ai puțină putere și ai păzit Cuvântul Meu și n-ai tăgăduit numele Meu... Fiindcă ai păzit cuvântul răbdării Mele, te voi păzi și Eu de ceasul încercării care va veni peste toată lumea, ca să încerce pe cei care locuiesc pe pământ. Eu vin curând. Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ți ia cununa. *”.

2. Istoricul orașului

Filadelfia este cel mai tânăr oraș din cele șapte. A fost construit de Attalos II al Pergamului (159 – 138) în jurul anului ISOÎ. Hr. Numele „Filadelfia” vine de la epitetul primit de Attalos II – Filadelfus – datorită loialității sale față de fratele său mai mare, Eumenes II (197 –

159). Din dragostea și loialitatea frățească s-a născut un oraș, mereu viu, după cum, din dragostea și credincioșia lui Dumnezeu, s-a înălțat o cruce dătătoare de viață pentru toată omenirea. Cât de dăinuitoare și puternică este lucrarea dragostei!

Regatul Pergamului, steaua strălucitoare a elenismului, atinsese apogeul extinderii și puterii sale. Aici, în centrul Anatoliei, la granița dintre provincii, la răscruce de drumuri și cumpănă de ape, doreau să înalțe o cetate care să transmită civilizația greacă popoarelor asiatice.

Scrisorile Apocalipsei

Chiar de la prima piatră de temelie, Filadelfia s-a dorit a fi o cetate misionară. Oare știa Attalos ce va însemna cetatea lui pentru veacurile misionarismului modern? Cu siguranță, nu; dar Altcineva, mai mare ca el, știa!

De-a lungul anilor, a purtat diferite nume, dar „iubirea frățească” a rezistat până când, târziu, turcii l-au rebotezat în Alahşehir – orașul roșu, din cauza culorii roșii a solului vulcanic pe care este zidit.

Orașul este așezat pe râul Cogamus, un afluent al lui Hermes, la poalele dinspre răsărit ale Muntelui Tmolous, pe drumul care face legătura între Lidia și Frigia. Din punct de vedere strategic, el este „Cheia Asiei”, deschizând și oprind trecerea spre multe provincii.

Zona geografică este bântuită des de cutremure, fapt care a făcut ca cetatea să sufere mult de pe urma lor, dar mai mult a suferit din cauza dezastrelor provocate de furia omenească. Coastele și lunca Cogamus-ului sunt cultivate cu viță de vie, podgoriile de aici fiind renumite până departe.

Marele succes al elenismului în Asia s-a datorat culturii; ei au construit foarte mult, au ridicat temple, teatre, stadioane, gimnazii. Romanii au continuat opera, introducând sisteme mărețe de apeducte, canalizări, terme și căi de comunicații foarte bune și sigure. Datorită clădirilor ridicate aici, Filadelfia a fost numită „Mica Atena”; păcat că nu mai putem vedea nimic, nici măcar ruinele, din vestitele clădiri antice. Câteva statui din epoca elenistică și romană, monezi, obiecte de cult și podoabe, se pot vedea în Muzeul de arheologie din Manisa.

La intersecția dintre două străzi, cât ar ocupa două gospodării, se află singurul monument antic. Trei picioare masive, zidite din piatră, cu frânturi din arcadele bolții, construite din cărămidă roșie, își ies în întâmpinare. La baza unuia din acești piloni, arheologii au făcut

săpături pentru a ajunge la pardoseala bisericii. Semnele crucii se pot vedea pe mai multe lespezi de marmură și pe frânturi de pietre din zidărie. Epitafe și alte părți din interiorul bisericii sunt înșirate lângă zidul care a mai rămas.

O placă indicatoare ne informează că aceasta este Biserica Sfântului Ioan Teologul, construită în sec. al VI-lea și care a servit drept catedrală pentru episcopii și arhiepiscopii de Filadelfia.

Zadarnic ne-am străduit să mai găsim ceva: la poalele unei acropole erau temeliile de calcar ale unei construcții neidentificate. Pe coasta acropolei se mai vedea câte o urmă de piatră veche din *iladelfia* – *cetatea dragostei* construcție, capete de canalizări întrerupte; dar niciun monument antic nu se lăsa descoperit

Viața a biruit, orașul a renăscut după fiecare nenorocire, refăcându-se peste ruinele trecutului. Oamenii zâmbeau la ferestre, discutau pe la porți, arătându-se nedumeriți față de interesul nostru pentru trecutul orașului lor. Pe ei îi interesa doar prezentul, și foarte puțin viitorul; poate tocmai de aceea avem parte de atâtea nenorociri. „Nu trebuie să ne temem de nimic pentru viitor, decât de a uita drumul pe care ne-a condus Dumnezeu în istoria noastră trecută”.

Târziu, în secolul al XI-lea, Ioan Ducas, căruia Laodicea i s-a supus, a cucerit prin asalt atât Filadelfia, cât și Sardesul și le-a stăpânit câțva timp.

Între 1109 – 1110, o expediție turcească a atacat Filadelfia, dar n-a reușit s-o cucerească. Doi ani mai târziu, Sultanul de Rum, Malik Shah, a încercat și el în zadar să o ocupe.

Împăratul Manuel I Comnen (1143 – 1180) și-a găsit refugiul aici, după ce a fost înfrânt de forțele turcești ale sultanului de Iconium. După 1185, într-o perioadă critică pentru imperiu, Isaac al II-lea Angelus (1185 – 1195) ocupă tronul imperiului. El aparținea puternicei familii Angelii din Filadelfia, care a dat trei împărați-Imperiului Bizantin.

În cea de-a treia cruciadă, împăratul german Frederic I Barbarossa (1190), în drumul său spre Ierusalim, s-a oprit două zile la Filadelfia. După ocuparea Constantinopolului de cruciada a IV-a, în 1204, Teodor Mancofos s-a autointitulat pe sine conducător independent al Filadelfiei. Împăratul Teodor I Lascaris (1204 – 1222) a adus orașul sub controlul său*, menținând imperiul cu capitala la

Nicea.

În profida tuturor atacurilor turcilor, Filadelfia a rămas în mâinile bizantinilor până la sfârșitul secolului al XIV-lea. Ei au rezistat cu succes la un asediu al turcilor otomani, în anul 1306, au constrâns pe inamic să se retragă, și din nou au rămas nebiruiți în 1324, când otomanii au făcut o nouă încercare de a-i cucerii.

După pierderea tuturor posesiunilor din Balcani, în urma bătăliei de la râul Marița, din 1371, Ioan Paleologul (1341 – 1391) a fost forțat să devină vasal turcilor. În rolul său umil, de vasal, a contribuit la capturarea Filadelfiei de către Baiazid, în anul 1390. Era ultima cetate bizantină din Asia care-și deschidea porțile mahomedanilor.

Scrisorile Apocalipsei

Filadelfienii au reprezentat o piedică pentru hoardele mongole sălbatice ale lui Timur Lenk. Deși au depus o eroică rezistență, cetatea a fost cucerită prin asalt, și Timur Lenk a construit un zid cu cadavrele victimelor curajoase ale Filadelfiei, după cum construise un turn din capetele smirnieilor. A fost o adevărată glorie pentru Filadelfia să rămână independentă atât de mult timp în mijlocul Anatoliei, departe de orice sprijin extern.

3. Istoria martorilor credinței

Urmărind cu mândrie istoria acestui oraș, ne crește interesul să aflăm și istoria creștinilor, cu experiențele prin care au trecut ei. Cunoaștem foarte puțin despre începutul creștinismului în Filadelfia. O tradiție susține că Sfântul apostol Pavel l-a numit pe Luciu – ruda sa (Rom. 16, 21), ca prezbiter al Filadelfiei; dar potrivit Constituțiilor Apostolice, Demetrius a fost primul episcop al comunității de aici, numit de Sfântul apostol Ioan.

La scurt timp după epistola scrisă de Ioan, Sfântul Ignațiu de Antiohia le trimite o scrisoare din Troa (105), în care le scrie următoarele despre prezbiterul comunității: „Am fost impresionat de acest bărbat nobil și de talentul său de a face, în tăcere, mult mai mult decât realizează alții prin cuvinte vanitoase”. El avertizează comunitatea împotriva pericolului ereziilor și schismelor și-i admonestează să folosească „o singură euharistie”.

În secolul al III-lea, Filadelfia și Tiatira au fost cuprinse puternic de montanism. Una din principalele susțineri era că Noul Ierusalim va coborî și se va așeza, undeva, în apropiere de Filadelfia.

Episcopii de Filadelfia au fost prezenți la toate marile concilii: la

Nicea în 325, prin Hetimasius; la Efes în 431, unde episcopul Teofanus sa unit cu Nestorie împotriva lui Chiril al Alexandriei.

Dezastrele care s-au abătut peste creștinismul din Asia n-au putut distruge voința de a rezista a filadelfieinilor. Ei s-au refăcut și au rămas statornici chiar după cucerirea turcească și invazia mongolă. Se pare că erau conștienți de îndemnul adresat lor de Ioan: „Păstrează ce ai, ca nimeni să nu – ia cununa”.

„Chiar și atunci când creștinismul a murit de o moarte înceată, dar sigură, Filadelfia a rămas, ca și Smirna, o cetate creștină. E o coincidență remarcabilă că cele două cetăți, Smirna și Filadelfia, care și-au păstrat caracterul și populația majoritar creștină mai multă vreme

Filadelfia – cetatea dragostei decât oricare altă cetate din Asia Mică, sunt exact acele biserici care au fost atât de curate și fără pată pe vremea lui Ioan, încât epistolele scrise lor sunt singurele care nu cuprind niciun cuvânt de mustrare”.

În 1578, patriarhul Constantinopolului ridică în grad episcopia Filadelfiei, devenind mitropolie, subordonându-i toate celelalte centre episcopale din centrul Asiei. Călătorii din secolul al XVII-lea descriu Filadelfia ca un oraș puternic și frumos, având 12 biserici.

„Biserica din Filadelfia a continuat să aibă martiri. La mijlocul secolului al XVIII-lea, Demetrios al Filadelfiei, fiu de preot, a trecut la islamism, dar apoi s-a pocăit și s-a reîntors la credința sa creștină, motiv pentru care a fost martirizat”.

Un secol mai târziu, Hadji-George a trecut și el la islamism, dar mai târziu a mărturisit public credința sa creștină, pentru care a fost, de asemenea, executat.

În 1826, episcopul Filadelfiei a spus reverendului F.V.J. Arundell că în cetate sunt 3.000 de familii de turci și 300 familii de greci-creștini, și că au mai rămas 25 de biserici, din care 5 sunt în funcțiune”.

La sfârșitul primului război mondial, majoritatea populației din Filadelfia era încă creștină, însă orașul a împărțit soarta Smirnei, și toți grecii-creștini au fost alungați și expulzați în anul 1923. Astfel se explică că astăzi nu mai întâlnim niciun creștin, ci doar urmele unor biserici ruinate.

Cu toate acestea, actualul oraș Ataşehir, cu peste 75.000 locuitori, deși mahomedani, te întâmpină cu dragostea și bucuria unor

inimi de creștini.

4. Mesajul divin către Filadelfia

Domnul Hristos se prezintă acestei biserici îmbrăcat în atributele divinității: „Iată ce zice Cel Sfânt, Cel Adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide și nimeni nu va închide, Cel care închide și nimeni nu va deschide”. Numai un astfel de Dumnezeu poate conduce biserica de la reformațiunea protestantă la o treaptă mai înaltă de sfințenie și adevăr.

În elogiul adus acestei biserici sunt amintite trei calități creștine: „tu ai puțină putere”, „ai păzit Cuvântul Meu” și „n-ai tăgăduit numele Meu”. Dacă expresia „tu ai puțină putere” este negativă, în general, aici ea are un aspect pozitiv, pentru că doar acei creștini.

Scrisorile Apocalipsei care-și simt nevrednicia lor spirituală, pot manifesta plenitudinea puterii lui Dumnezeu.

„Și El mi-a zis: Harul Meu îți este de ajuns; căci puterea Mea în slăbiciune se desăvârșește. Deci mă voi lăuda mult mai bucuros în slăbiciunile mele, pentru ca puterea lui Hristos să rămână peste mine”.

Solia către Filadelfia se caracterizează prin cuvintele: „Iată, ți-am pus înaintea o ușă deschisă...” Această expresie arată spre posibilități favorabile de a predica Evanghelia. La fel, apostolul Pavel îi roagă pe frații din Colose să se roage pentru el, „ca Dumnezeu să ne deschidă o ușă pentru Cuvânt, pentru ca să putem vesti taina lui Hristos...” 23

Niciodată în istoria creștinismului n-a existat o situație atât de favorabilă pentru vestirea Evangheliei ca acum. După Revoluția franceză și cea americană, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, care au condus la scăderea influenței puterii papale, a existat un deosebit interes pentru Cuvântul lui Dumnezeu.

Istoricul L.R.E. Froom spune că două mari schimbări radicale au avut loc în istoria creștinismului. Prima schimbare a avut loc în secolul al IV-lea, când, de la o societate voluntară, cu membri care aveau din proprie inițiativă și din convingere, s-a trecut la o societate unde apartenența era impusă, iar abaterile pedepsite. A doua schimbare a avut loc în urma protestantismului, când diferitele grupări protestante au pus accentul pe alegerea personală și libertatea de manifestare a credinței.

Pornind de la cele „câteva nume, care nu și-au pătat hainele”, lucrarea reformațiunii cunoaște o nouă etapă de mare avânt, la

Începutul secolului al XIX-lea, mai ales în Anglia și America. Ea se datora mării treziri wesleyană-arminiană în Anglia, a pietiștilor în Germania, în mod direct, și Revoluției Franceze, în mod indirect. Era o mișcare universală care conducea pe oameni la Biblie și care se ridica împotriva unei morale scăzute, a secularismului și a deismului.

Zeci de bărbați din diferite denominațiuni s-au ridicat ca predicatori remarcați. Ei au organizat grupuri de studiu al Bibliei, societăți misionare și diverse activități cu caracter social și de sănătate în favoarea oamenilor. Au apărut poeți și compozitori care au alcătuit imnuri simple și frumoase, care exprimau bucuria unei vieți noi și schimbate prin harul lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, toți aceștia au primit numele de „evangelici”.

Filadelfia – cetatea dragostei 137

„Evangelicii nu erau atât de interesați de organizație și de doctrină, cât de exprimarea practică a creștinismului într-o viață răscumpărată și de pietate, care se inspira din studiul Bibliei și din rugăciune”.

„Evangelicii promovau reforma socială, deoarece ei credeau că omul este o ființă spirituală, care poate să devină sau chiar este un copil al lui Dumnezeu. Majoritatea reformelor sociale dintre anii 1787 și 1850 au fost rezultatul luptei evanghelicilor pentru cei săraci... În 1772, o decizie a tribunalului abroga deținerea de sclavi în Anglia, în 1807, Parlamentul a aprobat un act care le interzicea englezilor să participe la comerțul cu sclavi. Opinia publică evanghelică, reprezentată prin delegatul englez la Congresul de la Viena din 1815, a reușit să obțină scoaterea comerțului cu sclavi în afara legii de către majoritatea statelor europene”.

Evangelicii din această perioadă au întemeiat societăți biblice și misionare care au schimbat radical viața spirituală a lumii și au condus omenirea într-o nouă etapă a istoriei ei.

„Bisericile protestante nu au făcut multă lucrare misionară în timpul epocii reformei, deoarece toată energia lor era absorbită de munca de organizare și de lupta pentru existență. În timpul Contrareformei, marea lucrare misionară a fost făcută de către iezuiți și de alte ordine din Biserica Romano-Catolică. Dar o combinație a forțelor, începând cu lucrarea lui William Carey în 1792, a dus la lucrare misionară de o asemenea amploare în secolul al XIX-lea, încât acesta a fost numit „Marele Secol” în cadrul mișcării protestante

misionare”.

„Acest entuziasm misionar a fost rezultatul trezirii spirituale în rândurile pietiştilor şi ale metodiştilor, precum şi ale evanghelicilor din Biserica Anglicană. Oamenii doreau să-i convertească şi pe akii la aceleaşi experienţe religioase pline de bucurie pe care le aveau ei”.

Societatea Misionară Baptistă a fost fondată în 1792, la Kettering, Anglia, ca rezultat al viziunii lui William Carey (1761 – 1834), pantofarul care a învăţat singur câteva limbi. Mottoul său era: „Aşteaptă lucruri mari de la Dumnezeu şi îndrăzneşte lucruri mari pentru Dumnezeu”. El a plecat în India, unde a tradus Biblia în limba lor.

Societatea Misionară Scoţiană şi Societatea Misionară Glasgow au fost fondate de către prezbiterienii scoţieni în anul 1796 şi respectiv 1797, iar Societatea Misionară Bisericească a fost fondată de către anglicanii evanghelici în anul 1799. Unul dintre cei mai mari misionari a fost Pilkington (1865 – 1897), misionar al Ugandei.

Scrisorile Apocalipsei

Metodiştii au fondat Societatea Misionară Wesleyană în 1817, cu scopul pătrunderii în interiorul Chinei. Principiul de bază era „misiune prin credinţă”, adică tot sprijinul ei financiar trebuia să-i vină în urma rugăciunii cu credinţă.

Lucrarea misionară americană s-a alăturat lucrării britanice după fondarea primei Societăţi Misionare Americane, în 1810. Societatea Misionară Londoneză a făcut o lucrare excepţională printre băştinaşi... John Philip a apărat drepturile băştinaşilor, convingând guvernul britanic să le acorde libertăţi civile. Robert Muffat (1795 – 1883) a tradus Scriptura în limbile triburilor importante din Africa de Sud. David Livingstone a lărgit cunoaşterea geografică a Africii Centrale şi a luptat împotriva comerţului arab cu sclavi, care distrugea centrele potenţiale de predicare din sate.

În 1804 a fost fondată Societatea Biblică Britanică şi pentru străinătate, avându-l ca preşedinte pe Lordul Teignmouth din Secta Clapham, ca o expresie practică pentru interesul evanghelicilor faţă de răspândirea Evangheliei prin pagina tipărită.

Mişcările de pe continent au părut a fi orientate mai mult spre lucrări sociale, decât cele din Anglia şi America. Marea Trezire din America a avut însă ca rezultat o diviziune înăuntrul bisericilor. A început să se pună accentul pe botezul prin scufundare şi pe a doua

venire a lui Hristos.

Rezultatele lucrării misionare au fost imense nu doar pentru mântuirea băștinașilor, ci și pentru multe realizări culturale... Creștinismul a devenit o religie globală... în ciuda multor piedici, orice istoric nepărtinitor va admite marea contribuție pe care Biserica a reușit s-o aducă lumii prin lucrarea ei misionară”.

Marea Redeușteptare și întoarcerea la Evanghelie au trezit un deosebit interes pentru profeții, interes pe care nimeni n-a putut să-l stăvilească, dar nici să-i explice originea, în afara planurilor lui Dumnezeu. Studiarea profețiilor cuprinse în cărțile lui Daniel și Apocalips, în locuri depărtate unele de altele, au dus la credința din ce în ce mai acceptată și răspândită, că a doua venire a Domnului Hristos este aproape. Astăzi, credința acesta a devenit forța motrice a unei mișcări mondiale”.

Asemenea reformațiunii celei mari din sec. al XVI-lea, mișcarea adventă a apărut în diferite țări ale creștinătății în același timp. Atât în Europa, cât și în America, bărbați ai credinței și rugăciunii au fost

Filadelfia – cetatea dragostei conduși la studiul profețiilor și, urmărind raportul inspirat, au văzut dovada convingătoare că sfârșitul tuturor lucrurilor este la uși. În diferite țări existau grupe izolate de creștini, care, numai prin studiul Scripturilor, au ajuns la convingerea că venirea Mântuitorului era aproape.

În anul 1821, dr. Joseph Wolff, „misionarul lumii”, a început să vestească apropiata revenire a Domnului Hristos. În America de Sud, în mijlocul barbariei și al preoțimii, Emanuel Lacunza, un spaniol și iezuit, a găsit calea către Scripturi și în felul acesta a primit adevărul cu privire la revenirea în curând a lui Hristos. A publicat convingerile sale sub pseudonimul „Rabi Ben Ezra”.

În Germania, învățătura fusese predicată de către Bengel, pastor al Bisericii Luterane și un vestit savant și critic al Bibliei. Lumina celei de a doua veniri a lui Hristos a inundat mintea lui Bengel în timp ce pregătea o predică din Apocalips 21 pentru duminica revenirii. Profețiile Apocalipsei s-au desfășurat înaintea înțelegerii sale ca niciodată mai înainte”.

Marea reînsuflețire de la începutul sec. al XIX-lea, datorată credinței în iminenta revenire a Domnului Hristos, a salvat biserica de eclesiasticismul decadent și de necredința raționalistă și i-a dat un simț al misiunii ei vitale pentru lume. A existat o întoarcere a

creștinilor de la crezuri la adevărul biblic; s-a manifestat un interes deosebit pentru problemele spirituale.

Istoricul L.R.E. Froom comentează această situație astfel: „Era ca și cum un sigiliu zădărnictor, care acoperise cu mister și blocase înțelegerea, fusese în cele din urmă rupt și lumina a început să se reverse...”

Cea mai mare mișcare religioasă din această perioadă, care a cuprins cel mai mare număr de membri, și a avut cea mai mare influență spirituală, a fost Mișcarea Adventă, inițiată de William Miller (1782 – 1849). Acesta a fost un fermier, care a studiat Biblia stăruitor. Cărțile lui Daniel și Apocalipsa l-au convins că Hristos urma să se întoarcă pe pământ după 2300 de ani (Dan.8, 14) de la reîntoarcerea lui Ezra la Ierusalim, în anul 457 î.Hr. Calculele l-au condus la anul 1843 – 1844.

Între 50.000 și 100.000 de creștini au aderat la această mișcare și l-au așteptat pe Hristos să vină la data fixată: 22 oct. 1844. Decepția a fost mare, dar curând au găsit explicația, că Sanctuarul care trebuia

Scrisorile Apocalipsei curățat este în cer și nu pământul, așa cum au crezut ei. Din cei ce au rămas încrezători în făgăduințele Scripturii și au acceptat solia Sanctuarului Ceresc, s-a format Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea.

Aici se termină una din cele mai luminoase pagini ale creștinismului. O martoră oculară a acelor zile comentează, cu forța unei inspirații divine, spiritul și credința Mișcării Advente:

„Dintre marile mișcări religioase începând din zilele apostolilor, niciuna n-a fost mai liberă de nedesăvârșirea omenească și de cursele lui Satana, așa cum a fost aceea din toamna anului 1844. Chiar și acum, după trecerea multor ani, toți cei care au luat parte la mișcarea aceea, și care au stat hotărâți pe platforma adevărului, simt încă influența sfântă a acelei lucrări binecuvântate și dau mărturie că a fost de la Dumnezeu”.

Filadelfia reprezintă un moment glorios în lungul drum al creștinismului spre țința lui finală. Hristos îi încurajează: „Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ți ia cununa. Eu vin curând”. Totul în această epistolă poartă amprenta divinului. Autorul se prezintă îmbrăcat în trei atribute divine; destinatarul posedă trei calități creștine, care-i permit să împlinească trei categorii de lucrări pe care Domnul i le-a pregătit. În final, ca recompensă, ea va purta un triplu sigiliu oferit de

Dumnezeu biruitorului.

Această promisiune se armonizează minunat cu caracterul și lucrarea creștinilor din Biserica Filadelfia. Pentru că a fost credincios în serviciul lui Dumnezeu, biruitorul va deveni „un stâlp în templul lui Dumnezeu”. Stâlpul simbolizează aici forța, stabilitatea și victoria, în timp ce templul lui Dumnezeu reprezintă veșnicia.

„Voi scrie pe el Numele Dumnezeului Meu și numele cetății Dumnezeului Meu, Noul Ierusalim, care se coboară din cer de la Dumnezeul Meu, și Numele Meu cel nou”.

Întotdeauna în Biblie numele este o expresie a personalității, a caracterului. Purtând numele lui Dumnezeu, înseamnă că biruitorul este recunoscut de Dumnezeu ca fiind copilul Său; primind numele cetății lui Dumnezeu, i se oferă dreptul de a fi cetățean al ei; și, în final, purtând numele cel nou al lui Iisus, înseamnă că biruitorul reflectă perfect caracterul lui Hristos.

Ce frumos raport și ce frumoasă făgăduință adresează Hristos Bisericii Sale de la începutul secolului al XIX-lea, Biserica evanghelică, misionară și așteptătoare! Cât de frumos ar fi fost să se fi termi-*Filadelfia* – *cetatea dragoste*inat aici istoria mântuirii! Dar mai era un popas! Evanghelia, care a fost tradusă, tipărită și predicată își făcea efectul, și Dumnezeu își rezervă dreptul de a verifica cum au răspuns oamenii la solia Sa.

Pentru aceasta vă invităm să trecem încă o culme muntoasă, să coborâm într-o nouă depresiune, să cercetăm o nouă ruină, pentru a descoperi adevărul lui Dumnezeu revelat ultimei perioade!

Filadelfia

Ruinele Bisericii Sf. Ioan

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Matei 23, 37.38

2. Eclesiastul 3, 2.3.4

3. Apocalips 3, 7 – 11

4. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, pag. 115

5. Bible Commentary SDA vol. VU – Filadelfia

6. E.G. White – Schițe din Viață, pag. 98

7. Otto F.A. Meinardus – Idem pag. 1 18.119

8. Ibidem-pag. 119

9. Bible Commentary – voi. 7
10. Otto F.A. Meinardus – Idem pag., 119
11. Bible Commentary – voi. 7
12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 1 16
13. Ibidem, pag. 117
14. Ibidem, pag. 118
15. Apocalipsa 3, 11
16. Bible Commentary SDA – voi. 7
17. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 120
18. Bible Commentary SDA – voi. 7
19. Apocalipsa 3, 7
20. Apocalipsa 3, 8 21.2 Corinteni 2, 9
22. Apocalipsa 3, 8
23. Col. 4, 3 Jean Zurcher – Le Christ de L'Apocalypse – 67
24. Le Roy E. Froom – Credința profetică a părinților noștri, vol. 4. pag. 13 ed. rom.
25. Earle E. Cairns – Creștinismul de-a lungul secolelor, pag. 390.391
26. Ibidem. pag. 396
27. Ibidem. pag. 396
28. Ibidem. pag. 396 – 398
29. Ibidem, pag. 398
30. Dumitru Popa – Daniel – vol. 2, pag. 404
31. E.G. White – Tragedia Veacurilor, pag. 326 – 327
32. Ibidem, pag. 332
33. LeRoy E. Froom – Idem, pag. 44
34. E.G. White – Tragedia Veacurilor „pag. 368
35. Apocalipsa 3, 12
36. Jean Zurcher – Idem, pag. 70

a

Capitolul IX

UoIIIOAcă cu.

Așteptam cu nerăbdare să ajung la Laodicea. Ceva dinăuntru meu, inexplicabil, mă lega de acest oraș, mai mult decât de oricare altul. Doream să-l cunosc, să văd măcar ceva din splendoarea lui renumită; să merg pe străzile vestiților negustori, filosofi și preoți! Mă gândeam la casa lui Nimfa – prima adunare creștină din Laodicea – la bogatul Filimon, al cărui sclav fugit, Onisim, a ajuns slujitorul lui Pavel!

Era vineri seara când am ajuns în valea râului Licus, dar, în afară de marele oraș Denizli și vestita stațiune Pamukkale, nu vedeam pe harta decât mici sătulețe. Ne-am grăbit să găsim un loc de odihnă, sperând ca ziua de Sabat s-o petrecem în Laodicea.

Soarele ne-a întâmpinat a doua zi cu o explozie de lumină, oferindu-ne o panoramă încântătoare. O centură de munți înconjura depresiunea Licusului. Gazda ne-a arătat un vârf plin cu zăpadă, și ne-a spus că în dreptul lui se află Laodicea. Lanurile de grâu îngălbenite se împleteau cu livezile înverzite și ogoarele pregătite pentru porumb și bumbac. Pe margine, maci înfloriți, alături de leandrii și rubinii încărcăți de flori, îți încântau privirea.

Eram nerăbdător, nu puteam sta să admir minunata priveliște a acestei depresiuni sau să ascult cântecele păsărilor; ardeam de dorul Laodiceii. Când să ies pe poarta hotelului m-a întâmpinat o turmă de oi, aducându-mi aminte de vestitele haine laodiceene.

La câțiva km, am întâlnit o patrulă de poliție pe care i-am întrebat: „Unde este Laodicea?” S-au privit unul pe altul și au ridicat din

Scrisorile Apocalipsei umeri, lăsându-mă nedumerit și trist. Am mers încă vreo 500 m și am cotit pe primul dram spre dreapta, având mereu în față vârful plin cu zăpadă. După ce am trecut de ultimele case, într-o curbă, la marginea unui dâmb, am întâlnit o pancartă pe care scria: „Laodicea”. Am tresărit de bucurie, am citit cuvintele de pe ea, și am luat-o drept înainte, pe un drum de căruțe, spre vârful dealului, unde, între câțiva pomi, se vedeau niște ruine.

În stânga se întindea un lan de grâu, cu fire rare și firave, abia răzbind din solul pietros și sărac; în dreapta, coasta era mai abruptă, așa că nu creșteau decât spini și smocuri rare de iarbă. Doar o stupină de albine, așezată undeva într-o margine, dădea viață întregului peisaj amorf.

După ce am ajuns sus, pe platou, priveliștea m-a umplut de durere: Câteva lanuri de grâu și-au făcut loc printre blocurile sfărâmate de marmură, ocolindu-le sau adunându-le pe margine. Alte lanuri de ciulini și spini, înalți de peste un metru, te întâmpinau amenințători, parcă interzicându-ți să pleci în cercetarea terenului. Printre ele mai erau și oaze mai liniștite cu iarbă, cu temelii abia răsărite din pământ, sau cu câte un colț de zidărie masivă. Turmele de oi își făceau loc pretutindeni în căutarea de hrană.

Am oprit mașina și imediat câțiva ciobani s-au strâns în jurul nostru, scoțând de prin buzunare mici monezi de bronz, oferindu-ni-le spre vânzare prin cuvintele: „Money, money!...” În tragi-comedia întâlnită, am zâmbit, spunând colegilor: „Nici nu poate fi o reclamă mai potrivită pentru Laodiceea, ca aceasta!”

Martorul Credincios, descriindu-i în Cartea Apocalipsei, folosea, de asemenea, propriile lor cuvinte: „Sunt bogat, m-am îmbogățit și nu duc lipsă de nimic!”

Am rămas la Laodicea două zile, străbătându-i toate cărările și în verificându-i toate ruinele. M-am împrietenit cu ciobanii ei și-am cercetat toate pietrele care puteau avea o oarecare importanță. Doream să găsesc ceva, care să fie demn de trecutul glorios al Laodiceii, dar vai! Niciuna din cele șapte cetăți nu e atât de părăsită și dezolată ca aceasta! Niciuna nu-ți inspiră mai multă milă și compasiune ca Laodicea!

Platoul ei întins, înălțat pe o fortificație naturală, cu o panoramă excelentă și o poziție formidabilă, contrastează izbitor cu ceea ce întâlnești acolo. Blocuri masive de piatră, arcade abia răsărite din

Laodicea – cetatea judecății pământ, temelii arse de soare, stâlpi și capiteli sfărâmate, care abia se mai văd dintre spini, sunt răspândite pe o suprafață de peste 1 km. Lanurile de grâu cresc prin sălile de banchet ale palatelor, iar oile pasc prin templele zeilor nemuritori. Marile amfiteatre, cu peste zece mii de locuri, sub ale căror gradele se ascund șerpii și vulpile, și-au schimbat repertoriul și artiștii. Apeductul, cu cele câteva arcade care i-au mai rămas, nu mai aduce pe el decât stihiiile morții peste o lume de mult îngropată.

De la grandoarea Efesului, la dezolarea Laodiceii e un drum lung și sinistru. Oare acesta să fie și drumul creștinismului în cei aproape 2000 de ani de istorie? Nu mă puteam despărți, cu un gust atât de amar, de mult îndrăgita Laodicee! La poarta de vest am găsit câteva flori frumoase, pe care le-am adunat, alături de spice de grâu pârguil. Vedeam în acest buchet mesajul de speranță pe care Martorul Credincios dorea să-l transmită acestui oraș – Biserică încropită:

„Celui ce va birui îi voi da să stea cu Mine pe scaunul Meu de domnie, după cum și Eu am biruit și M-am așezat cu Tatăl Meu pe scaunul Său de domnie”.

2. Așezarea geografică

Laodicea se află așezată în depresiunea văii Licusului, cam la 20

km de confluența acestuia cu râul Meander, și la 200 km de țărmul Mării Egee. Este într-un punct de răscruce important. Pe aici trece drumul principal al Asiei, de la vest spre est, unind Efesus cu Ierusalimul. Un alt drum se ramifică și pornește spre nord, prin Filadelfia, Tiatira, Pergam, spre Troa și Nicea. Altele pornesc spre sud, la Antalia și spre nord-est spre ținutul Galatiei și Pontului.

Poziția geografică strategică pe care o are acest oraș, l-a făcut să devină un mare centru comercial, cultural și militar al Anatoliei centrale.

La sud, foarte aproape de oraș, se ridică culmile înalte ale Babadagului, pline cu zăpată, până târziu în mai. De aici curge un râuleț repede, cu apă cristalină, Asoposul, care delimitează hotarul vestic al orașului.

Spre nord-est, cam la 8 – 10 km distanță, se ridică pantele de travertin alb, numite de localnici: „Muntele de bumbac”. De pe platoul lor pornesc mai multe izvoare cu apă caldă și minerală. Un apeduct ducea această apă până în Laodiceea. Anticii au construit și aici un mare

Scrisorile Apocalipsei oraș, Hierapolis, care împreună cu Colose și Tripoli formează depresiunea cea mai urbanizată din Anatolia.

Laodicea a fost centrul întregii regiunii, dezvoltându-se pe o suprafață de peste 1 km, pe vârful unei coline, care se înalță deasupra văii Licusului, cu peste 20 – 30 m înălțime, și este despărțită de dealurile dinspre sud și vest de valea adâncă a Asoposului.

Lunca Licusului este fertilă și este cultivată cu grâu, porumb, bumbac, viță de vie, iar nu prea departe, în lunca Meanderului, sunt întinse livezi de portocali și lămâi. Dealurile din jur, și pantele munților sunt străbătute de turme de oi, a căror lână a constituit marea bogăție a Laodiceii.

3. Istoricul Laodiceii

Adevăratul întemeietor al orașului Laodicea a fost împăratul se-leucid, Antioh al II-lea Theos (261 – 246), dându-i numele soției sale, Laodice. Deoarece el a divorțat de ea în 253, în favoarea lui Berenice, foarte probabil că orașul a fost. Întemeiat înainte de 253 î.Hr. Antioh a populat orașul cu evrei și sirieni aduși din Babilon.

Evreii au constituit o colonie foarte puternică în Laodicea și împrejurimi, și trimiteau regulat zecimea lor la Ierusalim în bani-aur. În anul 62 î.Hr. romanii le-au confiscat toată zecimea pregătită pentru

Ierusalim și le-a interzis să mai trimită banii acolo.

Laodicea a fost pentru scurt timp o cetate regală, când un general rebel, Akhaios, s-a răsculat împotriva lui Antioh III cel Mare, și s-a intitulat: „Rege al Asiei Mici” (220 î.Hr.), alegându-și capitala în Laodicea.

După înfrângerea lui Antioh cel Mare din 190 și pacea de la Apamea din 188 î.Hr., Laodicea a trecut sub Regatul Pergamului, și odată cu acesta, în 129, a devenit parte a Imperiului Roman.

În timpul campaniei lui Mitridate I (111 – 63) împotriva romanilor, Laodicea a fost sediul acestui rege, între anii 88 – 85 î.Hr., dar romanii au recucerit și distrus foarte tare orașul.

Iuliu Cezar a trecut și el pe aici în timpul campaniei sale orientale, în anul 50 î.Hr., rămânând în Laodicea două luni și jumătate. În unul din decretele promulgate de el a numit Laodicea, „Capitala Cybelei”.

Orașul a fost puternic distrus de cutremurul de pământ din anul 60 d.Hr., iar Nero le-a oferit bani pentru reconstrucție. Laodiceeni au refuzat ajutorul, spunând: „Avem suficienți bani pentru a ne reconstrui

Laodicea – cetatea judecății singuri orașul!” A fost singurul oraș care a refuzat un ajutor imperial de reconstrucție!

Laodicea a cunoscut o perioadă înfloritoare sub dinastia Flavia. Acum s-a construit un mare stadion, în cinstea lui Vespasian, și poarta de vest, în cinstea lui Domițian.

În secolul al II-lea, Laodicea atinge apogeul dezvoltării sale, primind titlul de: „Metropola Asiei”. Împăratul Hadrian a trecut pe aici în anul 129, iar împăratul Commodus le-a oferit titlul de „Neocoros”.

Dintre marile construcții care mai pot fi identificate din perioada greco-romană, sunt:

- Teatrul cel Mare – elenistic –, așezat în partea de nord, chiar pe promontoriul cetății; are 40 – 50 de rânduri de gradele.

- Teatrul roman, orientat spre vest, ridicat pe promontoriul din fața Porții Hierapolisului, este ceva mai mic decât primul.

- Stadionul, este o construcție eliptică, lungă de 380 m și lată de peste 70 m. A fost construită de un bogătaş al orașului în anul 79 d.Hr., în cinstea lui Vespasian. Era folosit pentru întreceri sportive și lupte de gladiatori.

- Teatru Odeon, este mult mai mic și era folosit ca sală de ședințe pentru municipalitate, cât și pentru spectacole. Se află în

apropierea stadionului și a gimnaziului.

Prezența acestor mari construcții ne vorbește despre predilecția locuitorilor lui pentru spectacole și distracții.

— Gimnaziul a fost una din cele mai mari clădiri din Laodicea, și astăzi, ruinele lui sunt cele mai impunătoare.

— Apeductul trece printre gimnaziu și stadion și este cel mai bine păstrat dintre toate ruinele. El aducea apa dinspre munte și o conducea la un mare rezervor, de unde se alimenta orașul...

— Nimfeum era o clădire impunătoare, înălțată în centrul platoului, în partea cea mai înaltă, și astăzi mai pot fi văzute trei rânduri de arcade, cu blocuri mari de piatră, care domină zona. Foarte probabil că a fost folosit și ca biserică creștină în perioada imediat după liberalizarea creștinismului.

Templele orașului așteaptă sub moloz și buruieni să fie dezgropate, doar capetele frânte de coloane, vorbesc de existența lor, arătându-le locul, fără a ști însă cui au aparținut

Scrisorile Apocalipsei

Singurele săpături arheologice efectuate aici au fost făcute de arheologul canadian Jean des Gagniers între anii 1961 – 1963, care a dezgropat două străzi ce se intersectează în unghi drept.

Multe alte mărturii stau îngropate sub moloz. Plugurile scot de fiecare dată, cioburi, obiecte și monezi, pe care păstorii le adună și le comercializează.

Orașul a avut trei porți; una din ele mai rezistă timpului – Poarta Efesului; alteia i se văd doar ruinele – Poarta siriană; iar a treia a dispărut cu totul – Poarta Hierapolisului.

Poarta Efesului, sau poarta de apus, ridicată în cinstea lui Domițian, prin jurul anilor '90 d.Hr., are trei arcade și este decorată cu doi tauri de fiecare parte. Este așezată pe versantul cel mai înalt despre apus, pe la jumătatea lui, iar un pod de piatră, ale cărui ruine mai pot fi văzute, trecea peste Asopos, conducându-te spre Efes.

Poarta siriană, ale cărui ruine mai pot fi văzute pe promontoriul dinspre sud, deschidea drumul care ducea spre Ierusalim. Pe aici ieșeau pelerinii în drumul lor spre Templu. Amintiri! în timp ce porțile Laodiceii zac în ruine, Iisus stă la o altă poartă și bate: „Dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, Eu voi intra la el, voi cina cu el și el cu Mine”.¹⁰

Ce bine ar fi ca această poartă a Laodiceii să nu ajungă și ea o

ruină, ci să intre pe ea împăratul slavei, la marea sărbătoare a mântuirii!

4. Viața în Laodicea

Extinderea rapidă a orașului, reconstrucția lui după mai multe distrugeri, poziția de lider între multele orașe din zonă i-a determinat pe oameni să-și dorească să fie laodiceeni. Avem puține date, doar Strabon ni-l descrie mai pe larg:

„În jurul Laodiceii creșteau oi, care erau renumite prin lâna lor moale și neagră, ca pana corbului. Aceste oi aducea Laodiceii un mare venit în oraș s-a dezvoltat o industrie a prelucrării lânii. O anumită îmbrăcămintă, numită laodiceană, este inclusă pe lista edictului lui Dioclețian. O tunică cunoscută ca trimită, de asemenea era manufacturată aici, și era atât de vestită, încât cetatea a mai fost numită: Trimitaria”.¹¹

„O importantă școală medicală ființa în templu lui Men Karu, un zeu frigian, dar același cu zeul grec al vindecării, Esculap, sau falsul Mesia. Două sute de astfel de temple existau în lumea antică. Legată

Laodicea – cetatea judecății de acesta școală, era o industrie pentru fabricarea unui medicament special pentru ochi, numit collirium. El era făcut din renumita piatră frigiană. W.M. Ramsey zice: Această pudră de Frigia, ajunsese prin Laodicea în uzul general al grecilor”.

Laodicea era una din stațiunile balneoclimaterice renumite din Imperiul Roman. În imediata apropiere se înalță vârfurile semețe, pline cu zăpadă până târziu, putând oferi „apa de zăpadă”, atât de renumită în antichitate. La aproximativ 15 km, se găseau izvoarele fierbinți de la Karait, care ieșeau din pământ la peste 65 grade Celsius, foarte bune pentru tratament Dar Laodiceea a preferat apa caldă de la Hierapolis (8 – 10 km), pe care au canalizat-o spre ei printr-un apeduct și o foloseau în băile publice.

Martorul Credincios știa această predilecție a laodiceenilor, de aceea le spune: „Știu faptele tale, că nu ești nici rece, nici în clocot o dacă ai fi rece sau în clocot! Dar, fiindcă ești căldicel, nici rece, nici în clocot, te voi vărsa din gura Mea”.

„Locuitorii Laodiceii erau inteligenți. Ei au ales pe Zeus ca zeul lor protector și, bineînțeles, aveau avantaje de pe urma aceasta, pentru că între toate zeitățile venerate din zonă, locale sau străine, Zeus era cel mai important”.

Laodiceea a fost o cetate foarte bogată, cu locuitori mândri, aroganți și mulțumitori de sine. Una din caracteristicile ei de seamă era compromisul. W.M-Ramsey o caracterizează astfel:

„Nu există nici **b** cetate al cărui spirit și natură sunt mai dificil a fi descrise, ca Laodicea. Nu avea niciun fel de extreme, sau trăsături puternic conturate. Dar chiar în acest echilibru rezidă caracterul ei particular. Acestea erau calități, care au reușit să facă din ei o cetate de succes a comerțului, cetatea bancherilor și finanțelor, care putea să se adapteze nevoilor și dorințelor altora, plină de spiritul compromisului”. *

5. Creștinismul laodicean

Despre creștinii din Laodicea știm ceva mai mult, decât de alții din alte cetăți. Împreună cu Efesul, sunt singurele biserici care au primit două scrisori: una din partea lui Ioan, prin Apocalipsa, iar alta din partea apostolului Pavel.

„După ce va fi citită această epistolă printre voi, faceți așa ca să fie citită și în biserica laodiceenilor; și voi, să citiți de asemenea –, pe cea care va veni din Laodicea”.

Scrisorile Apocalipsei

Foarte probabil că începutul creștinismului în Laodiceea corespunde cu perioada lucrării misionare a apostolului Pavel în Asia Mică, în timpul celei de-a treia campanii misionare. Biserica a fost întemeiată de „Epafras, care este dintr-ai voștri”, original din Colose, la 15 km distanță. Există o comunitate creștină încă din această perioadă timpurie, deoarece apostolul Pavel era profund interesat de ea:

„Salutați pe frații din Laodicea și pe Nimfa și biserica din casa lui”. Anumiți comentatori susțin că epistola lui Pavel către Filimon, a fost, de asemenea, trimisă spre Laodicea, Sir. William M. Ramsay a publicat o inscripție din Laodicea pe care era scris numele: Marcus Sestius Philemon. E un drum lung de la această inscripție până la Filimon din Biblie, dar este clar că exista cel puțin un bărbat proeminent în oraș, care purta acest nume.

„Se crede că Arhip, căruia Pavel îi adresează însărcinarea: Ia seama bine la slujba pe care ai primit-o în Domnul, ca s-o împlinești!, era prezbiterul comunității, atunci când Ioan le-a adresat epistola sa. Potrivit Constituțiilor Apostolice, Arhip a fost urmat de Nimfa, ca prezbiter al comunității”.

Laodiceea a primit două solii inspirate din partea lui Dumnezeu,

după două mari dezastre care s-au abătut asupra lor.

În anul 60, laodiceenii au suportat un cutremur puternic, în care și-au văzut casele dărâmate și, probabil, pe mulți din cei dragi morți. În anul 62, apostolul Pavel le trimite solia dublă: Epistolele către Colose și Laodicea, prin care îi mângâie și încurajează.

În perioada 90 – 95, a început persecuția lui Domițian. Creștinii au fost confrunțați, pentru prima dată, cu cultul imperial. Ei erau chemați în fața altarelor pentru a oferi tămâie împăratului. Unii au cedat, alții și-au cumpărat cu bani actul de adorare, iar alții au respins orice compromis și au fost surghiuniți sau martirizați. Oare ce au făcut creștinii din Laodiceea?

Tradiția nu ne amintește de niciun martir din această perioadă, iar Ioan nu are niciun elogiu de adus acestei biserici. Este singura biserică în dreptul căreia nu se consemnează nicio faptă bună. Ea este „încropită”, ea provoacă Domnului o stare de desconsiderare, care merge până la respingerea ei.

Indiferenți față de înălțimile înzăpezite ale munților, străini față de apele fierbinți ale Karait-ului, laodiceenii și-au găsit plăcerea în apele calde ale Hierapolisului. Confortul și tihna, indiferența și nepăsarea

Laodicea – cetatea judecății erau atitudinea dominantă a bogaților laodiceeni; și cât de trist este că starea orașului a influențat și starea bisericii.

Trăind departe de marile capitale, la limita mai multor regate și imperii, Laodicea a dezvoltat spiritul de independență. Deși L-au primit pe Hristos și mântuirea Lui, laodiceenii se credeau destul de siguri pe ei. Un creștinism doar de formă este ca un vaccin și constituie cel mai puternic obstacol în calea adevăratului creștinism. Pavel a intuit aceasta și L-a prezentat pe Domnul Hristos ca Domn al Bisericii, și singura soluție: „Hristos în voi, nădejdea slavei!”

„Apostolul Ioan le amintește laodiceenilor că nu există niciun compromis între-o totală loialitate față de Hristos și participarea la cultul imperial”.

La fel ca toate celelalte biserici, și Laodiceea a avut de suferit în timpul persecuțiilor imperiale. „În anul 166, episcopul Sagaris a fost martirizat, prin ardere pe rug. Menționați în diferite rapoarte, sunt și alți creștini martiri din Laodicea, care și-au dat viața în timpul persecuțiilor din primele secole”.

„Eugenius a fost episcopul din primii ani ai domniei lui Constantin cel Mare. El a construit prima biserică, mare și frumoasă, ornamentată cu picturi și sculpturi. Episcopul Nunechius a reprezentat Laodicea la primul Sinod Ecumenic de la Nicea (325), care a condamnat pe Arie, dar Cecropius, succesorul său, a fost un arian convins”.

În 367, s-a ținut aici un sinod local, numit Sinodul de la Laodicea, sau al patrulea Sinod, la care au participat 32 de episcopi. El a emis 40 de canoane disciplinare, printre care interzicerea practicării dobânzii „interzicerea ereticilor de a intra în locurile sfinte, interzicerea preoților de a intra în cârciumi, interzicerea căsătoriei cu un eretic, interzicerea de a merge la băile comune (bărbați femei), interzicerea oficerii de căsătorii în timpul postului Paștelui”. 23

Un alt punct principal al acestui sinod, a fost stabilirea canonului Sfințelor Scripturi. Este interesant de observat, că acest sinod pare că a omis din canon întreaga carte a Apocalipsei.

Biserica din Laodicea își pierde treptat din importanță, până când dispare sub atacurile repetate ale turcilor, cu mult înaintea altor biserici din Asia.

Scrisorile Apocalipsei

6. Solia Martorului Credincios către Laodicea

Soba aceasta ne interesează în mod deosebit, deoarece ea privește ultima perioadă de timp, din imediata apropiere a revenirii Mântuitorului, chiar timpul nostru. Este ultimul mesaj pe care Hristos îl transmite bisericii Sale! Este dur, tăios, fără menajamente, dar și plin de dragoste. El oferă o soluție, și așteaptă o atitudine fermă. După ce acest timp se va încheia, totul se va sfârși!

Numele Laodicea poartă în sine o solie, el înseamnă:

a) Judecata popoarelor – se adresează creștinilor din ultima perioadă a istoriei, când Domnul Hristos, în calitate de Mare Preot, efectuează judecata preadventă. Reprezintă de fapt aplicarea cuvintelor profetice ale apostolului Petru: „Căci suntem în timpul când judecata începe de la casa lui Dumnezeu”.

Profetul Daniel fixează timpul de început a acestei judecăți, atunci când spune: „Până vor trece 2300 de seri și dimineți, apoi sfântul locaș va fi curățit” Profeția aceasta și-a găsit împlinirea în toamna anului 1844.

Atât prin numele său, cât și prin solia sa, mesajul Laodiceii

pregătește lumea pentru judecata lui Dumnezeu. Este, poate, una din cele mai nedorite lucrări, dar este inevitabilă. Înțeleptul Solo-mon își încheie meditațiile cu aceeași solie”. Să ascultăm încheierea tuturor învățăturilor: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui. Aceasta este datoria oricărui om. Căci Dumnezeu va aduce orice faptă la judecată, împreună cu orice lucru ascuns, fie bun, fie rău”. 27

b) „Popor drept”, sau „popor judecat” – Acest al doilea sens al cuvântului scoate în evidență consecințele duble: atât ale mijlocirii lui Hristos ca Mare Preot, cât și ale creștinilor, care vor accepta oferta Sa – ei vor deveni un „popor drept”.

Dreptatea care ne recomandă pentru cer ne este atribuită, iar dreptatea care ne oferă dreptul să fim în cer ne este împărtășită prin credința în Iisus Hristos”.

Prin cel de-al doilea sens al cuvântului, Martorul Credincios dorește să câștige adeziunea noastră totală la standardul fixat de Dumnezeu pentru mântuire: Dreptatea Sa atribuită și împărtășită prin credință.

Hristos. Se prezintă pe Sine prin trei metafore:

Laodicea – cetatea judecății a) „Cel care este Amin”: Prin aceste cuvinte vrea să spună un „DA” hotărât, din partea lui Dumnezeu, față de împlinirea deplină a Cuvântului Său, care este adevărat, sigur și neschimbător.

b) „Martorul Credincios și Adevărat”: în această calitate, Iisus este expresia perfectă a gândului, voinței și caracterului lui Dumnezeu: „El, care este strălucirea slavei Lui și reprezentarea exactă a

Ființei Lui...” 29

c) „Începutul creației lui Dumnezeu”: Cuvântul grecesc „arene” se poate traduce și prin principiu, cauza primară a creațiunii lui Dumnezeu; Acela prin care au fost făcute toate lucrurile”.

Rolul de Creator se armonizează perfect cu mesajul judecății; deoarece numai un Dumnezeu Creator și Mântuitor are dreptul și datoria să ne someze în fața judecății Sale. i-ar fi o face! Ce zile solemne trăim! Oare vom folosi ocazia de har care ni se oferă?

Și acestei ultime biserici, Hristos i se adresează prin expresia: „Știi faptele tale...” Ne-am putut convinge până acum, cât de exact a cunoscut Dumnezeu – atât situația locală a bisericilor de la sfârșitul primului secol, cât și situația istorică din cele șase perioade ale bisericii, prin care am trecut până acum.

Dacă Filadelfiei nu i-a adresat niciun cuvânt de reproș sau muștrare, pentru Laodicea nu are niciun cuvânt de laudă sau apreciere. O stare de încropeală, care provoacă vomitare, și o atitudine de aroganță și mândrie, care te sfidează, este sever sancționată de Martorul Credincios: „Știu faptele tale, că nu ești nici rece nici în clocot. O, dacă ai fi rece sau în clocot! Dar, fiindcă ești căldicel, nici rece nici în clocot, te voi vărsa din gura Mea. Pentru că zici: Sunt bogat, m-am îmbogățit și nu duc lipsă de nimic și nu știi că ești cel ticălos, vrednic de plâns, sărac, orb și gol”.

„Iisus pune degetul pe rană; El nu acuză de vreo deviere doctrinală sau eclesiastică, ci adevărata problemă este de ordin spiritual: încropeală și mândria”.

„Un creștinism pe jumătate e mai grav decât păgânismul, pentru că prin cuvintele lor înșelătoare și poziția lor nehotărâtă, duce în rătăcire pe multe persoane. Cei infideli păstrează doar aparența; creștinii încropiți se înșală unii pe alții: nu sunt nici întru totul cu lumea și nici buni creștini”.

Niciun creștin n-ar dori să fie laodicean; unii preferă Filadelfia, dar Filadelfia este de mult în trecut; ea a reprezentat perioada de mare

Scrisorile Apocalipsei redeșteptare religioasă de la începutul secolului al XIX-lea. Atunci, creștini din toate bisericile au descoperit frumusețea și bogăția Scripturii. Ei s-au adăpat din izvorul Evangheliei și s-au luminat de la flacăra profeției. O mare mișcare a Creștinilor Evanghelici a condus la evanghelizarea lumii și la pregătirea ei pentru întâlnirea cu Iisus, în jurul datei de 1844.

Dar o mare decepție a urmat. Din rândurile celor descurajați s-au ridicat câțiva care au spus: „Nu așa fraților! Cuvântul lui Dumnezeu nu poate să ne înșele! să-l cercetăm din nou cu rugăciune...”

În zilele următoare, ei au dat peste cuvintele îngerului din Apocalips 10, 9 – 11: „Ia-o, mi-a zis el, și mănânc-o; ea îți va amărî pântecele, dar în gura ta va fi dulce ca mierea” ...Apoi mi-a zis: „Trebuie să prorocești din nou cu privire la multe popoare, neamuri, limbi și împărați”. Apoi, au exclamat: „Aceasta este experiența noastră, fraților!”

Astfel s-a format o nouă biserică, fundamentată pe vechiul principiu protestant: Biblia și numai Biblia. Ei au găsit în Biblie mângâiere pentru durerea lor și lumină pentru timp de întuneric. S-au hotărât să meargă până la capăt cu împlinirea Scripturii, cercetând în adâncimile ei și ultimele comori de adevăr.

Îi puteți găsi printre cei care vestesc cu bucurie și curaj: „Temeți-vă de Dumnezeu și dați-l slavă, căci a sosit ceasul judecății Lui!” Sau printre cei ce vor să se încadreze în condițiile cerute de Dumnezeu sfinților din ultimele zile: „Aici este răbdarea sfinților, care păesc poruncile lui Dumnezeu, și au credința lui Iisus Hristos!”

Dacă-L iubești cu adevărat pe Hristos și vrei să fi mântuit, sunt sigur că vei dori să fii și tu printre acești sfinți! Dacă vrei să ții pasul cu istoria mântuirii, nu te vei uita la oameni, la ziduri, la crezuri, ci vei urma Poștașul Apocalipsei, constatând că a pus de mult ultima scrisoare în cutia Laodiceii.

Va trebui să ai curaj să accepți această solie, după cum ai văzut, este cea mai dură! La fel ca vechiul oraș Laodicea, așa pare să fie și această ultimă Biserică. Starea orașului Laodicea a influențat profund pe creștinii laodiceeni. Ei au împrumutat atitudinea arogantă și mândră; spiritul de compromis și adaptare a bancherilor și a comercianților din jur.

Același lucru se întâmplă și cu Laodicea de azi:

„Mult timp după jumătatea secolului al XIX-lea, când Filadelfia s-a stins, creștinismul, ca un întreg, părea să continue cu vigoare și viață

Laodicea – cetatea judecății pe drumul înaintării sale. Acțiunile misionare se dezvoltau. Noi de-nominațiuni, pline de zel, se ridicau viguroase. Sume imense erau donate pentru acte de caritate... Dar mult mai subtilă și cu o permanentă preocupare, a fost râvna cu care protestantismul s-a grăbit să adopte pentru sine ideile evoluționiste ale lui Darwin. Visul unei epoci de mare progres uman, izvorât din evoluționism și combinat cu o nouă concepție despre a doua venire a lui Hristos, a început să întoarcă atenția a milioane de creștini, de la nevoia lor după Hristos, ca Un Mântuitor personal, la propriile lor realizări”.

Subrezenia ei este descrisă în radiografia Martorului Credincios: „Și nu știi că ești...” Vorbește despre Hristos, dar strânge pentru el; face caz de morală, dar lipsește cu desăvârșire; predică formele religiei, dar nu are niciun pic de dragoste. Desfășoară o vastă activitate umanitară, dar lăcomia îl schilodește; tipărește multă literatură religioasă, în timp ce lumea atinge abisul imoralității, beției, crimei și decăderii.

Și fără îndoială, un materialism molipsitor a erodat valorile creștinismului.

Revista Christianity Today, din 2 mai 1980, purtătorul principal de cuvânt al Creștinilor Evanghelicilor din America, publica o statistică despre atitudinea față de religie a americanilor. În concluzie, spunea: „E clar, pulsul vieții religioase este bun!”

Din nefericire, Christianity Today a uitat să spună că o treime din catolici au declarat că niciodată n-au citi Biblia; că doar 24% din protestanți mai merg săptămânal la biserică, și că 42% din creștinii evanghelicilor, nu pot cita mai mult de patru din cele zece porunci. „E clar, pulsul vieții religioase este bun!” Da, e atât de bun, încât este gata să se spargă.

E greu pentru creștinii de astăzi, chiar pentru cei ce și-au propus să continue cu perseverență trăirea Evangheliei în întreita ei proclamare publică, să-și păstreze propria identitate, neafectată de pulsul vieții politice, economice și culturale a lumii din jur!

În timpul regimului comunist, de fiecare dată auzeam multe voci de prezbiteri și pastori, care elogiau cu emfază marile realizări ale socialismului, iar mulți dintre ei o făceau fără niciun interes sau sugestie! După revolte, am auzit și mai multe voci criticând, acuzând și manifestându-și revolta și opoziția.

Îmi amintesc, că într-o vineri noaptea, pe la începutul lui ian. 1990, a fost o mare demonstrație transmisă la televizor. A doua zi

Scrisorile Apocalipsei aveam Sfânta Cină într-o comunitate, dar a fost imposibil de servit; creștinii erau atât de injectați de venin, încât nu puteau să mai asculte predica; se provocau unii pe alții, se acuzau, se contestau... Abia după multe ore de rugăciune, spiritele s-au calmat și s-au adunat cu umilință și pocăință în jurul lui Hristos.

Într-un creștinism care s-a fărâmițat timp de două mii de ani în sute de biserici și grupări, acum a pătruns spiritul ecumenismului. Unitatea este mai importantă decât Evanghelia și compromisul este plătit cu principiile legii divine. Creștinii de azi vor cu orice chip să fie din nou „una”, chiar dacă această unitate nu mai este în jurul lui Hristos.

Oare acesta să fie finalul drumului de 20 de secole al creștinismului?

Prietene, acum când stai pe gânduri, dacă merită sau nu să mai fi creștin, ascultă ultimele cuvinte ale Martorului Credincios: „Te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur curățit prin foc, ca să te îmbogățești, și haine albe, ca să fii îmbrăcat și să nu ți se vadă rușinea

goliciunii tale, și alifie pentru ochi, ca să-ți ungi ochii și să vezi. Eu mustru și disciplinez pe toți aceia pe care îi iubesc, deci fii plin de râvnă și pocăiește-te!” 39

Această biserică finală, din rândul căreia va ieși generația care va întâmpina pe Hristos, primește din partea cerului cele mai alese comori: într-un limbaj specific laodiceenilor și comorilor care i-au făcut vestiți, vor primi: aur curățit prin foc; haine albe și alifie pentru ochi.

„Aurul pe care Hristos dorește să-l cumpărăm de la El este aurul curățit prin foc; este aurul credinței, care lucrează prin dragoste, în care nu se găsește nimic altceva amestecat Hainele albe sunt neprihănirea Domnului Hristos, hainele de nuntă pe care numai Hristos ni le poate procura. Alifia pentru ochi este adevărul discernământ spiritual, de care avem așa de mare nevoie, căci pentru lucruri spirituale, trebuie să avem un discernământ spiritual”.

Nu renunța, nu te descuraja de ceea ce vezi în jurul tău: „Fii plin de râvnă și pocăiește-te!” Hristos va trece personal pe la fiecare în parte, El va cerceta fiecare caz, și va solicita să fie primit.

„Iată, Eu stat ca ușă și bat; dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, Eu voi intra la el, voi cina cu el și el cu Mine”. Tu ai marele privilegiu să te bucuri de părtășia lui Iisus. Dacă vei accepta tot

Laodicea – cetatea judecării ce ți-a spus El până acum și ești dispus să experimentezi o nouă pocăință, Iisus va locui împreună cu tine. Tu vei trăi bucuria unei vieți renăscute și vei degusta gloria veșniciei.

Ce privilegiu, să împarți tronul domniei cu Mântuitorul tău! Da, tu, un laodicean încropit, dar transformat prin pocăință și înnobilat cu comorile cerului, vei putea fi cel mai apropiat de Iisus timp de o veșnicie! Merită să deschizi ușa inimii tale! Fă-o chiar acum, și nu vei regreta niciodată!

Scrisorile Apocalipsei întâlnire la Laodicea

Ne-am întâlnit în lumea ta de patimi și-n ape de-un dulce-încropit... în flori de primăvară și de lacrimi, Când totul era viață și-nverzit!

M-am minunat de pietrele mărețe Din templu tău, cu zei înnebuniți! De crestele albite de pomete, Din care râuri repezi ți-au venit

M-am amețit de faima de-altă dată: Negoț, postavuri, leac

vindecător... Și-am așteptat că-mi vei deschide-ndată Vreun scump
sălaș, cu aur sclipitor!

Dar m-ai primit cu brațe-nțepenite Din pietrele trecutului
uitat... Cu trupul plin de spini și oseminte, în care șerpi și lupi s-au
aciuat.

Puține oi ce mi-au ieșit în cale Abia răzbeau prin țara spinilor;
Iar lanurile ce creșteau în vale, Se împleteau cu lumea pietrelor.

M-ai salutat cu câteva arcade Din casa unde tu te-ai închinat
Dar, ca un mut, priveai în depărtare, Spre o altă zi, mai demnă de
urmat!

Laodicea, scumpa Mea mireasă, Te plâng și te jelesc cu dor!
Te-aștept cu daruri și găteală-aleasă să vii la masa Mea de Domn!

Laodicea – cetatea judecății

Laodicea, zi de judecată, Popor chemat în fața cărților;
Trecește-te la o nouă viață și ia-Mă azi ca Domn ocrotitor!

Laodicea, fiica cea din urmă, Micuța, răsfățata tuturor...
Deschide-Mi și vom sta-mpreună în seara de apus a lumilor!

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Apocalipsa 3, 17
2. Apocalipsa 3, 20
3. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, pag. 126
4. Uhan Akşit – Pamukkate, Hierapolis-Aphrodisias, 1992, Istanbul; pag. 44
5. Ibidem, pag. 44
6. Ibidem, pag. 45
7. Ibidem, pag. 47
8. Dogan Gumuş – Pamukkale Aphrodisias, pag. 30
9. Ekrem Akurgal – Ancient civilization and ruins of Turkey.1993, Istanbul, pag. 236
10. Apocalipsa 3, 20
11. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 236
12. Roy A. Anderson – Desfășurând cartea Apocalipsei, pag. 48.49, ed. română
13. Apocalipsa 3, 15.16
14. Dogan Gumuş – Idem, pag. 30.34
15. R.A. Anderson – Idem, pag. 48

16. Coloseni4, 16
17. Coloseni 4, 12
18. Coloseni4, 15
19. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 126
20. Ibidem, pag. 127
21. Bible Commentary SDA, vol. 7, Laodicea
22. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 129
23. Ibidem, pag. 130
24. R.A. Anderson – Idem, pag. 49
- 25.1 Petru 4, 17
26. Daniel 8, 14
27. Eclesiastul 12, 13.14
28. E.G. White, Parabole – București 1980 – pag. 247
29. Evrei 1, 3
30. Jean Zurcher – Le Christ de L'Apocalypse, pag. 73
31. Apocalipsa 3, 15 – 17
32. Jean Zurcher – Idem, pag. 74
33. E.G. White – Scrisoarea 44/1903
34. Istoria adventă – Hiram Edson în Pionierii povestesc, pag. 35
35. Apocalipsa 14, 7
36. Apocalipsa 14, 12
37. CMervyn Maxwell – God Cares, 1985, PPPA, pag. 131
38. Ibidem-pag.132
39. Apocalipsa 3, 18
40. Bible Commentary SDA vol. VU, Apoc.3, 18
41. Apocalipsa 3, 20

Sper că ți-a plăcut călătoria noastră. M-aș bucura să ai posibilitatea să vezi cu ochii tăi acele vestigii ale antichității, iar dacă nu, prin paginile acestei cărți să poți cuprinde, ceva măcar din gloria lor.

Dealurile, râurile și marea au rămas aceleași. La fel și soarele și cerul albastru mediteranean. Oamenii s-au schimbat Religia s-a schimbat de mai multe ori, orașele s-au schimbat. Dintr-un centru al culturii și civilizației antice, a ajuns un colț lipsit de importanță de la periferia lumii occidentale.

Oare care să fi fost cauza de bază a acestei schimbări? Istoricii își au argumentele lor! Filosofii, sociologii și politicienii încearcă să ne convingă cu ipotezele lor! mai rămâne un bătrân profet, aruncat pe

Patmos în surghiun, care își prezintă viziunea lui asupra istoriei ultimilor două mii de ani. I-am urmărit mesajul adresat celor șapte biserici! Ne cutremură profunzimea și exactitatea lui! Nu ne putem despartii de el, fără să remarcăm câteva idei:

De șapte ori Ioan repetă cu încăpățănare: „Cine are urechi să asculte”; „Pocăiți-vă!”; „Eu vin curând”.

La fel ca multe alte înșeptite solii, prezentate în această carte a Apocalipsei, și acestea vor să transmită un mesaj al deplinătății, desăvârșirii și speranței. Ele reprezintă cei trei stâlpi de bază pe care Iisus vrea să construiască mărețul edificiu al Bisericii Sale de pe pământ în unire cu lumea fericită a universului.

1. „Cine are urechi, să asculte...”

Este un semnal puternic așezat la încheierea fiecărei epistole: „Cine are urechi, să asculte ce zice Bisericilor, Duhul!” Fie că a fost o solie pozitivă sau negativă, cu laude sau muștrări, reușite sau eșecuri, acest mesaj de trezire și atenționare este adresat fiecărei biserici.

Oare ce să însemne?

Am mai auzit aceste cuvinte la Domnul Hristos: „Cine are urechi de auzit, să audă” (Matei 13, 9). Prin aceste cuvinte Iisus încheie marea parabolă a semănătorului. Putem deduce că, dincolo de forma cuvintelor se găsește un mesaj profund, o simbolistică demnă de luat în

Scrisorile Apocalipsei seamă, de studiat Aceeași sămânță, dar rezultate diferite: mâncată de păsări, strivită de pietre sau înăbușită de spini pentru că n-au fost urechi care să audă.

Ce se poate ascunde în spatele soliei celor șapte Biserici din Asia primului secol? Ce semnificație poartă ele în timp până la noi?

Efesul era la acea dată, orașul cel mai mare și mai frumos. Pavel și Ioan l-au ales ca centru al activității lor misionare. Creștinismul a reputat aici cea mai mare victorie a sa. Pe drept cuvânt, el este simbolul Bisericii apostolice! Vedem în creștinismul din Efes: statornic, plin de râvnă, răbdător și gata de persecuție, pe ucenicii lui Hristos, pe urmașii lor și pe toți convertiții din primul secol.

Smirna este unul din orașele rivale cu Efesul. S-a străduit să rămână în top, să-și păstreze propria identitate! La fel și creștinii reprezentați prin Biserica din Smirna, sunt cei care trec prin cele două veacuri de persecuție păgână. Ei s-au străduit să rămână tari, devotați Domnului lor, fără nicio clintire. De asemenea, ei au depus eforturi să

ridice creștinismul la nivelul înțelegerii intelectuale a filosofiei antice.

Pergamul – al treilea mare rival, orașul care a reprezentat emblema elenismului. La fel și în creștinism, el reprezintă punctul culminant al sincretismului păgâno-creștin. Este reprezentantul perioadei bisericii triumfale – biserica cezarilor; biserica conciliilor ecumenice.

Efes, Smirna și Pergam sunt cele mai mari orașe din epocă, perioada lor reprezintă creștinismul răsăritean. Atunci centrul civilizației, al culturii și chiar al vieții politice se găsea acolo, în Asia Mică. Roma și-a mutat încet birourile și funcționarii spre răsărit.

Tiatira a fost cel mai șters oraș din cele șapte. Biserica de aici este un simbol al bisericii medievale, perioada cea mai lipsită de realizări. Biserica dominantă a acestei perioade este biserica apusului – catolică, biserica papilor. Cu Tiatira, centrul economic, politic, cultural se mută dinspre răsărit spre apus. Acolo se construiesc marile catedrale, apar marii gânditori și renașterea.

Tot aici se pot remarca grupurile de creștini care au rămas statornici la credința apostolică: albingenzii, valdenzii, lolarzii, husiții. Dintre ei s-au ridicat mari bărbați, precursori ai reformațiunii: Wycliffe, Huss.

Sardesul a fost reședință regală. Biserica care îi poartă numele reprezintă perioada reformațiunii, a marilor bărbați care au revoluționat viața spirituală. Întoarcerea la Biblie a fost puternic marcată de o reînviore generală. Țările protestante au preluat întâietatea în toate

Epilog domeniile. Centrul vieții, al progresului, al comerțului, al puterii se mută spre nord, la Atlantic. Acolo unde se găsea sfeșnicul adevărului se găsea și centrul civilizației.

Filadelfia – orașul dragostei și loialității frățești! Biserica sa este un simbol al marei redeșteptări advente, de la începutul secolului al XIX-lea. Începută în toate țările și pe toate continentele, și-a găsit apogeul în America. Aici s-au format puternice biserici evanghelice, ele au preluat lucrarea misionară, traducerile și tipărirea Bibliei. Centrul vieții se mută spre vest, dincolo de ocean, în America. Țara protestantismului liber, devine și purtătorul stindardului libertății, al belșugului și al civilizației contemporane. Dumnezeu aprinsese lumina celui deal șaselea sfeșnic.

Laodiceea – a fost orașul cel mai cosmopolit, cu cea mai slabă

identitate, caracterizat prin bogăție, mândrie și orgoliu. Biserica de aici este un simbol al bisericii zilelor noastre. Aproape că nu se mai există deosebire între creștini și lume. Păgânii ne acuză că suntem mai imorali decât ei. Universalismul este nota dominantă, urmat de eeumenism. Aproape că nu mai există colțișor al pământului, unde sămânța adevărului să nu fi fost dusă, dar alături de ea și spiritul de dulce-în-cropit al laodiceanului. Creștinii de azi, care are curajul să se identifice cu Biserica Laodiceea, sunt o Biserică universală, mondială, răspândită în aproape din țările lumii.

Vedeți, cele șapte biserici reprezintă drumul creștinismului prin cei 2000 de ani de istorie. Ne-am apropiat de final, nu mai avem unde merge! Nu ne rămâne decât cerul albastru de deasupra! Și într-o bună zi, Cel ce a zis „Cine are urechi, să audă”, va fi auzit din nou: „Strângeți pe credincioșii Mei, care au făcut legământ cu Mine prin jertfă!” (Ps. 50, 5). Vei fi și tu printre aceia? Ce vei face când vei auzi din nou vocea Sa?

2. „Pocăiți-vă!”

Pocăința este un cuvânt care apare de șapte ori în Scrisorile Apocalipsei. De asemenea, fiecare mare predicator al Noului Testament: Ioan Botezătorul, Iisus Hristos, apostolii fi rostesc cu putere și seriozitate.

Din apelul la pocăință adresat bisericilor Efes și Pergam, lucrarea pocăinței se referă la fapte și acțiuni: „Dar am câteva lucruri împotriva ta: tu ai acolo niște oameni care țin învățătura lui Balaam, care a învățat pe Balac să arunce o cursă înaintea fiilor lui Israel, ca ei să

Scrisorile Apocalipsei mănânce din lucrurile jertfite idolilor și să comită desfrânare”. (Apocalipsa 2, 14), un aspect negativ și altul pozitiv – „faptele dintâi”, adică dragostea, la care trebuie să se întoarcă.

Mesajul Tiatiarei oferă o nouă dimensiune a pocăinței, aceea de timp: „I-am dat timp să se pocăiască, dar nu vrea...”! (Apocalipsa 2, 21). Nu te poți pocăi oricând, persistența în păcat, tocește și șterge orice parte sensibilă și nobilă a ființei umane, îngreunând lucrarea Duhului Sfânt Nu te poți întoarce când vrei la poziția inițială, pentru că vine un timp când Domnul Hristos ia sfeșnicul și-i transmite altuia, iar în final, El va încheia actul mijlocirii Sale. Atunci, mâinile care au stat întinse pentru a mântui vor face o altă lucrare – judecata!

Următoarele biserici, cărora le este adresat un apel la pocăință sunt Sardes și Laodicea. Ambele sunt biserici protestante, bazate pe

studiul Scripturii, pe argumente logice și pe viață spirituală rațională. Și apelul la pocăință cuprinde segmentul intelectual și sentimental: „adu-ți aminte cum ai primit și auzit” sau „fii plin de râvnă și pocăiește-te!” Pocăința trebuie mai întâi să înceapă în interiorul nostru: o gândire ordonată și curată, simțăminte nobile și morale, iar apoi întreaga viață va fi curată.

Pocăința este solia care însoțește Biserica în drumul ei spre desăvârșire, făcându-se auzită ori de câte ori este nevoie. Atunci când este respinsă, atât individul cât și biserica sunt lepădate de Dumnezeu. Când este primit apelul la pocăință, Dumnezeu se bucură și acordă toate favorurile Sale acelor creștini.

Oare își dau seama ce epitet frumos adresează unii creștini, altor creștini, arunci când le zic pocăiți? Ce minunat ar fi dacă Dumnezeu ne-ar adresa tuturor acest nume frumos!

3. Mesajul adveiat

Apocalipsa ni-L prezintă pe Domnul Hristos în măreața postură a împăratului care vine pe nori, într-un mod atât de extraordinar, încât orice ochi îl va vedea.

În Scrisorile Apocalipsei putem urmări acest eveniment, așa cum așteptăm un răsărit de soare pe malul mării. Din întunericul nopți strălucesc făgăduințele revenirii Sale: „voi veni la tine curând”, „până voi veni”. Această speranță, că într-o zi ne vom întâlni cu Iisus față către față, a susținut pe credincioșii adevărați de-a lungul veacurilor. Pe măsură ce evenimentul se apropie și dovezile revenirii cresc în greutate și intensitate, asemenea luminilor la ivirea zorilor.

Epilog

Bisericii din Sardes, Iisusi. Se prezintă sub imaginea unui hoț care vine pe neașteptate, prin surprindere. Același tablou este folosit și în parabolele advente din Evanghелиi, pentru a sublinia nevoia vegherii și a pregătirii.

Filadelfia, una din puținele biserici fără reproș, este și ea anunțată „Eu vin curând! Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ți ia cununa”. Evenimentul este atât de apropiat în timp de perioada bisericii Filadelfia, încât se poate vorbi cu claritate de răsplată și de cunună.

Laodicea stă în fața unei imagini unice: „Iată, Eu stau la ușă și bat” Este ultimul prag care mai trebuie trecut și doar o singură acțiune simplă pentru realizarea visului de veacuri al creștinilor – întâlnirea cu Iisus.

Dacă în primele patru biserici solia venirii este nedefinită, prezentată la modul general, dacă Sardesul primește nota de surpriză și veghere; iar la Filadelfia precizarea de timp, atunci la ultima biserică, Laodicea, solia ad-ventă este iminentă: „Iată, Eu stau la ușă și bat!” Ultimii creștini sunt confrunțați direct cu acest eveniment, el nu mai este în viitor, nedefinit, neclar, ci este deja în prezent întâlnirea cu Iisus depinde doar de noi – de creștinii de azi. „Dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, Eu voi intra la El”. Astfel, Scrisorile Apocalipsei se prezintă ca o invitație adresată tuturor acelor care vor să intre cu Iisus la masa ospățului de nuntă!

După un dram de două mii de ani de istorie, presărat cu lacrimi și ruine, întrerupt de războaie și apostazii și împodobit cu biserici și ruguri, iată-ne în sfârșit acasă! Din paginile inspirate ale Apocalipsei se prefigurează o lume nouă, curată și fericită, se aude un cântec de nuntă alături de invitația: „Veniți, căci toate sunt gata!”

Dar cel mai mișcător tablou este acela al iubitului Mântuitor, așteptând la ușa noastră. Măinile Sale, purtând cu claritate urmele cuierelor, bat la porți încuiate. Mântuirea, pe care Fi a realizat-o cu un preț așa de scump, așteaptă să o împărtășească cu tine și cu mine. Și cât de fericit va fi să fie primit la masa ta! Și câte comori nespuse așteaptă să le împartă cu tine!

Mă rog cu smerenie lui Dumnezeu, ca acum, la sfârșit de istorie, ultima scrisoare a Poștaşului Apocalipsei să-ți aducă o bucurie deplină și să trăiești în viața ta, fericirea întâlnirii cu Iisus!

Pastor, Traian Aldea

Traian Aldea *sewom apocalipsei*

Scrisorile apocaliptice sunt singurele scrisori complete, dictate personal de Domnul Hristos și raportate în Sfânta Scriptură. Ordinea epistolelor urmează itinerarul pe care Ioan îl avea pentru vizitarea și păstoria acestor biserici. Autorul „Scrisorilor Apocalipsei”, un pasionat al cunoașterii nemijlocite a „dovezilor revelației divine refăcut traseul marelui apostol Ioan, pe care acesta îl urma în vizitele lui pastorale, din perioada bisericii primare.

Prof. D. Popa

O fiziologie a Apocalipsei, evocată astăzi de Traian Aldea în peisajul istoric, arheologic și moral trezește în cititor responsabilitatea creștinului și a necreștinului la confruntarea socială cu geneze universale și cu ceea ce se impune mai urgent: respectarea drepturilor

omului, așa cum Marele Toan le-a formulat ca obligație în angrenajul cosmic. Este mesajul pe care și autorul „Scrișorilor Apocalipsei” caută să-l descifreze într-o viziune personală, pentru care studiul istoriei antichității ne-a oferit o lectură interesantă.

Prof. Dr. Ion Dumitriu Snagov

Editura Creștină

I.S.B.N. 973 – 96918-0-3